

ORSZÁGOS HIRLAP

Előfizetési árak:
Egész évre 14 frt, fél évre 7 frt, negyed évre 3 frt 50 kr.
Egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám ára helyben 4 kr., vidéken 5 kr.

Főszerkesztő
MIKSZÁTH KÁLMÁN

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII. kerület, József-körút 65. szám.
Megjelenik mindennap, hétfőn és ünnepnap után is.

II. év.

Budapest, 1898, vasárnap, július 31-én.

211. szám.

Bismarck meghalt.

Friedrichsruhe, július 30.
10 óra 45 percz.

A kastélyból most hozzák hírül, hogy a vaskancellár meghalt.

Ötven millió német szíve dobban meg erre a szóra, egy nagy nemzet gyászba öltözködik; vén levéltárak, ifjú korhistóriai könyvek levelei suhognak az éjszakában és a friedrichsruhei hajlék elé oda viszik a dicsőséges zászlókat a német Csaba vezérnek vitézei. És hajlonganak szerte a thüringiai erdőkben, a Harzban, a Rajna és az Odera mentén a hűség szimbolumai, a német tölgyek. Ötven millió ember gyászol: meghalt Bismarck! S ha ötven millió ember gyászol és gyászol ez ötven millióval minden füve, minden röge egy nagy birodalomnak, akkor erre a fájdalomra az egész világ részvétének kell következnie.

Most tehát sarokba kell szorítanunk egy darabot ebből a részvétből, siető mutatójával erre int a késő éjjeli óra, mely Bismarcknak elmúlásáról hozott hírt. Ki tudná is nagyságát énekelni a halandónak, mikor a halál azt mutatja, hogy vasember és gyöngy báb neki mindegy. Ez óra a részvétre, a nemzetek baráti kézszorítására való, a nagyság,

az marad a históriának. De ez a nagyság mégis akkora volt, hogy a história már beszélt róla és ismerjük a szót, hogy utána mondhassuk őket a komor muzsának, ki most lapjaira odavés egy pontot és hozzáát az összes betűk megmarányozásához.

... A nap újra kel föl minden reggel és ugymond a bölcs: ilyen legyen az ember is, aki nem akar elfelejtetni. Különbözik kopás a vénség és fokunkint porladó fatörzshöz hasonló; kivétlenül éltető talajából, a földből, mely kis füveivel reá akar bámulni az Isten minden áldott napján. Elevennek kell lenni minden áldott nap, láttatni kell minden áldott nap annak, aki nem akarja, hogy elfelejtsék... Ime azonban ez az ember hét esztendeje már leáldozott nap volt és mindennap nem akart fölkelni újra. Kidőlt fatörzs volt, vagy elaggott gabonavető volt talán, akit elszakítottak földjétől, melyért munkálkodni, gyűlölködni és bosszút állni egyaránt tudott. Mult volt ő, mumia is volt ő tán,

a piramis ajtaja befalaztatott utána, nem támadt fel mindennap és mégsem felejtette el senki. Koloszszerű test volt, semhogy a bölcsnek átlagszabálya reá is szólt volna; nem kell hát őt jellemezni. Ott áll Germánia óriási szobra mellett és emelkedik egészen a felhőkig: meg kell hát látnunk, ha nem is akarjuk jellemezni.

Azonban egy óriási embert sirat-e csupán az a nagy nemzet, amelynek részvétet mondunk? Egy embert sirat-e csupán, vagy komor zivatartól is fél-e, mely a temetés fátylát még nem oltja majd el, de jön azután, hogy derekukban megrecsejenek a hűséges német tölgyek?! Ki jósolna rosszat a gyászolóknak?! Ki tenné Germánia gyászfátyolát még sűrűbbé?! A részvét órájában ki kérdezné a német nemzettől ezt?... És ki kérdezné tőle, hogy elhunyván a birodalom megteremtője, már megszületett-e legalább az, aki konzerválni fogja ezt a birodalmat?!
-1.

A mérleg.

Az idők legnagyobb németjét, kiről most majd halotti álarczot vesznek, más arczképen láttam a minap. Az is korhadó tölgyet mutatott, nyolczvanhárom éves embert, ki pusztuló fa a szász hársak lombjai alatt; ez órában, midőn gyászt susognak a hűséges német tölgyek, gondolom is, hogy mire való most a halotti gipsz-utáztat?! Az ember halotti faciest mutat már akkor is, midőn él, de meg van öregedve. Hagyja hát őt a gipsz és a művészet békén. A temetés régen elkezdődött. Ugyanis akkor a minap a magdeburgi drago-nyosok sárga gallérja mögül nézett reám az összeesett tej ez utolsó fotografián; az „Interimsrock” mély ráncokat vetett a vén ember mellén és az epaulet, főszár nagy szög alatt esett le a vállon; a szemek nem tüzeltek többé Germániáról, mely erős és győzhetetlen és szimbolumot állított egy emberben, aki ezt igen jól tudja; a halánték nem feszült ki egyenes vonalban, mint Königrätznél és Versaillesben, midőn a fej mélyen meghajolt a trón előtt, alázatosan jelentvén, hogy megcsinálta a nagy Németországot; s a genie dadogó szája sem hirdette többé, hogy a teuton tölgyek csak Isten villámainál félnek. Vén volt,

töporodott, megható és megváltozott, a szász erdő óriása. Főlöszleges munka, mondom, hogy róla is vesznek halotti maszkot. Buddha négy főigazsága közül a legréttenetesebb, a vénülés, őt is megölte még amikor karosszékekben tölték és fák és virágok suttozták neki: „Mi maradunk hozzád leghűvebben, mert mi nem sötét királyok vagyunk, hanem fehér királykisasszonyok.”

A fehér királykisasszonyok most koszorukba fonódnak és selyemszalagokkal kötöztetik őket össze. Ugy hallgatják majd mindama szót és zászlóshugást, ami a koporsó körül fölhangzik. De egy nagy zivatar is meg rázza majd a halotti házat; mert első Napoleon óta nem halt meg ember Európában, akit annyiféle trombitája bucsuztatna a kritikanak. Harsogásukat ide hallani előre is. A potsdami márványpalotából hangzik az első fátyolozott hang: az mélabus lesz és megható, szövege az lesz: „De mortuis nil nisi bene”. A Rajnán túl meg mélyet sóhajtott majd egy összetört és ismét föl épült ország: „Meghalt, aki legfőbb bántott. Ismét a berlini „tündérpalotában” kezdet szorítanak majd a Bebel munkái: „Ez nem csinál többé szocialista-törvényt.” Richterék pedig visszaemlékeznek egy

régi májusra, az 1866-dikra, midőn Cohn-Blind, a rajongó diák, a szegény, igazi Cohn-Blind rálő a porosz miniszterelnökre s aztán szíven szurja magát, mire betódulnak a rendőrszobába a szabadszellemeű berlini polgárok feleségei és pro memoria a mártir vérebe mártják zsebkendőjüket: Richterék most a Bismarck-vérébe mártják majd zsebkendőjüket... És detronizált dinasztikák asztalánál fölbontanak egy táviratot s a háziúr összeszorítja a fogát, mint aki egy szitkot fojt el; de a Welf-ösök ing-galléros páncéljaikban megszólalnak a falon: „Tán most visszavehetjük országunkat, a tejjel mézzel folyót!! Tán csipkés kastélyainkból most kiűzhetjük a porosz kormánytanácsosokat, akik betintázzák az asztalt, hol orániai Vilmos evett?!“... Rómában is egy öreg paphoz, akit tokaji borral tartanak és hazugságokkal, heront egy cameriere in abito paonazzo: „A kulturharcnak egészen vége, a választási törvény-reviziójáért a centrum visszakapja a jezsuitákat.” A partikuláris országgyűléseken némán néznek egymásra az autonóm pártok s a müncheni kamarában visszaemlékeznek a testvérháborúra, midőn három porosz gránát-lövés szétrobbantotta az egész bajor lovasságot és gunyszók hallatszanak, meg kegyetlen-

A halál híre.

Ma, az éjszaka csöndjében megérkezett a távirat, mely Bismarck herczegnek, a vaskancellárnak halálhírére hozta. Az egész világ figyelme napok, hetek óta Friedrichsruhe felé fordult, ahol betegágyán feküdt ez a megtestesült história és mindenki aggódva leste a híreket, melyeket onnan szerte a világba röpitett a táviró. Betegségének minden mozanata érdekelte a világot és a friedrichsruhei kis táviróhivatal személyzetét ma már szaporítani kellett, hogy felelhessen a rengeteg számmal érkező távirati kérdezősködésekre. A nagy munka most egyszerre megszakad, csöndes lesz ismét a friedrichsruhei táviróhivatal, mert kiterítve fekszik a legnagyobb a legérdekesebb államférfiu, a rettegett vaskancellár.

Amióta magába vonulva, ott élte napjait kastélyában, azóta már nem egyszer híre terjedt annak, hogy fogy a vaskancellár életereje és súlyos betegség emésztí. Mindannyiszor megijedt a világ, de szerencsére mindannyiszor hamisnak bizonyult a hír. Épen azért most, amikor néhány héttel ezelőtt a herczeg betegségéről érkeztek hírek, nem gondolta senki, hogy a katasztrófa ily hamar bekövetkezik. Csak három-négy nappal ezelőtt, amikor igazán riasztó hírek érkeztek, akkor ijedt meg mindenki és Friedrichsruhe valóságos ostromállapotban volt. A kastélyból nem jöhetett ki senki, se orvos, se szolga, hogy a herczeg életéért aggódók meg ne rohanták volna, hogy mondjon valamit a beteg állapotáról. Schweninger tanárt, aki Bismarck herczegét gyógyította, egészen kihozták már türelméből a kérdezősködők és ki is jelentette, hogy neki a beteg gyógyítására kell az ideje, nem arra, hogy információkat adjon.

Tegnap ismét remélni kezdett a világ és ez a remény ma csak erősödött. A herczeg jókedvű volt, pipázott, családja körében vacsorázott, az orvosok kijelentették, hogy megmenthetik őt az életnek és e kedvező állapotra ma délután váratlanul beállott a veszedelmes fordulat. Tudta mindenki, hogy az orvosok biztatgatása csak hű áttatás, az emberek nem mertek bízni a vaskancellár fel-

gyógyulásában és bár így el voltak készülve a katasztrófára, mégis a váratlan csapás retentessége megdöbbentette az embereket. Ányvira váratlan volt mindamellett a herczeg halála, hogy Schweninger tanár ma délután nem is volt Friedrichsruheban és Bismarck Herbert is elutazott volt onnan.

A hirtelen fordulatról este nyolcz órakor kaptuk az első hírt és azóta egyre aggasztóbb táviratok érkeztek. A mentés lehetetlen, a vaskancellár még az éjjel meghal: ezeket mondották a táviratok és éjfékor meg is jött a halálnak híre.

A friedrichsruhei kastély termében ott fekszik a vaskancellár kihült teste. Szemének pillantása nem ijeszt meg többé senkit, agya nem gondol többé világot rengető eszméket és míg övéi sirva, zokogva állják körül halottas ágyát, ahány táviróhivatal van, az mind Bismarcknak, e század messze kimagasló államférfijának halálhírére kopogtatja világgá.

Még ma délután a következő telegrammok érkeztek:

A délutáni hírek.

Friedrichsruhe, július 30.
délután 4 órakor.

Bismarck herczeg állapotában hirtelen jelentékeny rosszabbulás állott be. A herczeg környezete el van készülve a katasztrófára.

Hamburg, július 30.

Bismarck herczeg állapota aggasztó. Mig a tegnapelőtti éjjel nyugodtan aludt, az elmúlt éjjelt álmatlanul töltötte. A herczeg környezete a legnagyobb aggodalommal van eltelve. Dr. Schweninger, akiben a vaskancellár legjobban megbízik, visszahívták Szászországból, ahová abban a hiszemben utazott el, hogy a herczeg állapota javulóban van. (N. Fr. P.)

Hamburg, július 30.

A krízis beállott. A katasztrófa, ugylátszik, küszöbön áll.

Hamburg, július 30.

A „N. W. T.” Hamburgba kiküldött külön tudósítója a következő táviratot küldte lapjának:

A Bismarck állapotáról érkezett legújabb hírek nagyon kedvezőtlenül hangzanak. A herczegnek nagyon rossz éjjele volt. Az előtte való éjszakát azonban jól átaludta. Ez eléggé mutatja, hogy beteg, sege mily gyorsan változik; egyszer enyhül, azután meg föllép teljes erővel. A herczeg környezete a legnagyobb aggodalomban van, úgy, hogy Schweningert táviratilag hívták vissza Szászországból.

Rendkívül nehéz dolog, Bismarck állapotáról teljesen autentikus híreket szerezni. Orvosai, különösen a közlekeny és barátságos Schweninger nem akar, vagy nem mer a hirlaptudósítóknak semmit elárulni.

Berlin, július 30.

Bismarck herczeg állapotáról alig érkezik ide valami hír. Épen csak a „Lokalanseiger” kapott Friedrichsruheből távirati értesítést a vaskancellár betegségének lefolyásáról. E hírek nem épen megnyugtatók.

Az első friedrichsruhei távirat így szól:

A herczeg tegnap este jó étvágygyal evett, de az éjjelt sokkal nyugtalanabban töltötte, mint a tegnapelőtti. A vaskancellárt különösen a köhögés tartotta ébren. Már hosszabb idő óta köhög, de csak tegnap éjjel jelentkeztek a köhögési rohamok oly nagy erővel, hogy nem tudott tőlük egyfolytában hosszabb ideig aludni. Állapota egyébként csak keveset változott. dr. Schweninger már táviratozott, hogy a leggyorsabban készül vissza Friedrichsruheba. (N. W. T.)

Hamburg, július 30.

A „Hamburger Correspondenz” szerint Bismarck herczeg állapota ma délután hirtelen olyan rosszra fordult, hogy a legrosszabbtól kell tartani.

Hamburg, július 30.

Késő délután ismét nyugtalanító hírek keringtek Bismarck herczeg állapotáról s bár ezek a hírek még egy oldalról sem nyertek hiteles megerősítést, mégis mély benyomást keltettek. Schweninger tanár nincs Friedrichsruheban. Bismarck Vilmos gróf is elutazott ma. Ebből arra lehet következtetni, hogy Bismarck herczeg állapotának rosszabbra fordulása, ha az erről szóló hírek megerősítést nyernének, hirtelen állott be.

Hamburg, július 30.

A „Hamburger Nachrichten”-nel, a Bismarckhoz legközelebb álló ujsággal közlik,

ség is, de gyászt dübörögnek a metzi ágyuk s az ágyudüörgésen át hallani egy sánta kis újságírónak, még millió erős németnek zokogását s a löporfüstön át látni, hogy Frau Holde a Walhallában friss hárslevelekből puha ágyat készít. Melyik hang és melyik szín beszél itt igazságról? . . .

Ez itt a históriához hozzátoldott utóirat lehet csak, amit írunk. Az embert elírta előlünk a világtörténelem. A politikust szintén. Az államférfiu hibáit és ingadozásait egy egész könyvtár méltatja s a porosz miniszterelnökről, aki az erfurti parlamenten kijelenti, hogy Ausztria nélkül nem tudja elképzelni a német szövetséget, de ismét később kijelenti, hogy a habsburgi monarchiának súlypontja Budán van; a kancellárrol, aki meghozza a szociálista törvényt, de azért a szociálista sajtót egy alkalommal félhivatalos sajtóvá akarja tenni, hogy megfélemlítse a szabadelvűeket s az agráriusokat; a lovagról, aki életfogytig couleurstudens, de azért tud nyers lenni egy császárnéval; a naiv pommerániai nemesről, aki életmentésért kapja az első dekorációt és külföldről poétikus leveleket ír a feleségének, mint egy vasból való Heine: „Vágyom a mi falusi hangulatainkra,

vágyom az alkonyi szélre, a levélhullásra; vágyom a napnyugtára s az alkonyban Beethoven-muzsikára, édes feleségem;” a naiv pommerániai nemesről mondjuk, aki hódas estéken szeret andalogni és ostort pattogatni, de azért nyugodtan földönfutóvá tesz könyvelmü rajongókat és jámbor poezni lengyeleket; az emberről, aki meggondolatlan és hirtelen haragu, de amellet higgadt és tántoríthatatlan, e százféle benső ellentmondásról, rejtelemről és tüneményről kollegiumokat olvastak és olvasnak majd német földön, mig Lipcse és Heidelberg romjain mezei virágokat nem szed a vándor. A multban megvan írva és meg van írva a jövőnek, egy postsigillumot tehetni csak ahhoz, amit elzokognak róla a mult és jövőendő Treitschkek.

Tehát a Frau Holde puha levelein édes pihenés várja a héroszt és ha a Kyffhäuserből kimozdul Barbarossa, nem kell a jövővényt hosszú szakállával neki álomba legyőzgetni. Az nyugodtan pihenhet, mert alkotásai tovább élnek majd, mint a gyöngéségeinek emléke és a halhatatlanságra bizony ez az egyetlen méréleg. Ép most hat hete láttuk, mit mutat a kegyetlen méréleg, ha meghal a hős, aki nem tudott elég magas tornyokat építeni. Mikor a sátrónán túl behunyta szemét a great old

man Gladstone, a westminsteri apátság csarnokában a fényes márványszobrok alól még el sem söpörték a humuszt, mely a legvénebb parlamenti politikus sirjából szóródott oda, már is ezeket olvastuk egy tekintélyes essayista tollából: „két erényét dícsitik legjobban a boldogult Williamnak: önzetlenségét ugyanis és tudományos műveltségét. Önzetlenségét tehát legjobban bizonyítja Macaulay azal, visszaemlékezésével, hogy 1833-ban Gladstone a keletindiai rabszolgaintézmény eltörlését a leghevesebben ellenezte — mert ott neki és a papájának is számos czukornádültetvényei és rabszolgái voltak. Tudományos műveltségét pedig legjobban bizonyítja az az előszó, amit Schliemannnak egyik könyvéhez, a „Mykenae”-hez írt s amelyben komolyan bizonyítja, hogy az őt mykenaei sirban nem Cassandra fekszik, hanem bizonyosan valamelyik barátja! Ilyen önzetlen volt a nagy William és ilyen tudományos! . . .” És ezen mosolygott a brit nemzet, a világ. Ó, lám így áll a méréleg, ha a nagy ember nem épített tornyot. Ó, lám ha Williamnak sikerül fölépíteni nagy tornyát, aminek tervét ötven év óta rajzolgatta, Törökország felosztását ugyan is és a home rulet, akkor kicsoda kutatta volna a torny alján annak néhány mélyes virágokat, va-

hogy Bismarck herceg állapotában kedvezőtlen fordulat állott be.

Friedrichruhe, július 30.

Bismarck herceg éjjeli tizenegy órákor meghalt.

Bismarck betegsége.

Az az egyet lehetett biztosan tudni róla, hogy Schweninger a házi orvosa. Ezenkívül mindent, ami az ő hosszadalmas betegségének intim részleteire vonatkozott, a friedrichsruhei kápolnában oly gondosan titkoltak, mint valami világra szóló tulajdonságnak a nyitját.

És ennek megvolt a maga oka.

Bismarck herceg a legszorgalmasabb újságolvasók közé tartozott, aki nem mulasztott el egy napot sem, hogy a világújságoknál öt érdeklő közleményt el ne olvasta volna vagy pedig föl ne olvastatta volna magának.

Habár vasakaratu jellem volt, aki rendkívül tudott uralkodni magán, mégis mint öreg ember nagy érzékenységet tanúsított a saját egészségi állapotának híresztelése iránt. Ennek megfelelően a róla szóló orvosi kommunikációk mind nagy általánosságokban voltak tartva s hogy tulajdonképpen mi baja volt azt csak a legközelebbi környezete tudta.

Mindazokból a homályos részletekből, amelyek mégis megjelentek a nagy ember betegségéről valószínűnek látszik, hogy szívbajban, leginkább szívelzsírosodásban szenvedett. Ennek a betegségnek a leküzdésére irányultak kezelő orvosának, Schweningernek összes törekvései: életrendjének és diétájának szabályozása.

Hogy a szívtágulás és szívelzsírosodás tünetei az utóbbi időkben nagyon kifejlődtek, bizonyítja makacs nyílt lábsebe, állandó nehézség, álmatlansága s a legutolsó időkhöz lábainak megdagadása.

Végre is az az izmos rideg szív, amely egy évszázadon át oly óriási munkát végzett teljesen kifáradt s a vasembert is legyőzte a muskulus és vérnek a silány végzete, a megsemmisülés.

Berlin gyásza.

Berlin, 1 óra 10 perc.

Egész Berlin az utcákon tolong s izgatottan tárgyalja a friedrichsruhei hírt. A nagy ember haláláról szóló első jelentés ezelőtt két órával érkezett Berlinbe magánforrásból. A linden alatt az összes kávéházak és éttermekben pánikszerű mozgás keletkezett. Az emberek mind a császári palota felé siettek, mintha

laminthogy a lipcei csatáról olvasván és a száz napról, ki emlékezik Emerson szavaira első Napoleonról, hogy: „Ha bejutsz legbensőbb szobájába, egy gaz áll előtted, otromba káplár és gonosztevő.” Midőn továbbá Lear király az orkánnal beszél, ki gondol arra, hogy Shakespeare részeges volt és részeg erdőkerülőkkel veszekedett. A pokol kilencz dantei tölcseire sem juttatja eszünkbe, hogy Alighieri a korcsmákból lökték ki strófáival együtt s az „Emile” lapjain sincs megírva, hogy Jean Jaques az utcára tette ki azt az asszonyt, aki neki mindenét odaadta.

A torony, a torony... A torony, az árnyékba borítja a bogáncsköröt és Bismarck tornya nagyobb az Eiffel egész nemzeténél. Az új Németország hatalmas oszlopzata alatt kicsoda emlegeti azt, hogy hányan vannak a kegyetlenül eltiportak, Armin Harryra és a friedrichsruhei leleplezésekre kicsoda emlékezik, mikor tizenégyévi miniszterkedés alatt megépült a „félhazaárulás”-ra a torony, melyet a szent római birodalom összes fűstbankjai és legszebb kapitulációi nyolcz évszázadokon át nem tudtak még csak meg sem tervezni. Frau Holdénél a puba leveleken hát Bismarck igazán boldog. A mérleg teszi azt, amelyet egészen rendben hagyott hátra.

Papp Dániel.

valamennyiöknek az volna az érzésök megtudni, mit csinálnak az udvarnál, amikor a német birodalom megteremtője megszűnt élni. Néhány percczel a halálhír beérkezése után az összes épületeken feltűntek a gyászlobogók. Az első épület, melyen kilükték a gyász és külső megnyilatkozását, az osztrák-magyar monarchia nagykövetségi épülete volt.

A lapok nyomban külön kiadásokat rendeztek, melyeket az utcásarkokon nagy csoportokban olvastak. Mindenütt a legélénkebb részvét nyilatkozott meg. Egyszerű munkás-emberek, a szocialisták legtipikusabb képviselői a legnagyobb sajnálkozás hangján mondták egymásnak:

— Meghalt a mi hercegünk.

A lapokat megostromolják a kíváncsiak, kik folyton új részleteket kívánnak a nagy halott utolsó óráiról.

Berlin gyászol! A birodalom fővárosán meglátszik, hogy Németország elvesztette legnagyobb fiát.

A halálhír Budapesten.

Éjfél felé járt az idő, amikor az első hírek érkeztek a szerkesztőségekbe. Az esti lapok még valamennyien az állandó javulást adták hírül, a hírek még csak nem is sejtették, hogy a katasztrófa oly közel áll. Lesve vártuk a rosszabbul fázisairól szóló jelentéseket és permanenciába tettük az egész szerkesztőséget. Spóka nem kellett várni. Egy fél órával a halál bekövetkezése után megszólalt az interbáni telefon-csöngetyű és a központból értesítettek, hogy Berlin hí sürgősen. Ottani tudósítónk leadta a halálhírt, megdöbbentő lakonizmussal:

Bismarck meghalt.

És mialatt elkészítettük a nagy esemény híradását, már kezdődött a sok kérdezősködés a telefonon. Egy ember valahol hallotta, attól száz másik s azoktól már szakadatlanul fordultak hozzánk a kíváncsiak.

A miniszterelnökség, a budapesti német konzulátus és a budapesti berlini németek kolóniájának számos tagja az éj folyamán magántáviratokban kapott hírt Bismarck haláláról, mely itt is mély behatással volt mindenkire.

Bismarck élete.

Dr. Marczali Henrik, egyik legkiválóbb történetírónk Bismarckról a következőket írja:

Ifjúsága.

Bismarck Ottó Eduárd Lipót herceg, a német birodalom megalapítója, született Schönhäusernben, a brandenburgi tartományban, 1815. április 1-én. Atyja lovaskapitány volt, anyja Mencken kabinet-tanácsos leánya. Hat testvére közt ő a negyedik. Bár családja csak egyszerű nemes volt, mégis Frigyes Vilmos király, midőn őt 1852-ben követségbe küldte Ferencz József császárhoz, megjegyezte, hogy „csaknem több őst számlál, mint az én házam, ősei pedig a Hohenzollernekkel vetekedtek vitézségben és fényes tettekben.” Bismarck Berlinben végezte a gimnáziumot, azután a híres göttingi egyetemet látogatta, ahol mintaképe volt az erőteljes, duhajkodó diáknak. Állami szolgálatba lépett, de csakhamar megunta a gyakornokságot a berlini városi törvényszéknél és az aacheni kormányzóknál, és önkéntesi évenként letelte után Pomerániába ment hazagazdálkodni. Atyja halála után reá szállott Schönhäusernre. A vidéki nemességnél nagy tekintélyben állott, a töltsékek főfelügyelőjének (Deichhauptmann) választották és kitüntetést nyert egy ember élete megmentéséért. 1847-ben nőül vette Puttkamer Johannát, kivel igen boldog házasságban élt. Ezóta mindjohabban elhagyta ifjúkori legényes szokásait és neje családjának erős protestáns érzelme áthatott reá is, bár szabad ítéletét vallásos kérdésekben is mindig fentartotta.

Első szereplése.

A homályból először az 1847-iki egyesült rendi gyűlés emelte ki, hol a liberális irányzattal szemben mint a királyi és rendi előjogok határozott és bátor védője lép föl. A kozmopolita és humanus német műveltséggel szemben, mely politikai tekintetben egészen francia, angol vagy belga minták után indult, ő a régi porosz katonai és nemesi szellemnek volt képviselője, mely egyházban és államban a hagyományos erők ápolásától várta a rend biztosítását a forradalom felforgató erejével szemben. Nem annyira a sok tudásnak, mint az erős meggyőződésnek volt embere. Rendírsai fölül különösen történeti tudáson alapuló az a meggyőződése emel, hogy Poroszország a német nemzet hatalmának letéteményese, és mint olyan, hivatva van egyesíteni az egész nemzetet. Erős teuton-érzület nyilvánul mindjárt első beszédében, 1847. május 17-én, midőn a francziák elleni háborúnak 1813-ban nem kereste más okát, mint azt, hogy „országunkban idegenek parancsoltak”. És midőn 1848-ban kitört a forradalom, egy levelében kijelenti, hogy természetesen találta volna, ha a német erő és egység kitörése czélul tüzte volna magának Franciaországtól visszaszerezni Elzászt és a német zászlót tűzni ki a strassburgi dómra, de azt nem bírja megérteni, hogy a lengyelekért lelkesednek és azoknak akarják visszaadni a tőlük már elfoglalt területet. Meggyőződése és az a bátorság, melylyel azt védte, már akkor vezérvé tették a konzervatív pártnak és kegyeltjévé a királynak. Nagyon el-lene volt, hogy a porosz király a revolucionárius frankfurti parlament kezéből fogadja el a császári koronát. Szószólója volt az Ausztriához való jó viszonynak és a konzervatív szolidaritás érdekében sajnálta, hogy nem porosz hadsereg segítette diadalra a császár ügyét Magyarországon (1849 szeptember). De az ő praktikus, csupán hatalmi czélok iránt fogékony szelleme ép oly távol állott IV. Frigyes Vilmos romantikájától, mint a német liberálisok világjavító ábrándjaitól. Belátta, hogy a nép ragaszkodása trónhoz és oltárhoz, a katonai képzés és fegyelem legbiztosabb alapjai a porosz dinasztíának, de tisztában volt azzal is, minő hatalmat nyújt a modern államnak mindenre kiterjedő szervezete. Az ő gondolkodásában középkori, feudális viszonyok visszaállításának nem juthatott helye. A fejlődésnek, úgy anyagi, mint szellemi tekintetben nem lehetett ellensége, csak arra törekedett, hogy az ne nőjön ki az állam befolyása alól és veszedelmessé ne válhassék annak alapjaira nézve. Érzéke a műveltség, a kereskedés, a jog, a nyilvánosság iránt megkülönböztette őt régi elvtársaitól, és tette őt nemcsak külső politikai tekintetben hazája legnagyobb reformátorává.

Bismarck Frankfurtban.

Miután az erfurti parlamentben és a porosz országgyűlésen konzervatív elvei és az Ausztriával való jó viszony mellett küzdött, — még az olmtüzi egyezményt is védte — királya őt a helyreállított német szövetségi gyűlésre küldte követségi tanácsosnak, nemsokára pedig Rochov követ visszahívása után követnek (1851 aug.). Ez volt akkor a porosz politikára nézve a legfontosabb állás. Frankfurti levelezéseiből nemcsak az ő gondolkodását ismerjük meg, hanem az összes német politikai viszonyok szövevényes voltát. Az olmtüzi meg-egyezés után Ausztria és Poroszország, a konzervatív szolidaritás jelszava alatt, egy értelemmel jártak el a frankfurti gyűlésen, hogy a forradalomnak utolsó, még megmaradt nyomait is megsemmisítsék. De ez az egyetértés nem zárta ki a százados versengés folytatását. Az osztrák kormány, bizva abban, hogy követre a gyűlés állandó elnöke, és támogatva a kisebb államok többségétől, oda törekedett, hogy mentől több és fontosabb ügy kerüljön a szövetség elé. Ily módon vagy leszavaztatja Poroszországot, vagy pedig folytonos összeütközésbe hozza a majoritással. Poroszország ellenben óvakodott attól, hogy a szövetség javára, melyen nem ő uralkodik, bármit is feláldozzon nagyhatalmi szabadságából. Bismarck igen alkalmas volt a szerep folytatására. A porosz egyenjogúságot ép oly

szigorúan és kiméletlenül iparkodott fentartani, mint ahogy társadalmi egyenjogúságát fentartotta az osztrák követeknek, Thurnak, Prokesch-Ostennek és Rechbergnek igényeivel szemben. Közben 1852-ben Bécsbe küldetett, hogy a vámszövetség dolgában közlekedést hozzon létre. Ez alkalommal Budára követte Ferencz József császárt. Magyarországi élményeit igen elevenen írja le lejegyzésében. Ekkor az Alföldön is járt. Fontosabb diplomáciai munkásságára az 1854—55-iki keleti háború nyújtott alkalmat. Féltelesen ügyelt rá, hogy hazája s Németország ne köteleztessék valamely speciálisan osztrák érdek védelmére. Mint konzervatív inkább Oroszországhoz hajlott, de azért több ízben figyelmeztette kormányát, őrizze meg függetlenségét a csárral szemben is. Ez időről való jelentései, különösen az 1856. április 26-diki, mutatják, hogy a kicsinyes német bonyodalmak éppen nem fordították el őt a nagy európai viszonyok megismerésétől és helyes megítélésétől. Megjósolja akkor az orosz-francia közlekedést, mint természetes következtetést annak, hogy e két államnak sehol sem lehet fontosabb érdekei összeköttetése. A porosz állam előnyét abban látja, hogy szabadon szövethetnek minden hatalommal, még Franciaországgal is, melynek hatalmát s befolyását igen nagyra tartotta. Belső politikai tekintetben híve maradt az uralkodó konzervatív pártnak, és e párt lapjának, a „Kreuzzeitung“-nak hosszú időn át szorgalmas munkatársa volt. Már akkor kitűnt, mily jól bírja felhasználni a sajtót.

A kormányrudon.

Különös játéka volt a sorsnak, hogy a század legnagyobb praktikus politikusa éppen a megrögzött formalizmus utolsó menedékében, Frankfurtban készüljön jövő hivatására. De egyéni értékét már akkor felismerték (a magyarok közt báró Jósika Samu) és kormánya 1859-ben a sokkal fényesebb pétervári követtséggel bízta meg. Itt könnyebb volt a dolga a hagyományos orosz barátság ápolása. Már akkor volt azó arról, hogy Vilmos herceg, ki 1858 óta mint régens uralkodott beteg hátyja, a király helyett, őt hívja meg a kormány élére. De egyelőre liberális éra következett be és csak midőn kitűnt, hogy ez a kormány nem képes végrehajtani Vilmos király tervét, a katonai reformot, látott szükségesnek Bismarck meghívása. Ő 1862 május óta rövid időn át Párisban volt követ és meg birta nyerni Napoleon császár rokonszenvét. Miniszterelnökké 1862. szeptember 23-án nevezték ki. Azonnal munkába vette a katonai reform keresztülvitelét, de a liberális és haladó párti többségben, mely a költséget megszavazni nem akarta, hatalmas ellenzékre talált. Ekkor mondta a német egységért rajongó szabadelvűeknek, hogy a kezdetét nem szavakkal és többségi határozatokkal döntik el, — az volt a hiba 1848. és 1849-ben — hanem vérrel és vassal. A katonai reformot, a képviselőház ellenzése dacára, támaszkodva a korona jogára és a felsőházra, végre is hajtotta. Kijelentette, hogy a szükséges pénzt ott veszi, ahol találja. Élesen szembe szállott a parlament azon követelésével, hogy szavazatával kormányok sorsa fölött döntsön. A konfliktus kora, mely 1862—1866-ig tartott, Bismarckot a legnépszerűlenebb emberré tette egész Németországban. A parlamenti szónokok állami öngyilkosságnak nevezték politikáját (Sybel), tagadták minden tehetségét, kivéve a kötéláncosót (Simson), napról-napra jogtöréssel és erőszakoskodással vádolták. Még külső politikája iránt sem volt bizalmuk, bármily erősen hangoztatta a német egyesítést. Különösen népszerűtlen volt az 1863. Oroszországgal a lengyel forradalom elnyomása végett kötött egyezménye. Ausztriával szemben már nagyon erőlyesen lépett föl. Gróf Károlyi Alajosnak 1862 végén kijelentette, hogy a két német nagyhatalom viszonya nem maradhat a régiiben. Midőn a császári követ azt mondta: Ausztria csak nem mondhat le hagyományos befolyásáról, nem engedheti magát kiszorítani Németországból, Bismarck röviden azt válaszolta: tegye át hát súlypontját Budára. Csakis az ő vasakarata tartotta vissza Vilmos királyt a részvétől a frankfurti fejedelmi

gyűlésen, hol a német uralkodók Ferencz József császár elnökelete alatt személyesen akarták munkába venni a szövetség reformját, csakis ő akadályozta így meg az osztrák hegemonia elismerését. Nagy küzdelmébe került az akkor Baden-Badenben időző királyt reábirni a császári meghívás visszautasítására (1863 augusztus) és midőn ez sikerült, annyira fel volt izgatva, hogy az előszobában szétzúzott minden pohár-üveget.

Első sikere.

Első nagy diplomáciai sikerét a schleswig-holsteini ügyben érte el. A dán király ellen mint az augusztburgi herceg jogainak védője lépett föl, szövetségre birta Ausztriát, dacolt a német közvéleménnyel, izolálta Dániát, nem törődött Anglia tiltakozásával és megszállta a hercegségeket. Ez volt egyáltalán legjobb mód, megmutatni a reformált sereg hadi értékét. A hódítás után békére és lemondásra kényszerítte Dániát, de egyáltalán porosz jogtudósok által érvénytelennek ítélteti az augusztburgi herceget és Ausztriával együtt a hódítás jogával bírja Schleswig-Holsteint. Azután a gasteini konvencziót kötö Ausztriával, melyben a két hercegség kormányzásán megosztottak (1865. augusztus 14.), de azért Poroszországnak külön előnyöket akar kikötni, melyek az anneksziót előkészíték. Midőn Ausztria ezek ellenében az augusztburgi herceggel közlekedik és a német szövetség elé akarja vinni az ügyet, Bismarck megtalálta a rég óhajtott casus belli-t. Ellenkezni akaró királyát beleviszi az olasz szövetségbe (1866. április 7.), reformtervével szétrobbantja a német szövetséget és ami a legnehezebb volt, a háborúra biztositja Oroszország és Franciaország rokonszenvét. Így vitte dűlőre egy nagy háborúban, melyet diplomáciailag a legnagyobb művészettel készített elő, az Ausztria és Poroszország közt több mint egy évszázadon át lebegő hegemonia kérdését, így vágta át a legbonyolultabb kérdésnek, a németnek, csomóját. Az osztrák-porosz-olasz háború, mint ismeretes, a porosz politika teljes győzelmével végződött. Bismarck, kit király 1865. szeptemberben grófi rangra emelt, személyesen jelen volt a főhadiszálláson és a königgrätzi nagy csatában. Legtöbb munkája akkor a király tulajdonság hódítási igényeinek fékezése és a francia beavatkozás távoltartása volt. Míg a háború elején Ausztria szívébe akarta döfni a tört, s e célra magyar felkelést is kész volt előidézni Klapka alatt, most meglegedett Ausztria kiszorításával Németországból és Poroszország területi nyújtásáról csak Ausztria szövetségesei rovására gondoskodott. Ekkor történt Hannovera, Schleswig-Holstein, Nassau, Kurhessen, Frankfurtnek anneksziója. A Majna vonalától északra eső végén Németország egy szövetséggé egyesült, melynek legfőbb tisztségelője Bismarck lett, mint a szövetség kancellárja. Franciaország rossz szemmel nézte e változásokat, ezért ő, míg a háború tartott, területi nagybodást helyezett kilátásba Napoleon császárnak a Rajna mellékén, azután pedig, midőn zsákmánya már biztonságban volt, megtagadott mindent. A francia követelések és fenyegetések pedig a déli német országok ijáztására használt fel, úgy, hogy azok azonnal a béke után titkos katonai szövetségre léptek Poroszországgal. Bismarck a diadal után 500.000 tallérnyi nemzeti dotációt kapott, melyen azután Varzin uradalmát vette meg.

A háború.

Már akkor elkerülhetetlennek látszott a leszármolás Franciaországgal. Így 1867. közel volt az összeköttetés a két hatalom közt Luxemburg miatt, de akkor még sikerült azt elodázní. Bismarck előbb Ausztria-Magyarországhoz közlekedett, de mivel Beust kormánya nem igen biztatta, Oroszországban keresett és talált támaszt. Bár mindent megtett a háború előidézésére, mint például a híres emsi távirat megváltoztatott közlése által (1870. július 13.) tényleg mégis Franciaország volt a hadüzenő fél, még pedig nagyon semmis okból. Ez a megtámadott fél részére biztositotta egész Németország lelkesedését és a többi nagyhatalom semlegességét. Bismarck újra elkísérte a háborúba királyát, ott volt Metznel, Sedannál és Páris ostrománál. Főügyeké

ez volt, a császár legyőzése és elfogása után a többi nagyhatalom közbelépését megakadályozni, és Franciaországot a rendkívül súlyos békefeltételek elfogadására kényszeríteni. Ettől a szándéktól sem Jules Favre és Thiers alkudozása, sem a mindenfelé Franciaország irányában nyilvánuló rokonszeny nem birták eltéríteni. Végre is ő szabta meg Páris megadásának feltételeit. Midőn a kapitulációt Favre-al megköttette, a kíváncsi környezetnek nem szólt, hanem vadász letére diadalmi jelül elfűtölte a „Hallali“-t. Részt vett a párisi bevonulásban is. Már a háború közben, nagyrészt a trónörökös unszolására, előkészített mindent a német császárság megalakítására. Ennek alkotmányát leginkább ő szerkesztette meg, az általános szavazási jogot, mint előbb az oszák német szövetségben, ő vitte keresztül. A német császár mellé, ki őt herceggé nevezte ki, ő állott, mint birodalmi kancellár. Tulajdonképp csak most vált az előbb annyira gyűlölt „vaskancellár“, mint a birodalmi hatalom és egység megtestesítője, a német nemzet ünnepelt nagy emberévé, csak most hódolt meg a világ ereje és államférfiai tehetsége előtt.

A birodalom kiépítése.

E nagy harcok után a birodalom belső kiépítése vette első sorban erejét igénybe. A régi kizárólagos rideg porosz konzervatív irány már az oszák német szövetségben sem volt követendő. Bismarck maga is belátta az alkotmányosabb eljárás szükségét: az 1866-iki nagy diadalo után az előbbi évekhez képest, midőn megszavazott budget nélkül kormányozott, indemniyt szavaztatott meg magának a parlamenttől. Most a déli németek hozzájárulása természetesen nagyon szaporított a szabadelvű elemeket. Különben is, mihielyt a német egység volt a jelszó, nem lehetett mellőzni a liberálisokat, kik mindig azért küzdöttek, míg a konzervatívok sokkal inkább ragaszkodtak az egyes külön dinasztiaikhoz. Bismarck még Poroszországot is be akarta olvasztani Németországba, hogy minden partikularizmus megszűnjék, „de hát Poroszország kissé kövér.“ De a birodalmi egységen kívül az egyházi politika is szükségessé tette a liberálisabb irányt. A francia háború következtében Olaszország megszállotta Rómát. A német katolikus párt az új császárságtól remélte a pápa-világi hatalmának helyreállítását és midőn e reményében csalatkozott, határozott ellenzésbe lépett a birodalmi kormányval. A katolikus párthoz, mint legerősebbhez, csatlakoztak a többi birodalomellenes pártok: a hannoveri vellek és a poseni lengyelek, később az elzásziak is. A katolikusok ellenállásával szemben Bismarck az állami hatalom teljével lépett föl. Megújítottak jelenté ki a régi harcot a pápaság és a császárság közt és ünnepelesen kijelenté, hogy „Canossába nem megyünk sem testileg, sem lelkileg.“ A liberálisok teljes erővel követték e harczba, az ugynevezett „Kulturkampf“-ba és megszavazták az állami hatalmat erősítő, a papságot megfékező törvényeket. De Bismarck ezzel nem érte be. Az egész alkotmánynak és törvényhozásnak a nemzeti szabadelvű párt adta színezetét. Ekkor helyezték új liberálisabb alapra Poroszország keleti tartományainak önkormányzatát, ekkor hozták be a kötelező polgári házasságot, ekkor követték a kereskedelem és ipar terén is a szabad verseny és a szabad kereskedelem elveit (1871—1876). Bismarck maga inkább csak az általános irányval törődött, sőt 1872-ben még a porosz miniszterelnökséget is átadta Roonnak, hogy egészen a birodalomnak szentelhesse magát. De csakis az ő ereje volt képes legyőzni a rendkívül hatalmas akadályokat. A felsőházban csak számos új peer kinevezése által lehetett keresztülvinni a reformokat, a konzervatívok pártja nyíltan Bismarck ellen fordult. Haragjuk annyira ment, hogy egész nyilvánosan vádolták a kancellárt, mintha állását és befolyását meggazdagodásra, pénzszületekre használta volna fel (1876 elején).

A kulturharoz.

A római egyház ellen vívott harcot a csen-trumpárt erős igaztára használta fel Bismarck ellen. Egy Kullmann nevű bodnárlegény még gyl

kossági kísérletre is vetemedett ellene. De különben is kétségtelen, hogy a német nemzet egy jelentékeny és jól szervezett része elégedetlen volt az egyházi politikával. Még nagyobb gondot okozott a rossz gazdasági helyzet, melyet mindtöbben a szabad verseny és szabad kereskedelem elve uralmának tulajdonítottak. Ezért Bismarck 1876. évtől fogva mind nagyobb figyelmet fordított a gazdasági és társadalmi viszonyokra. Elhatározta a szakitást a szabad kereskedelem tanával és a nemzeti munka minden ágára az állam oltalmát helyezte kitérőre. Ennek alapján készült az új vámtarifa, mely ép úgy irányult a francia és angol gyártmányok, mint a magyar és orosz gabona ellen. E gazdasági reakcióval együtt járt a politikai is. A régi liberális pártok Bismarck kedvéért nem változtathatták meg meggyőződésüket. Bismarck tehát, hogy gazdasági tervét keresztülvihesse, a konzervatívoknak és a katolikus pártnak támogatására szorult. A liberalizmus ellen kiméletlenül harcolt, még régi junkerkori nézeteire visszatérve, az antiszemitizmussal is kacérkodott. Másrészt a centrum megnyerése csak egyházpolitikai engedmények árán volt elérhető. A Rómához való közeledést megkönnyítette IX. Pius pápa halála és a politikus XIII. Leónak trónralépése. Lassankint mindtöbbet eltöröltek a „Kulturkampf” korának törvényeiből, és az egyetértés annál inkább helyreállt, mert a kuria is engedett egyben-másban. A gazdasági hanyatlás másik fontos következménye a szociáldemokratapárt erős növekedése volt. Ezzel szemben Bismarck 1878-ban kényszerítő törvényeket hozott, de később az állam tettelegesen beavatkozását mondta szükségesnek a gazdasági bajok megszüntetésére. „Az állami gépezet egy csepp szociálistá olajjal kell megkenni.” Keresztül is vitte a betegek segélyezéséről és a baleset ellen való biztosításról szóló törvényeket, 1880 óta maga volt porosz kereskedelmi miniszter is. Itt is némileg állami szocializmust hozott be: a porosz vasutak államosítása az 5. műve. A birodalom hatalmát és a német nagykereskedő városok érdekét gyarmati politika megkezdésére használta fel. Bár létesültek német telepek déli és keleti Afrikában és Ausztráliában, a német közvélemény nagy gyarmati tervekért épen nem lelkesedik.

A vasember.

Bismarck belső politikájában, minden változatossága és sokoldalúsága dacára, felismerhető két általános vonás. Az egyik az, hogy akár konzervatív, akár liberális irányban mozgott, mindig egészen egy elvet szolgált, skrupulust, kételyt nem ismert, az egész állami életet az általa jónak tartott elvek szerint akarta szervezni. Mindig csak a legközelebbi hatalmi kérdést nézi: a siker elérése előtte a fő, az eszközökben nem válogatós, a többségeket mindig a pillanatnyi szükség szerint alkotja össze, a sajtónak aszerint ad utasítást. E belső politika tehát minden téren a parlamentáris alkotmányos elvek teljes megtagadása. A másik fővonás az, hogy a belső politika terén is a külügyi politika eszközeivel dolgozik. A szövetségesek szerzése, az ellenfél teljes legyőzése, szinte kiközösítése, az erőszakoskodás, a gyors sikerre való törekvés, a természetes fejlődés bevárása és elismerése nélkül, mind ebből folynak. Az az önkényes, tisztán csak a cél, soha az elvet néző eljárás, melylyel Bismarck a pártokat egymásután felhasználta vagy szétmorzsolta, szinte személyes tette kormányát. Valódi diktatúrát gyakorolt, bár magát mindig a császár szolgájának nevezte. Kérelhetetlenül üldözte és illőztette sajtójával mindazokat, akik vele politikai téren szembe szállottak. Sok ellenzékét, köztük Mommsen-t is, a híres történetíró, perbe fogott „kancellársértés” miatt. Eljárása a párisi nagykövettel, Arnimnal szemben is mutatta, mennyire törekre bírta tenni ellenfelét. Büszke, tekintet nem ismerő magaviselete sok ellenséget szerzett neki a legmagasabb körökben is. E szempontból némileg Richelieuhöz hasonlítható. Ha e személyes és udvari befolyások élesebben nyilatkoztak, a kancellár „fríkezők” ellen panaszkodott s betegeskedését adva okul. lemondással fenyegetőzött. Különösen feltűnő volt ez 1877 tavaszán, midőn

Vilmos császár a lemondási folyamodásra ezt az egy szót írta: „soha”. Sajátos helyzetéből, személyes nagyságából, mindent felölelő munkakedvéből önként folyt, hogy a birodalmi szervezetet nem egésszítették ki, sőt még helyettesítéséről sem igen lehetett szó, mert a kancellár végzett mindent és felelős minisztérium vele, ki minisztereit tetszés szerint változtatta, nem volt elképzelhető.

Bismarck és monarchiánk.

De ha Bismarck belügyi politikája eredményeiben nagyon kétséges és sohasem támaszkodhatott az osztatlan nemzeti érzelmre, a külügyi, a német birodalom megállapítása óta is, nemcsak a német érdekeket szolgált, hanem kiérdemelte az egész világ bámulatát. Franciaország leveretése, Elzász és Lotaringia elfoglalása után Bismarck befejezettnek látta a háborúk és a hódítások korát. A birodalmat megszilárdítani és lehetetlenné tenni bármely nagyhatalmi szövetség létrejöttét ellene, volt legfőbb igyeke. Ezért Bismarck 1870 óta mindenképp azon volt, hogy jó viszonyt teremtsen hazája és Ausztria-Magyarország közt. E tekintetben hathatós támogatást nyert Andrássyban, ki 1871 végén lépett a külügyi kormány élére. Együttal azonban Oroszországgal is megmaradt a „toronymagas barátság”. A három császár szövetsége külső kifejezést is nyert, midőn Ferencz Józef és Sándor császár 1872. szeptemberben meglátogatták Vilmos császárt. Franciaország ezáltal meglehetősen el volt szigetelve. Bismarck folytonos figyelemmel kísérte az ottani pártalakulásokat és mint az Arnim-perből kitűnik, jobb szerette ott a köztársaságot egy esetleges monarchia visszaállításánál, mert ez inkább szerezhetett volna szövetségest. Midőn Franciaországban Mac-Mahon kormánya alatt a reakciónárius párt kerekedett föltűl és orosz szövetséget keresett, a viszony oly ellenségesé vált, hogy Bismarck sajtója már nyíltan háborúval fenyegetőzött (1875). A nyugatról egyre fenyegető revanche veszélye annyiban könnyítette Bismarck helyzetét, amennyiben a német parlament annak befolyása alatt kész volt hosszabb időre is megszavazni a katonai költséget. Így történt ez 1874-ben liberális segítségével, 1881-ben a konzervatívok és a centrum szavazataival és 1887-ben az egyesült konzervatívok, katolikusok és nemzeti liberálisok által (kartell). Franciaországgal szemben azóta mindkét rész nagy érzékenysége dacára fentartották a békét. Bismarck két módon segítette ezt elő. Először legsúlyosabb feltételekkel fenyegetőzött, ha Franciaország újra háborút üzenne és vereséget szenvedne (*saigner à blanc*). Másodszor pedig elősegítette a francziák gyarmati politikáját, terjeszkedését Tuníziában és Tonkingban, hogy ezáltal is inkább felledtesse velők az őket Európában ért veszteségeket. Teljes kibékülésre, vagy csak a revanche szenvedélyének lelohasztására azonban még gondolni sem lehetett.

A hármass szövetség.

1875. óta a francia viszony mellett, a keleti bonyodalmak miatt, mindinkább előtérbe lépett az Oroszországhoz való viszony is. A két kancellár (Bismarck és Gorcsakov) közt fennállott régi barátság a német birodalom helyreállítása óta meghiűt. Oroszország már 1875-ben elfogadja némileg a francia barátságot. De Bismarck, ki nagy személyes tekintélynek örvendett a császárnál, mindent elkövetett, hogy az orosz szövetséget megtartsa, amellel pedig monarchiánkat se idegenítse el. Feladata annál nehezebb volt, mert a monarchia és Oroszország érdeke homlokegyenest ellenkezett úgy Törökország integritásának, mint a Balkán felsziget későbbi szervezésének kérdésében. Kijelentette, hogy Németországnak a török ügyekben nincs egyenes érdeke. („Az a kis Hercegovina nem éri meg egy pomerániai muszketéros egészséges csontját.”) Az orosz érdeket mozdította elő, midőn kieszközölte, hogy monarchiánk a török-orosz háborúban semleges maradjon (reichstadii császártalálkozás 1876. július), de másrészt az európai érdeket s monarchiánk politikáját támogatta, midőn Andrássyval és Benconsfielddel együtt arra kényszerítette Oroszországot, hogy terjesztsze európai kongresszus elő a san-stefáni béke határozásait. A berlini kongresszusnak (1878. július) Bismarck volt elnöke. Ő mint „becsületes alkusz” akart eljárni „barátai” Ausztria-Magyarország és Oroszország közt. Sikert is ott korlátokat vonni Oroszország terjeszkedése és befolyása elő, de az orosz közvélemény a nemzetnek e vélt megsértése miatt lángra lobbant Bismarck és Németország ellen és magával készült ragadni a czárt is. Bismarck e veszélyben, midőn Németországnak orosz és francia támadástól lehetett tartania reábirta Vilmos császárt az osztrák-magyar szövetség megkötésére. Ez a szövetség, melyet a szövetséges kormányok egy újabb veszélyes pillanatban, 1888. február 3-án egyszerre közzétettek, világosan Oroszország támadó politikája ellen irányult. Bismarck maga kötötte azt meg Andrássyval, midőn Gasteinből visszajövet Bécsben tiszteletét tette uralkodónknál. Még erősebbé tette e szövetséget Olaszország hozzájárulása (1883). Az új királysághoz való jó viszonyt Bismarck 1875 óta szorgosan ápolta, ott is ellene dolgozván a francia befolyásnak. E szövetség politikájának adott kifejezést Bismarck híres 1888. február 6-án tartott beszédében, midőn a birodalom békeszeretét hangsúlyozva és orosz fenyegetésekkel szemben e büszke szavakban tört ki: mi németek csak istentől félünk, más senkitől.

A dicsőség tetőpontján.

A hármass szövetség megalkotása és megszilárdulása tetőpontra emelte Bismarcknak és az általa vezetett birodalomnak tekintélyét. Külügyi politikáját az egész nemzet osztatlan lelkesedése kísérte. Fényesen nyilatkozott az iránta való tisztelet és hódolat, midőn 1885-ben hetvenedik születésnapját ülte és midőn egy évvel később az országgyűlést feloszlatta és az új parlament nagy többséggel megszavazta a katonai kiadásokat. Régebbi években sokat szenvedett idegijában, de 1882. óta Schweninger kezelése alatt egészsége újra meg erősödött. És mégis ezután kellett Bismarcknak a legnagyobb megpróbáltatásokat kiállania. Ezek az öreg Vilmos császár halálával (1888. március 9.) vették kezdetüket. III. Frigyes császár teljes mértékben elismerte ugyan a kancellár érdemeit, de belső kérdésekben tőle elűtő, szabadabb elvű politikát kívánt volna követni. Még jobban elmérgesítette a viszonyt az a terv, a császár egyik leányát Sándor bolgár fejedelemhez adni nőtül, mit Bismarck határozottan ellenzett, hogy Oroszország sértve ne érezze magát.

Bismarck alkonya.

II. Vilmos, a jelenleg uralkodó német császár, mint Bismarck lelkes tisztelője foglalta el a trónt. De az ifjú monarchia önérzete mellett Bismarck szinte korlátlan intézkedési jogának nem maradt helye és midőn a császár gyorsabb módon akarta a szociális politika kényes kérdéseit munkába venni, mint azt Bismarck jónak tartotta, a kancellárnak be kellett adnia lemondását, mely el is fogadtatott (1890. márcz.). B. csak nehezen tűrte a kénytelen téllenséget. Folyton érintkezik a sajtóval, és elég élesen fölűnteti elégedetlenségét a visszalépése óta követett iránynyal. Különösen két szempontból támadja azt meg: 1. mert szerinte nem kultiválja eléggé az orosz barátságot, és így elősegíti az orosz-francia szövetséget, 2. mert a vám új be rendezésében nincs elég tekintettel a mezőgazdasági érdekek védelmére. Mindkét szempont Bismarcknak a régi konzervatív állásponthoz való közeledését mutatja. Különösen erősen nyilatkozott az ellentét Bismarck és az új kormány közt, midőn 1892 júniusban Bécsbe utazott, fiának, Herbertnek esküvőjére. Egy hannoverai kerület be is választotta őt a parlamentbe, de a mandátumot nem fogadta el. Friedrichsruhei magányában leginkább emlékiratai összeállításán dolgozik.

A történelem Bismarckja.

Bismarck, el is tekintve sikereitől, a történet leghatalmasabb egyéniségei közé tartozott. Brós, magas férfiú, katonás tartással, arcán a sűrű szemöldök alul kivülógó szem uralkodott. Testi erejét lovaglással és vadászattal, lelki erejét folytonos tanulmánygyakorlással, bár első sorban mindig gyakorlati czélok után indul, mely természetétől minden kérdés problémává vált, melynek meg-

oldásához minden rendelkezésére álló szellemi és anyagi eszközt megmozgatott. Ősereje szenvedélyesen szokott kitörni, nagy, ünnepélyes momentumokban, az a „furor teutonicus“, melyvel a világot ijeszti, benne egészen meg volt. Kíméletlensége, nyíltsága új érat alkot a diplomáciai történetben, de hogy a diplomata régibb mesterfogásait is értette, azt dán és francia alkudozásaiában fényesen megmutatta. Még nyelvén is meg volt az eredetiség zamatja, hasonlatai mindig találók, többnyire a gazda vagy a vadász világából valók. Mint szónok csak a tartalom által hat. A szavak szinte kiáltó törtek elő hatalmas melléből, de azért megtalálta azt a kifejezést, melyvel nemcsak hallgatóira, hanem a világra akart hatni. Hatalmas megjelenése, kíméletlensége, erőszakossága, valamint hűsége uralkodói iránt a Nibelungok hőseire, különösen Hagenre emlékeztetnek. De viselkedése elbocsátása óta megmutatja, hogy lényének volt egy nem dinasztikus vonása is. Történeti jelentőségét mi különösen abban látjuk, hogy azon korban, midőn a forradalom tanai uralkodtak kizárólag, meg tudta mutatni, minő óriási erkölcsi és szellemi erő áll még a hagyományos hatalmaknak rendelkezésére, ha azt nemzeti értelemben bírják felhasználni. És mint annyi nagy férfiú, ő is tragikus sorsnak áldozata: neki, a Hohenzollern-dinasztia hű szolgájának, ellenkezésbe kellett jutnia ifjú császárával.

Apróságok Bismarck életéből.

Diákcsinnyek.

Bismarck régi köz-nemes családból származott, mely azonban nem volt sem előkelő, sem vagyonos. Atyja quietált lovasszázados volt, ki pommeráni birtokain, — Schönhausen, Kniephof, Külz és Jarchelin — gazdálkodott elég hanyagul. Anyja azonban, Mencken titkos kabinet tanácsos leánya, nagy műveltségű, fenkölt gondolkodású zsellemes nő volt, ki polgári származású lévén, demokratikus eszméket táplált s emiatt, szépsége és előkelő modora mellett is, — melyek megnyiták előtte Berlin előkelő köreit, s szerepet juttatott számára ott — nem is tudott eléggé érvényesülni az arisztokrata társaságban. Az anya már gyermekkorában diplomatának szánta Ottó fiát, ki a házon kívül nyerte első nevelését, a Plamann-féle berlini nevelő intézetben, mely Pestalozzi elvei szerint volt berendezve s az ömagukban jó elvek tulhajtásával nem tett kedvező benyomást a gyermek kedélyére. Jahn, a német tornászat ünnepelt atyja, szintén tanára volt a hat éves kis Bismarcknak, s az előkelő növendék-sereg egész csatákat vívott egymással vezetése alatt, melyeknek harcosait a nagy német eszmék s a francziák iránti gyűlölet lelkesítették.

„Az udvaron álltunk — írja az intézet egy akkori növendéke, most magas állású főúr Poroszországban — midőn az utcára nyíló ajtó föltárult s Bismarck ur kocsisa, az akkor divatos hosszalölő galléros köpenyben belépett, karján a hasonló köpenybe burkolt Ottóval, ki már akkor is erős, magas fiú volt s egész fejjel haladta meg a kocsist — persze így karon tartva. Mi oda rohantunk, de Ottónak egy vonás se rándult meg az arcán, csak nézett ránk nagy komolyan, imponáló tekintettel. Tán már akkor sejtette, hogy egykor oly magasan álland fölöttünk? ...”

Bismarck később a göttingai egyetemre került, hogy ott a jogtudományokat tanulja. De ezt ugyan eredeti módon kezdte meg. Társait, akikkel begyalogolta volt a Harz-hegységet, lakomára hívta meg. Mulattak aztán diákosan, ült a palacz s mivel az üres palaczknak nem sok haszna van, biz azt kihajigálták az ablakon.

Másnap betoppant szobájába a pedellus levéllel a kezében. „Dominus de Bismarck citatus est...”. A felsőség tekintélyének hódolva, az ifjú muzsafi, úgy amint volt, azaz kis gombasapkával a fején, hosszú hálóköntőben, lábán az „ágyunak” nevezett nagy csizmával, kezében a hosszú német pipával, végigkíséri az iskolaszolgát az utcában, kísérve hatalmas vizslakutyájától. Belép a konczilium termébe, a kutya előre rohan s harczrakész

fenyegető pozitúrában oda helyezkedik az egyetemi bíró elé. Ez rémületen ugrik föl helyéről, alszanczolja magát az íróasztal mögött s vonalsót ragadva a kezébe, rákiált a belépő diákra: „Mit akar, uram?” — „En? semmit! De ön mit akar? Ime „Citatus est Dominus” — nos? — s oda tartja a papírt a bíró pápaszeme elé.

Az első, amit a bíró akart, öt tallár volt az impertinens kutyáért s aztán, mikor ez ura parancsára a pad alá bujt, megindította a vizsgálatot in puncto — palacz.

— Item — mondá sok fogas kérdések előre bocsátása után — item konstatálandó marad még, miként történhetett, hogy a palacz az utcára került.

— No hát, kirepült.

— A palacz kirepülése ennél fogva, úgy látszik, valamely megelőző oknak volt okozata. Ezt fontos megállapítani. Miben állt hát az indító ok?

— Ej, hát az izom-erőben, a kar izmainak röptő erejében. Nézze, egyetemi bíró ur, tegyük föl, hogy itt ez a tintatartó a kérdéses palacz, amott van az ablak...

A tintatartó és az ablak között pedig volt a vizsgálóbíró feje. Természetesen, hogy nem várta be az ad oculos demonstráció végét, hanem hóna alá csapva az aktákat, elmenekült.

A diák pedig hazatért. A himzett hálókabát magára vonta a szembejövő diákok mosolyát.

— Mit nevet? — kérdé Bismarck a legelső.

— Natur! láthatja.

— Vigyázz magadra, Junge.

Az a Junge pedig, kivált a „Dummer Junge” olyan sértés, hogy aki azt magán hagyja száradni, nincs többé maradása társai között. Ez vért kíván!

S Bismarcknak göttingai tanulókodása alatt ilyen módon nem kevesebb, mint huszonhét párvádala volt s a Burschenschaftokban az volt mellékeve: „Achilles, a megsebesíthetetlen”, amint hogy már a Plamann-féle intézetben „Ajaxnak, a harczkeverőnek” nevezték. Pedig nem is mindig fogadta el a kihívást. Egyszer például azt állítá egy „conmiliton, hogy az ember mindig mondja ki a meggyőződését. Bismarck erre is azt mondta, hogy „Dummer Junge”. Mikor aztán eljöttek hozzá a segédek, átadott nekik egy írást, melyben kijelenti, hogy x. y.-t megsérteni neki szándoka nem volt, sőt inkább megtisztelni vélte vele, köveitén épen azt az általa vitatott princípiumot, hogy az ember mindig mondja ki a meggyőződését. Ő nem tett egyebet, mikor x. y.-t „ostoba ficzkónak” nevezte.

Egyetlen egyszer sebesült meg arcban. Effélekben illetékes bírák azonban azt mondják, hogy ez az egy seb sem esett „kommentmässig”, ahogy a bajvívási szabályok megkövetelik, tehát nem érvényes.

Az egész egyetemi pálya inkább zajos diákcsinnyekkel, mint tanulással telt el. Bismarcknak később magánszorgalom utján kellett pótolni a mulasztást, hogy az államvizsgálatot (1835-ben) letehesse. Aztán pár évig apró állásokban hivataloskodott. Atyja halála után megválasztották „Deichhauptmannnak” s mint ilyenre, ő rá tartozott a gátak és árterületek felügyelete, több mezőrendőri ügy s végre még az 1848-ki mozgalmas években a nemzetőrség begyakorlása is. A schönhauseni polgárőrség mintegy 200 gyalog és 60 lovas emberből állt. Ezek az exercezőzások igen kedélyesen folytak s midőn a berlini zavargásoknak híre ment, egy jámbor polgárkatona előlépett a glédából s e szavakkal szólítá meg Bismarckot: „Most már vezessen bennünket, kapitány, badd vessünk véget annak a berlini szabadságnak”.

Bismarck Magyarországon.

Bismarck sokat utazott Angliában, Franciaországban, Svájcban sőt még — Magyarországon is. Midőn 1852-ben politikai küldetésben Bécsben járt, meglátogatta hazánkat is, melynek bája egészen elragadta, úgy hogy nejéhez innen írt leveleiben fölsóhajt:

— Lelkifurdalást érzek, hogy mind e sok szépséget te nélkülöd kell látnom.

Az uralkodó épen Budán időzött akkor s így Bismarcknak is ide kellett jönni, hol egy népnépnepnek is tanuja volt a budai hegyek közt, ahová a király is kirándult udvarával. Pár nappal később zörgő fakó szekéren, alacsony szalmaüléseken a magyar rónát is megtekinté s ekkor Szolnokról nejéhez írt levelében híven előadja a látottakat s a Kecskeméttől Főlegyházig és azontul Csongrádig s föl a Tiszán tapasztalt benyomásokat e magyar szavakkal végezvén levelét: „I s t e n a d i a m e k i” ami szerinte annyit jelent: „dicsőrtessék az Isten.”

„Kérek egy kis tüzet!”

Bismarck az osztrák, mint a francia hadjáratot többnyire lóháton tette meg s csak ritkán ült kocsiban. Páris bevételkor is lóháton jelent meg a városban, mikor is a nép fölismerte, de nem demonstrált ellene. „Egy ember azonban — így beszélé maga a herczeg — igen marcsona ábrázatot vágott rám, mintha keresztül akart volna szurni a szemével. Egyenesen nekilovagoltam, ugymond, a tüzet kértem tőle, mire az meglepetve ugyan, de kifogástalan francia udvariassággal nyújtotta át égő szivarját.”

Bismarck a gyermekeiről.

Rendkívül ki volt benne fejlődve a családias érzék. Nem lehetett annyira elhalmozva államügyekkel, hogy időt ne szakítson nejét bizalmasan értesíteni hógylétéről, viselt dolgairól. E levelek tele vannak gyöngédséggel, humorral s mindegyiknek az az alaphangja, hogy legjobb otthon, a szerető családi körben s hogy mennyire vágyik hátat fordítani a közügyeknek s elvonulni szerető családi körébe. Kivált leányát, Máriát, szerette igazi atyai gyöngédséggel s csak nagynehezen birt megválni tőle, mikor ez férjhez ment.

Idősb fia, Herbert, az ifjabbik, Vilmos, — kit a házi körben csak „Bill”-nek szólítanak. Az öreg nagyra volt vele, hogy a francia háború alatt mind a két fia megsebesült s ott nyomta a szalmazsákot s ép úgy nem kapott vizet, mint a legszegényebb ember fia. „Magamnak kellett vizet hoznom a gyámtalanoknak” — mondá egyszer, midőn a poná-moussoni tábori kórházban tett látogatásáról beszélt.

Vilmosnak a francia hadjárat alatt viselt dolgairól beszélvén, egy alkalommal kedélyesen mondá:

— Egy igen dicséretes tulajdonságot fedeztem föl benne: kiváló ügyessége van a sertesájtáságban. Egy requizíció alkalmával kiválasztotta magának a legkövérebbet, mert az csak lassan bír menni s nem szükség attól tartani, hogy megszökik. Hanem mégis megjárta vele. A hősiég meg ejtett fogoly végre kifáradt s nem birt tovább menni. Hát bizony nem volt más mód, mint kehére ölelnie a zsákmányt és úgy vinni tovább. Én épen akkor értem oda. A fogoly francia tisztnek nem győztek eleget csudálkozni, hogy egy porosz tábornok leszall a lováról s megölel egy közönséges dragonyost, aki még abhoz egészen sáros az imént cipelt teherrel.

Ily kedélyes elbeszélésekkel szokta Bismarck mulattatni vendégeit, kiket ugynevezett „parlamentari estélyekre” szokott házához hívni, hol barátságosan elcsevegtek, elmulatoztak egy-egy korsó sör mellett. Itt aztán bizalmas körben egészen feltárta lelkét barátainak s kifogyhatatlan volt többnyire a saját élményei elbeszélésében.

Bismarck és az újságírás.

Bismarck nem volt nagy barátja az újságírásnak; az újságírókat, akik olyan sokat foglalkoztak az ő személyével, mód nélkül gyűlölte. Ismeretes az a mondása, amelyet egy ízben az újságírókról mondott:

— Az újságírás pályatövesztett existenzcia.

Ez a mondás, ha brutális és igazságtalan is, semmit sem ártott annak, aki mondotta. Benne volt a katona gögje, a polgárember és a porosz junker gögje minden más ember iránt, amin senki sem ütözik meg.

Hogy fogadott Bismarck?

Csak a napokban tartott Tiedemann brombergi kormányfőnök felolvasást a vaskanczellárról. Bismarck kanczellársága korában az volt a házi-

rend a kancellári palotában, hogy a kancellár elé senkit sem lehetett bocsátani, akit előzetesen nem jelentettek be s akit egy bizonyos órára oda nem rendeltek.

Erről Tiedemann a következő két jellemző történetet beszéli:

Egyszer a szász király hajtatott a kancellári palota elé. A vadász leugrik a bakról s azt mondja a portásnak:

- Jelentse, hogy ő felsége itt van.
- Ide van rendelve? — kérdezte a portás.
- Nem, mondá a vadász elképedve.
- Akkor nem is jelenthetem be.

Minden további kísérlet teljesen hiábavaló volt, a szász királynak távoznia kellett. Kevés idő múlva a portás fejében valami derengeni kezdett, hogy talán mégis csak nagyon messze ment hivatalának gyakorlásában; hozzám jött s meglehetősen csüggeteg hangon jelentette az esetet. Nyomban a kancellárhoz mentem, ki úgy tette jóvá a dolgot, hogy Herbert grófot küldte a királyhoz s bocsánatot kért a félreértésért.

Máskor egy nagyherceg kért tőle találkozót s a herceg azt felelte neki, hogy nagy szerencséjének fogja tartani, ha este kilencz órákor fogadja. Épen referálni voltam a hercegnél, mikor ez az óra közeledett. Engedelmet kért, hogy ruhát vált-hasson. Levetette házikabátját s katonai kabátját hozatta elő, melyre a szolga már ráerősítette a nagyhercegi rendjel nagykeresztjét. Az óra kilenczet ütött és siettem referálásomat befejezni. Negyed tíz volt már s a nagyherceg még sem jött.

A herceg hívatta a komornyikját.

— Hozza megint vissza a házikabátomat.

Aztán hozzám fordult:

— Ó királyi fensége ne higgye, hogy tovább vártam rá negyedóránál.

E pillanatban megjelent a nagyherceg. Mig távoztam s a szolgák az ajtót kitárták, előttam ment el s csak annyit láttam még, hogy a herceg nyugodtan ülve maradt íróasztalánál, látszólag aktacsomókba mélyedve.

A nagyherceg az asztalhoz lépett, mire a herceg mély meghajlással emelkedett föl helyéről:

— Azt hittem már, hogy királyi fenséged nem is fog szerencsétlenni, mert már husz perczel mult el kilencz óra.

Iszentől félünk csak...

Történeti eseményszámba megy a vaskancellárnak 1888. február 6-án, a német birodalmi gyűlésben mondott beszéde, mely mint a mennydörgés zúgott végig a világpolitika egén. Ebben a beszédben kérte a parlamenttől a véderő föntartására megállapított összeg megkészszerzését.

Bismarck széke körül a népképviselők egész felete felhője csoportosult. A képviselők letelepedtek a miniszteri emelvényhez vezető lépcsőkön és felültek a „ház asztalára” is, csak hogy közel lehessenek a szónokhoz és egyetlen szavát se veszítsék el.

És Bismarck beszélni kezdett. Kezdetben nehéz volt a szót megérteni; a hatalmas testből kinosan, elhalóan vergődött ki a hang, egy agyonzaklatott fáradt ember hangja. De lassankint egy pirosság borította el nyakát és homlokát, hogy szinte olyannak tűnt fel, mintha bronzból lenne öntve az egész alak. A hang erősebb lett és végül mennydörgőre zúgott a teremben:

— Iszentől félünk csak, senki másról a világon!

A villámcsapás nem okozhatott volna nagyobb hatást a teremben. Egyetlen kiáltásban oltadt össze a helyeslő vihar, mely az összes padokon kitört és a parlament egy szó, egy ellenvetés nélkül szavazta meg a kettős terhet.

Két ravatalnál.

Vilmos császár meghalt. A hatalmas vaskancellár magas kora és gyöngye egészsége dacára ott éjelezett haldokló császára ágyánál s a halál napján ő volt az, ki bejelentette a birodalmi tanácsnak a császár halálát.

— A császár meghalt — mondta — és görse zokogással hanyatlott vissza karosszékebe.

— A császár meghalt és meghaltam én is, — mondotta később a vigasztalására siető barátainak.

Igaza volt. A jelenlegi császár csak egy akaratot ismert, csak egyet — a magáét. Bismarcknak menni kellett.

Bismarck temette el III. Frigyeszt is, a rövid uralkodású császárt, ki beteg testtel megtörött lélekkel foglalta el trónját. Akkor osztották szét Bismarck utolsó kommunikéjét, mely lakonikus rövidséggel volt megírva:

A királyi szenvedő befejezte földi pályáját hosszú és nehéz betegség után, melyet csodálatos bátorsággal és Isten akaratában való megnyugvással viselt.

Berlin, 1888. június 15.

Bismarck, kancellár.

Bismarck jelszava.

Bismarck jelszava, melyet minden könyve czimlapjára fölirt és mely aranyablára vésve állott íróasztalán, a következő volt:

Flectere si nequeo superos, Acheronta moveo. (Ha az eget meg nem hajthatom, úgy az alvilágot fogom megrázni.)

Bismarck találkozása III. Napoleonnal.

Érdekes volt Bismarck találkozása Sedan után III. Napoleonnal. A bukott császár törzskarának néhány tisztjével Douchery felé hajtatott. Bismarckot egy hadsegéd még az ágyban lepte meg azzal a tudósítással, hogy jön a császár és találkozni akar vele. Gyorsan felöltözött vértess egyenruhájába, föltette fehér tábori sapkáját és a császár elé sietett. A helység előtt érte el és a bintóbol kilépő császárt a hajadon fővel üdvözölte. Napoleon intett neki, hogy tegye föl sapkáját, mire a kancellár tiszteletteljes hangon válaszolt:

— Sire! Én úgy fogadom fölségedet, mint fogadnám saját királyi uramat.

Azon hely közelében, hol a kocsai megállott, egy kis takácskunyhó volt. A hadsegédek két széket hoztak ki a ház elé s Bismarck a császár bal oldalán foglalt helyet.

Ekkor kérte ki a bukott császár Bismarck pártfogását, melynek később olyan nagy hasznát vette.

Vilmos, ki még akkor csak porosz király volt, ugyanis azonnal agyonlövetti Napoleont, ha Bismarck közbe nem veti magát.

— Fölség, szólott a kancellár uralkodójához, megtiltom, hogy agyonlövessen!

És a király engedett Bismarck parancsának.

Bismarck önmagáról.

„Egy delejtűm volt világeletemben, egyetlen sarkcsillagom, mely felé eveztem: a salus publica. Működésem kezdetétől fogva gyakran tettem valamit elhírtelenkedve és megfontolatlanul, de ha ráértem a fontolgatásra, mindig alárendeltem magamat annak a kérdésnek, mi válik hasznára, mi lesz javára hazámnak, német nemzetemnek? Sohasem voltam doktrinér s mindama rendszerek, melyek a pártokat különválasztják és nyűgözik, csak másodsorba szorultak én előttem; első sorba én a nemzetemet, állását kifelé, függetlenségét s olynemű szervezését helyezém, hogy mi, mint a világ egy nagy nemzete, szabadon lélegzelhessünk. A német birodalom megalkotásának és biztosításának szenteltem én egész politikatevékenységemet attól a pillanattól, amint az kezdetét vette s ha önk szemeimre tudnak vetni csak egy pillanatot is, ahol én nem a delejtű irányra felé eveztem, talán bebizonyíthatják, hogy tévedtem, de azt nem, hogy a nemzeti czélt csak egy pillanatra is elvesztettem az emem elöl.”

Igy jellemezte egy alkalommal nyilvános tevékenységét az az államférfi, kinek ravatalát most az egész nemzet mélységes gyászszal állja körül.

Az öt milliárd hadisarcz.

Páris eleste után Bismarck tárgyalt a hadisarcz ügyében a francia nemzet képviselőivel. A francia képviselők feje Rothschild volt, a párisi bankár. A tőke embere elszoruló szívvel fordult a herculesi természetű parlamentörhöz.

— Mit kívánnak, uram?

— A hadsereg egy napra bevonul Párisba, hangzott föl Bismarck válasza és a francia nemzet érczértékben öt milliárd frank hadisarczot fizet.

Rothschild ájtultan rogyott a földre, de két nap múlva egy millió frankot fizetett le a hadisarcz pénztárába.

POLITIKAI HIREK.

A N. Fr. Pr. haragszik. A N. Fr. Pr. csak az imént mutatta meg, hogy a magyar kormány szándékait hamarabb tudja akár-melyik magyar lapnál. Föl szabad róla tenni, hogy most is tudja. Ha tehát egyszerre nagyon haragszik a Bánffy-kormányra, akkor világos, hogy a Bánffy-kormány a kiegyezés dolgában nem azt szándékozik tenni, ami ennek az ujságnak és Ausztriának jól esnek. De mi éppen ennek örvendünk. S azért szívesen adjuk ki szösz szerint azt a kirohanást, amelylyel a N. Fr. Pr. haragja a magyar kormány és a szabadelvű párt ellen fordul. Különben elég rövid kirohanás és így hangzik:

Az osztrák eseményeket a magyar kormány, de főleg a kormányhoz közel álló lapok csak abból a szempontból tekintik, hogy amennyire és mikép érintik a Bánffy-kabinet állását. Az a kérdés, hogy és miként fog sikerülni Ausztriában a krízis számára a helyes megoldást megtalálni, a háttérbe szorul ama kérdés mögött, hogy báró Bánffy Dezső maradni vagy bukni fog-e. Ma is megható szavakban arról biztosítja egy magyar kormányparti ujság az ellenzéket, hogy Bánffy a legérdemesebb miniszterelnök, aki mindent betartott, amit megígért, a közvélemény mellett áll, a korona, a szabadelvűpárt, a nemzet bizalommal tekintenek feléje. Bánffy tehát — így hirdetik diadalmasan — nem fog megbukni és nem lesz kormányválság.

Ez a játék nem új többé. A magyarok szeretik magukat messzelátó politikusoknak feltüntetni és másoknak leczkét szeretnek adni a politikai éleslátásról. Valóságban a Lajthán tul nincs magasabb politikai czél, mint egy bizonyos kormány és egy bizonyos párttöbbség fenntartása.

A helyzet képéhez tartozik egyébként az a hír, hogy csütörtökön Ischlben az uralkodó elnöklése alatt közös minisztertanács lesz. Kállay Béni közös pénzügyminiszter, aki tegnap Budapesten járt, holnap este már el is utazik Ischlbe.

Az új fiumei polgármester. Fiuméből jelentik: A Milcenich Péter lemondásával megüresedett polgármesteri állásra gróf Szapáry László kormányzó, mint aki a reprezentanza minden jogával fel van ruházva, a kivételes állapotokról szóló rendelet alapján Valencsics Antal nyugalmazott miniszteri tanácsost nevezte ki és egy július 26-án keltezett miniszteri rendelet alapján a delegazione municipale hatáskörrel is felruházta. Erre az utóbbira különösen azért volt szükség, mert előállott az az állapot, hogy a kormányzó eddig három főlebbviteli közigazgatási fórumot képviselt, most pedig majd a felebezési kérdések többé-kevésbé rendezve lesznek. Valencsics kinevezése itt általánosan jó benyomást keltett, csupán az autonomisták folyton fogyó táborában okozott a kinevezés lehangoló meglepetést. Valencsics Antal gróf Zichy József, gróf Szapáry Géza és gróf Zichy Ágost kormányzása idejében mint miniszteri tanácsos működött Fiumében s előzékeny modora, valamint igazságos eljárása folytán nagy népszerűségnek örvendett.

KÜLFÖLD.

Orosz engedékenységek. Lembergől érdekes hírt kapunk a N. W. T. útján. Az ottani lapok varsói tudósítói azt írják, hogy az orosz kormány a lengyel hatóságokat utasította, hogy a mértőföldjelzőkre a helységek nevét ne csak orosz, hanem lengyel nyelven is felírják.

A Dreyfus-ügy.

(Távirati tudósítás.)

Ép olyan érdekes, mint fontos hírt közöl a párisi „Temps”. Bourgeois közoktatásügyi miniszter, akit általánosan mint a Brisson-kabinet lelkét ismerik, határozottan azt követeli, hogy a kormány a Dreyfus-ügyben megnyugtató nyilatkozatokat tegyen és jelentse ki nyíltan, vajjon az 1894-iki haditörvényszéki perben megőrizték-e a törvényességet, vagy nem?

Ha a kormány ezt nem teszi meg, akkor — mondja a „Temps” — nem akadályozhatja meg, hogy hallgatását vallomásnak ne tekintsek. A „Temps”-nek legújabb magatartása a Dreyfus-ügyben, amelyet a Björnson-féle levelek közzétételével tanusított és az az agitáció, amelyet Stapfer tanár megrendszabályozása ellen kifejtett, általános felkűnést kelthet, ha tekintetbe vesszük, hogy a „Temps” minden időbeli kormányfővel a legbensőbb viszonyban szokott állani.

Távirataink a következőket jelentik:

Páris, július 30.

Bertulus vizsgálóbíró végzésének indokai, amelyekkel du Paty de Clam alezredes ellen a vizsgálat elrendelését indítványozta, felvilágosításokat nyújtanak du Paty de Clamnak Esterházyhoz való viszonyáról. A vezérkari sajtó ezeket az indokokat formális vádindítványnak mondja, milyennél jobbat még Labori se tudott volna csinálni. Bertulus bíró indokai közül kiemeljük a következő passzusokat:

Annak mérlegelésével, hogyha még nincs is bebizonyítva, hogy Esterházy és Paysné az 1896. december 15-éről keltezett éshamisán „Speranza”-val aláírt levélnek szerzői, mégis elegendő terhelő jelenség merült fel azért, hogy Paysné „Speranza”-val aláírt sürgönynek szerzője és hogy Esterházy tudatosan felhasználta a Speranzával és Bluncheval jegyzett hamis táviratokat;

továbbá annak mérlegelése mellett, hogy Blanche tényleg Comminges kisasszony keresztneve; hogy az 1896. november 20-áról kelt levélben és az 1897. november 10-éről keltezett sürgönyben a Demi-dieu (félisten) kifejezés világot vett arra a személyre, mely mögé rejtőzni akarnak;

továbbá annak megfontolásában, hogy a vizsgálat azt eredményezte, hogy du Paty de Clam alezredes ismételt összejött Esterházyval, Paysnéval és Esterházyk unokafivérével, Esterházy Keresztélyvel, hogy Keresztélynek vallomása erre nézve egészen határozottak és megerősítettnek egy levelezőlap által, mely az iktatósomóhoz csatolva van;

továbbá annak mérlegelésével, hogy a „Libre Parole”-nak 1897. november 15, 16 és 17-én „Dixi”-vel jegyzett cikkei legalább is Esterházy által sugalmazottaknak látszanak

annak mérlegelésével, hogy Esterházy felhasználta azokat az információkat, melyeket a közönségnek adott, dacára annak, hogy hivatalos titkot képeztek, ezeket tehát csak oly személytől kaphatta, ki a hadügyminisztérium statisztikai hivatalához közel áll;

annak mérlegelésével, hogy a „fátyolos ölgly” verziója már azon egy tényről fogva, hogy Esterházy ha csak néhány pillanatig is használhatta azt a fontos okmányt, melyet a „mentőbizonyíték” neveztek, nem megbízható;

jogosan következtetheti a vizsgálat, hogy du Paty de Clam alezredesnek része van az Esterházy-féle hamisított táviratokban, mint hogy ez mindenféle információt megkaphatott de Clamtól — ennél fogva a polgári bíróság illetékessége du Paty de Clamnak a Speranza-féle hamisított táviratokban való részessége elbírálására minden kétségen felül áll.

Bertulus vizsgálataiból kitűnik, hogy Souffrain rendőrügynököt nem lehet a hamisításban való részességgel vádolni. Bertulus vizsgálatának eredményei, amelyek az ügynek

további fejlődésére nagy befolyással lesznek a következők:

1. Du Paty de Clam és Esterházy közt való szoros összeköttetés be van igazolva.

2. A fátyolos hölgy nem létezik.

3. Be van bizonyítva, hogy Esterházyval titkos iratokat közöltek.

4. Du Paty de Clam szállította Esterházy-nak az anyagot a hamisított táviratokhoz, amelyeket Piquardnak küldött.

5. Du Paty de Clamot erősen terheli a gyanu, hogy a Blanche-féle táviratot ő hamisította, ami fölött azonban a katonai bíróság illetékes ítélni.

6. A törvény értelmében és hatrendbeli legfelsőbb bírósági döntvény szerint költött név is tárgya lehet a hamisításnak, ha annak a személynek a kiléte, amelyre utalni akar, megállapítható.

Páris, július 30.

Pressensé író mai nap szintén visszaküldte a becsületrend keresztjét. Azzal okolja meg ezt a cselekedetét, hogy a becsületrend tanácsa azzal, hogy megvonta Zolától a jelvények viselésének jogát, elébe vágott a bírói ítéletnek. Pressensé nem akar oly kitüntetés viselni, amelyet nem téptek le Esterházy melléről. Azután — folytatja Pressensé — nem akarok olyan rendjelet viselni, amely a szimbóluma lett a törvények megvetésének és az 1789-iki elvek megtagadásának, minthogy megfosztottak attól egy író, ki nem követett el egyebet, mint azt, hogy tartsák tiszteletben a jog legelőkelőbb biztosítékait.

Páris, július 30.

Fabre vizsgálóbíró délután kihallgatta Piquard-t. Piquard azután védőjének és két rendőrügynöknek kíséretében a törvénykezési palotába ment, hogy aláírja a Bertulus vizsgálóbíró rendelkezése ellen való felebbezését. A vádtanács kedden vizsgálja meg Piquard felebbezését.

München, július 30.

Björnson azokat a híreket, amelyek Hohenlohe-nek a Dreyfus-ügyben tett nyilatkozatáról szólnak, tényleg Lenbach festőtől hallotta, amint azt egy itteni lap tudósítja bizonyítani is tudja. Szerinte az eset így történt meg:

Hohenlohe herczeg kancellár Lenbach-nál festtette magát. Lenbach az ő nyílt modorában Dreyfusra terelte a társalgást, mire Hohenlohe körülbelül ezeket mondta:

Dreyfus ártatlan, de tönkre kell mennie az Ördög-szigeten a francziák szultozott hazaszeretete miatt. Az egyetlen bűnös Esterházy.

Lenbach erre azt kérdezte: Nyilvánosságra kerülhet ez a beszélgetés? Mire Hohenlohe így szólt: Nem látom be, hogy miért ne tudja ezt meg más is.

A többit, ami azután történt, ugyis mindenki tudja. (N. Fr. Pr.)

Páris, július 30.

A „Journal des Debats” ma a következő communiquéet közli:

Hiteles helyről fel vagyunk hatalmazva annak kijelentésére, hogy du Paty de Clam felebbvalóit felvilágosította az ellene intézett támadások mibenlétéről, mire ezek megtűntek neki azt, hogy e támadásokra feleljen. (N. Fr. Pr.)

Zola Bergenben.

Krisztian, július 30.

A „Norsk Telegramm Byreau” jelentése szerint Zola Emil ma reggel állítólag Bergenbe érkezett.

A spanyol-amerikai háború.

(Távirati tudósítás.)

Az Unio által megállapított békefeltételek ugyan szerfelett súlyosak Spanyolországra nézve, de tekintettel arra, hogy Puerto Ricóból rossz hírek érkeztek és egy távirat azt jelenti, hogy Manila megadta magát, nagyon valószínű, hogy Spanyolország — félretelve minden büszkeséget — tekintettel a nyomasztó helyzetre, igen gyorsan fog határozni azok elfogadása fölött.

A mai nap érkezett táviratok a következőket jelentik:

Az amerikaiak sikerei Puerto-Ricóban.

Washington, július 30.

Miles tábornok táviratozza Ponce-ból:

A spanyolok visszavonulnak Puerto-Rico déli részéből. A lakosság az amerikaiakat nagy örömmel fogadta és lelkesülten üdvözölte az amerikai lobogót. A hadihajók különféle zsákmányokat ejtek és elfogtak körülbelül negyven könnyű hajót. A vasuti távirót, amely részben el volt pusztítva, ismét helyreállították. Az amerikaiak nemsokára a hegyes vidékre jutnak. Az időjárás gyönyörű. A csapatok igen jó állapotban vannak. Leküzdhetetlen nehézségektől nem kell tartani.

Egy későbbi távirat jelenti: A spanyolok sietve kivonultak Ponceból s a kaszárnyákban fegyvereket és lőszereket, a kórházban pedig ötven beteget hagytak hátra. A lakosság valószínűleg megünnepelte az amerikaiak megérkezését. Higginson kapitány, aki a hajórajt vezette és Miles tábornokot Puerto-Ricóba kísérte, azt jelenti, hogy Ponce kapitulációjának feltételeiben benne van az a kikötés, hogy engedjék meg a helyőrség elvonulását és a polgári hatóságok maradjanak meg hivatalukban. Higginson hozzáteszi, hogy husznál több vitorláshajót fogtak el.

Camarra hajóhada.

Gibraltár, július 30.

A Lepanto nevű spanyol csirkálójó parancsot kapott, hogy rögtön Camarra hajóhadához csatlakozzék.

A spanyol külügyminiszter a békéről.

Madrid, július 30.

A külügyminiszter hírlapírók előtt kijelentette, hogy a békére vonatkozólag a sajtóban foglalt következtetések alaptalanok. A miniszterek a jövő héten tartandó minisztertanácsban fognak határozni a külföldi adósság október 1-én esedékes szelvényének megfizetéséről és a külföldi adósságnak belföldi adósságá való önkéntes konverziójáról.

Üzleti élet Santiagóban.

London, július 30.

A Reuter-ügynökség jelenti Santiagoból 28-iki kelettel: Az itteni üzleti világban a bizonytalan jövő nagy aggodalmat kelt. Attól tartanak, hogy az amerikaiak átadják a várost a kubaiaknak. A kubaiak, spanyolok és külföldiek egyaránt feszülten várják a végleges döntést az Egyesült Államok által követendő politikát illetőleg.

TÁVIRATOK.

Törökország katonai szervezkedése.

Konstantinápoly, július 30. A 170 ilavepótzászlóalj kereteinek megalakításáról szóló jelentés kiegészítendő azzal, hogy azokat csak a 2. és 3. hadtest közletéhez tartozó európai területen (Drinápoly és Saloniki) fogják felállítani. A hadi formációk e jelentékeny megerősítésére több idegen hadsereg nagy haladásán kívül főképp annak a felismerése adott okot, hogy a nevezett két hadtest haderői, (a konstantinápolyi első hadtest nem tekintendő rendelkezésre állónak), amelyek csak 108 század és 56 redifzászlóaljjal bírnak, hirtelen kitörő háború esetében nem elegendők a kisázsiai redifzászlóaljak bevonására pedig késedelmes és a csapatoknak tengeren való szállítását különben is könnyen megzavarhatná az ellenséges hajóhad. Mint már jelezzük volt, a keretek felállításának előkészületei már folyamatban vannak. Ember elegendő áll ugyan rendelkezésre, de a 170 ilave-zászlóalj felállításának az 56 redifkerületből, amelyeknek a tisztek egy részét és az összes altiszteket is szolgáltatniuk kell, helyi természetű nehézségek állanak útjában, így például Albániában is, úgy hogy a nevezett intézkedés teljes keresztülvitele nem várható. Ami az ilave-zászlóaljak hadi értékét illeti, azok nem igen fognak működtetni a redif-zászlóaljaknak, másrészt azonban az európai redif-zászlóaljakat a tisz-

tek és az altisztek egy részének elvonása nagyon meggyöngyözteti és értéküket leszállítja. A tiz és fél hadosztály mindegyikét három ujonnan alakítandó üteggel szándékoznak felszerelni.

Konstantinápoly, július 30. Hivatalosan közléseztik, hogy a szultán a konstantinápolyi helyőrségnek a háboru alatt tett szolgálataiért a hadi érdem adományozta és üdvözlését küldötte.

A török lapok félhivatalos jelentést tesznek közzé, amely szerint a szultán megparancsolta, hogy Tripolitania valamennyi lakosa katonai gyakorlatokat teljesítsen és hogy fegyvereket osszanak szét köztük. A szultán egyúttal elrendelte egy tüzerüteg felállítását.

A román király Pétervárrott.

Szent-Pétervár, július 30. A tegnapi diszebédén Miklós csár a következő felkészöntöt mondotta francia nyelven:

„Köszönetet mondok Felségednek látogatásért és poharamat emelem egészségedre. Poharamat emelem továbbá a királyné ő felsége és Ferdinánd herczeg ő királyi fensége egészségedre, valamint Románia boldogságára.”

Károly király így válaszolt:

„Engedje meg Felséged, hogy kifejezzem mély köszönetemet kegyes szavaier, valamint a meleg és szíves fogadtatásért, amelyben felséged részesített; engedje meg továbbá, hogy kijelentsem, mennyire meghatóttak engem a gönged figyelemességnek azok a jelei, amelyekkel Felséged elhalmozott. Oroszországban való tartózkodásom emléke mindig szívembe vésvemarád, épugymint azoké a boldog időké, midőn ifjú hadseregem a Duna és a Balkán között elterülő csatamezőn a vitéz császári hadsereg oldala mellett harczolt, amely hadsereggel ma engem, hála Felséged jószágának, újabb drága kapocs fűz össze. Egynek érezve magamat országommal az érzelmekben és abban a mély és őszinte óhajtatásban, hogy Felségednél tett látogatásom a legjobb viszonyra vezessen és hozzájáruljon ahhoz, hogy a Felséged hatalmas birodalmával fennálló baráti kapocs még szorosabbra fűződjék, legforróbb kívánságom Felséged és a császári Ház boldogsága és kérem a gondviselet, áraszsa el minden áldásával Felségteket és hű alattvalóikat. Poharamat Felséged, a császárné ő felsége és Felséged fenkölt édesanyja egészségedre emelem. Ő Felségeik éljenek.

Miklós csár pohárköszöntője után a zenekar a román, Károly királyé után pedig az orosz himnuszot játszotta.

Az olasz trónörökspár utazása.

Bergen, július 30. Tegnapi este az, ideérkezett olasz trónörökspár tiszteletére ebéd volt a „Hohenzollern” yachton.

A görög hadifoglyok szabadonbocsátása.

Konstantinápoly, július 30. Török hivatalos körökben az „Akropolisz” című atheni lap jelentése ellenében konstataják, hogy a görög hadifoglyokat mind szabadon bocsátották. Sem Monasztában, sem Elaszonában, sem máshol nincsenek görög hadifoglyok. Amu azonban a nemzetközi jogon kívül álló rablókut illeti, ezeket, ha néhányan közülök netalán még fogságban vannak, semmikép sem szabad a hadifoglyokkal összetévesztetni.

A Strossmayer-ünnep.

Zágráb, július 30. Az egyesült ellenzék által a jelenleg Rohicsban tartózkodó Strossmayer püspöknek rendezett tüntetés — amint az a lapok jelentéseiből kitűnik — szánalmasan ütött ki. Annak idején azt hirdették, hogy a tervezett ünnepség alkalmára az egyesült ellenzék valamennyi tekintélyesebb tagja Rohicsba megy, ahol őket Strossmayernek báró Rukavima bemutatja, aki beszédet is intéz a püspökhöz. Ebből semmi sem lett. A Starcevic-párt tüntetőleg távolmaradt az ünnepségtől, sőt az Obzor-párt főemberei is elmaradtak és a megjelenteket sem báró Rukavima, hanem Kiepar Obzor-párti képviselő vezette Strossmayer elé. Maga az ünnep meglehetősen nyomott

hangulatban ért véget. A diszlakománál egyetlen neves politikus sem tisztozott. Az egészről kitűnik, hogy a szervezett ellenzék szétszűlik, s a mostani Strossmayer-ünnepség, amely tulajdonképpen a Starcevic- és az Obzor-párt szorosabb egyetértését célozta, szánalmasan felsüléssel végződött. Jellemző egyébként erre vonatkozólag az is, hogy míg az „Obzor” hasábos cikkelyben méltatta a rohicsi ünnepséget, a „Hrvatska Donovina” néhány soros hírből foglalkozott vele, holott a két lap ezelőtt hasonló alkalmakkor előre megállapított jelentést közölt.

Az oltási bill.

London, július 30. Az angol alsóház ma harmadik olvasásban fogadta el az új oltási billt. Eszerint nem kötelező az oltás, amennyiben a szülők kijelenthetik, hogy az oltás ellen kifogásaik vannak és ez esetben elmarad az oltás. A kormány csak hosszas parlamenti harczok után engedett az ugynevezett antivaccinistáknak, akik tudniillik ellenzői az oltásnak.

Megszűnt viszály.

Köln, július 30. A „Kölnische Zeitung” szerint a ludhajtási viszály megszűnt. Oroszország lemond arról a követelésről, hogy az orosz ludakat a német-orosz határ bármely pontján át lehesen hajítani Németországba. Ennek fejében Németország megengedi azt, hogy két pontosan meghatározott határállomáson keresztül gyalogos ludhajtók a legközelebbi vasúti állomásig hajthassák ludjaikat. (N. Fr. Pr.)

Az utolsó játszma.

Bécs, július 30. Pillsbury és dr. Tarrasch mai játszmája remis lett. Ezzel dr. Tarrasch nyerte meg az első díjat. Tarrasch kijelentette, hogy többé soha részt nem vesz semmiféle versenyen. (N. W. T.)

HIRES.

Dal a „görredőny”-ről.

Segíts, óh muzsa! Sohse kértem
Segélyt még ilyen epedőn.
Hadd zengjek dalt a görredőnyről!
— Tudod-e, mi a görredőny?
Sok mindenről szölt dal e földön
De görredőnyről soha még,
Elégítelt a görredőnynek!
S ha mindjárt ránk dől is az ég.

A görredőny csinos találmány,
A neve is már csodaszó.
Ő maga szerény éji jószág
S nappal csak ritkán látható.
Boltajtó, kirakat meg ablak
Vaserejű védője ő,
Esténként úgy gördül fölénk...
Jól tudja minden betörő.

Legördül rémes dördüléssel
Esténként nyolcz és tíz között.
Jaj annak, aki görredőnyös
Tájká házába költözött.
Még Szacsvai ur szaválása
Sem zeng oly falat rengetőn,
Mint amikor legördül este
A görredőny, a görredőny.

Szép Budapestnek bölcs tanácsa
Részöl most... Zord szó az nagyon:
„Nem tűrhető ily görredőny meg
Sem boltajtón, sem ablakon!
A görredőny csak egy esetben
Tűrhető meg: ha zajtalan...
S a budapesti bölcs tanácsnak
Ez egyszer tán igaza van.

A görredőnynek bizonyára
Zajtalanak kell lennie,
Kivált ha őt az ablakára
Szerelmes pár ereszti le.
De zajos görredőny dörögjön
Fülébe — mást nem érdemel —
Örökre, ki e szép találmányt
Görredőnynek nevezte el.

Tell.

Augusztus elsején új előfizetést nyitunk lapunkra:

Előfizetési árak:

Augusztus hóra 1 frt 20 kr.
Augusztus 1-től október 31-ig . . . 3 frt 50 kr.
Augusztus 1-től december 31-ig . . . 6 frt 90 kr.

Kérjük azokat a vidéki tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése július végén lejár, hogy a megújításról idejekorán gondoskodni sziveskedjenek, nehogy a lap pontos küldése fennakadjon.

A kiadóhivatal.

Lapunk mai száma 26 oldal.

— **Arany László** haldoklik. Arany László veszélyes betegsége ma éjjel feltizenkét órakor végzetessé vált. Orvosai kijelentették, hogy menthetetlen és a reggelt is aligha éri meg. Baja vérmérgezés, mely előbbi tifuszából származott. Junius vége felé — ugyanis gyors lefolyású tifusza volt, mely gyomrában fekélyeket hagyott hátra. Ezek okozták az új tifuszt, a vérmérgezést. Hétfő óta csak erős szerek befecskendezésével tudták fenntartani. Neje, ki éjjel-nappal ágya mellett volt, a kimerültségtől és a fájdalomtól szivgörcsöket kapott.

— **Ruschek Antal** ünneplése. Ruschek Antal győri esperes-plébános holnap tartja Győrött ezüstmiséjét, Győr város egész közönsége ez alkalommal a kitűnő pap iránt, aki a győri közügyeknek egyik legtekinélyesebb vezérfele, a társadalmi mozgalmaknak pedig valósággal lelke, kimutatta szeretetét. A város törvényhatósága hivatalosan is tudomást vett az egyházi és társadalmi ünnepségről és a minap tartott közgyűlésén Dr. Kautz Gusztáv indítványára elhatározta, hogy Ruschek Antalnak érdemeit jegyzőkönyvbe veszi és magát az ünnepségen küldöttséggel képviselteti, amelyet megbíz az ünnepelt üdvözlésével és a város szerencsekívánatainak tolmácsolásával. Az ünnepségre igen sokan érkeztek a városba, különösen a jubilánsnak fővárosi tisztelői közül. Wlassics miniszter a következő levelet intézte ez alkalommal Ruschek Antalhoz:

Főtisztelendő esperes-plébános ur!
Örömmel értesültem arról, hogy főtisztelendőség e hó 31-én ünnepli pappá szenteltetésének 25-ik évfordulóját. A leletett idő alatt főtisztelendőség magasztos pályáján úgy egyházat, mint a magyar tanügyet és irodalmat mindenkor igaz ügyszeretettel szolgálta. Ügybuzgó munkásságának e fordulópontján melegen üdvözlöm főtisztelendőségét s kívánom, hogy egyháza és a magyar közművelődés javára még sokáig működhessek.

Tisztelettel
Wlassics s. k.

A győr-nádorvárosi hívek este hat órakor gyűlekeztek össze az árvaleányház termeiben és nyelkben Farkas Mátyás városi tanácsnok szép beszéd kíséretében átnyújtotta emléktárgyukat, egy művészi becsű szent Antal-szobrot. Utána az iskolagyermek és árvaleányok ünnepe következett, akik alkalmi előadást rendeztek. Este kilencz órakor a győri katolikus legényegylet és a velük egyesült iparos-közönség lampionos szerenádott rendezett a plébánia-ház előtt. Az ünnepség főpontjai holnap következnek, amikor az ezüstmise után a város küldöttsége és a testületek tisztelegnek Ruschek-nál. Délben egy órakor pedig a Vigadó nagytermében a tiszteletére rendezett társas-ebédén vesz részt a város közönsége.

— **A walesi herczeg állapota.** A walesi herczeg — mint Londonból a „N. Fr. Pr.” útján jelentik — óvatossággal Cowsba (a Wight-szigeten) vitték el. A herczeg nagyon jókedvűnek látszott. A térdét gipszbe öntötték. Minden engagementját későbbi időre halasztotta. Egyedül a bécsi útjáról nem mondott le. Mindenképen el akar menni ő felsége jubileumi ünnepélyére.

— **A koburgi herczegnő esküvője.** Bécsből táviratozza tudósítónk: Dóra koburgi herczegnő és Günther Ernő schleswig-holsteini herczeg frigyének katolikus szertartás szerint való megkötése ma ment végbe a Koburgok bécsi palotájában. A szertartáson csak egy papi személy volt jelen, ez sem liturgikus öltözetben, mert a templomi szertartást nem engedték meg a követelt garancziák hiánya

miatt. Az egyszerű, rövid szertartási jelenetnél csak kevesen voltak; ott volt Clementina bourboni hercegnő, a menyasszony nagynénje, atyja, Fülöp herceg és nagybátyja, Ágost herceg, a vőlegény nagynénje, Amália schleswig-holsteini hercegnő, valamint a kísérezhez tartozó néhány ur és hölgy. Koburg Ágost herceg és gróf Wurmbrand Hugó altábornagy voltak a tanúk. A szertartás színhelye egy elsőemeleti nagy szalon volt, ahol a terem közepén levő asztalon két gyertya között állt a nagy arany-fezűlet. A Szent-István székes káptalan képviselőjében Monsignore Höfer jelent meg, a lelkesi iroda egy hivatalnokával, Zimmer Józseffel. A menyasszony atyja, Fülöp herceg átnyújtotta a két tanu által aláírt beleegyezési okiratot, amelyet a pap gondosan átolvasott. Ezután a vőlegény, majd a menyasszony a fezűlethez lépett és a következő esküt tette le:

A mindenható és mindentudó Istenre esküszöm, hogy semminemű házasság nem köt másbhoz, mint... (itt a név következik), akinek házastársa lenni akarok. Ugyancsak esküszöm, hogy legjobb tudásom és emlékezetem szerint nincs közöttünk az érvényességre vagy a megengedett kötésre semmiféle akadály. Ugy segéljen Isten és szent evangéliuma! Amen!

Az esküforma aláírása után, Monsignore Höfer a jegyesekhez a törvény által előírt kérdéseket intézte, amire az ünnepies „igen” elmondása következett. Míg a megkötött házasságot a házassági anyakönyvbe bejegyezték, a pap üdvözölte a fiatal párt, amely ma este Koburgba utazott.

— **Bécs készülődései a jubileumra.** Minthogy a bécsi Burg nem elég nagy arra, hogy azt a 28 fejedelmi személyt, aki ő felsége uralkodói jubileumára Bécsbe megy, befogadja, a Liechtenstein és Montenuovo palotákat, valamint a közoktatásiügyi, pénzügyi és miniszterelnöki palotákat átalakítják a célból, hogy ő felsége fejedelmi vendégei ott lakhassanak. Az átalakítások költségeit ő felsége viseli.

— **Válsággal küzdő tanács.** A múzeumok és könyvtárak országos tanácsának a kultúregyesületekkel való konfliktusa a tanácsra nézve könynyen válságossá válhatik. A tanács választott tagjai sokon vették a kinevezett tanácsstagoknak a kultúregyesületekkel szemben való magatartását a kinevezésnek a tanácsból. Ezzel a tanács munkaképtelenné válik és egész rendeltetése könnyen dugába dőlhet. A felvidéki közművelődési egyesület képviselőjében Lőrinczy György főtitkár ma terjesztette föl memorandumát a vallás- és közoktatási miniszterhez és magyaráztatta meg a tanácsnak, hogy az államsegélyt a törvényhozás nemcsak pánszláv egyesületek támogatására és római cserepárbajok kiadására adja, hanem az általános művelődés szempontjából sokkal fontosabb népkönyvtárak alapíthatása céljából is.

— **A 60-ik gyalogezred jubileuma.** Mint egy tudósítónk jelenti, a 60-ik gyalogezred száz éves emlékünnepe már nagyban készülődnek. Az ünnepnek különös fényt ad majd az, hogy József főherceg személyesen vesz rajta részt. Kivüle, az ezred jelenlegi tulajdonosa, báró Appel János lovassági tábornok fog az ünnepélyre Rerbe utazni. A zászlóánya tisztelt a szász királyné vállalta el, aki nek atyja 46 éven át volt az ezred tulajdonosa. A királyné képviselőjével főudvarmesterét, báró Ma-lortie tábornokot bízta meg.

— **A hadiflotta Fiumében.** Fiumei levelezőnk jelenti: Ma Fiuméba érkezett hadgyakorlatozó flottánk, mely báró Minutilli Ferencz ellentengernagy főparancsnoksága alatt áll. A flotta három divízióra oszlik. Az első divízióban, melynek parancsnoka Minutilli ellentengernagy, van a „Monarch” tornyoshajó 28 ágyuval; parancsnoka hellenai Sachs Mór sorhajókapitány és a „Budapest” páncélos-hadihajó, szintén 28 ágyuval, parancsnoka lenning-feldi Lelnhart Simon sorhajókapitány; a második divízió parancsnoka gróf Montecuccoli-Polinao Rudolf ellentengernagy és áll a „Don Juan d'Austria” casamatta-hadihajóból 25 ágyuval, parancsnoka kunwaldi Kunenhorst Tódor fregattkapitány és a „Kaiser Max” hadihajóból, szintén 25 ágyuval, parancsnoka lovag Pietruski Miksa-lav

fregattkapitány, valamint a „Prinz Eugen” hadihajóból, ugyancsak 25 ágyuval, parancsnoka báró von Der Decken zu Himmelreich Frigyes fregattkapitány. A harmadik divízió parancsnoka lovag wogenburgi Perin Ferencz ellentengernagy és ez áll a „Magnet” torpedoszórából, parancsnoka Morelli Albert korvetkapitány, 6 ágyuval, „Blitz” torpedoszórából, parancsnoka Schwickert Frigyes korvetkapitány, 9 ágyuval, „Meteor” torpedoszórából, parancsnoka Wolff Konrad korvetkapitány, 9 ágyuval, „Viper” torpedoszórából, parancsnoka Friedler Pál sorhajóhadnagy, 2 ágyuval és végül a 15., 17., 18., 20 és 31. számú torpedóhajókból.

— **A budai királyi vár berendezése.** Az új budai királyi palota épülete már annyira készen van, hogy az építési bizottság már a belső berendezés kérdésével is foglalkozik. Megállapodott abban, hogy csupán a fogadó- és a dísztermeket rendezi be renaissance- és barokk stílusban, a magánlakosztályokban kényelmes angol bútorzat lesz. E végből Apponyi Lajos magyar főudvarnagy és lovag Ybl Lajos várkapitány külföldre utaznak és megnézik az eféle legújabb berendezéseket.

— **A galicziál zavarok.** Lembergől táviratozzák: Új-Sandeczből azt jelentik a lengbergi lapoknak, hogy ott zavargások újabb kitöréséről beszélnek. A környék több községében hír szerint ismét zavargások vannak, aminek, mivel e vidéken ki van hirdetve az ostromállapot, szomorú és végzetes következményei lehetnek. Azt beszélik, hogy Jasiena és Przidance falvakban a nép kirabolta a kocsákat.

— **Életunt igazgató.** Mint bajai tudósítónk táviratozza, Gschösser Lajos, a Ferencz-csatorna bajai állomásának vezetője pénteken délután nagyfokú idegessége miatt megölte magát. Gschösser több mint husz éve állt a Ferencz-csatorna társaság szolgálatában és az egész város közbecsülésében részesült. Pár hónap előtt felújuló idegbaja annyira erőt vett rajta, hogy kénytelen volt szabadságot venni és vidékre költözni. Az utóbbi időben buskomorság és nagyfokú idegesség mutatkozott rajta, adta kezébe a revolvert, melylyel megölte magát. A Ferencz-csatorna részvénytársaság budapesti hivatalának tisztviselői testületileg vesznek részt igazgatójuk temetésén.

— **Fogd a puskát és lödd le!** Jómódu gazdaember Mislina zemplénmegyei községben Rimár Mihály, mégis teher volt neki a hat éves kis Juliska leánya. Ezért már régebben elhatározta az asszonyával, hogy kis gyermeküket elpusztítja. Egy éjszaka maguk mellé vették és meg akarták fojtani, de a kis Juliska elmenekült és idegem háznál töltötte az éjszakát. Másnap, mikor a kis leány hazatért a mezőről, az őrzetere bizott libák közül egy észrevétlenül elmaradt az uton. Rimár meg akarta büntetni a gyermekét, de ez futásnak eredt. Mikor a kis leány anyja ezt meglátta, rá kiáltott a férjére:

Fogd a puskát és lödd le!

Rimár engedelmeskedett a feleségének és gyorsan a fegyver után nyúlt. Célzott és a másik perczen a szerencsétlen gyermek holtan bukkott a porba. A gyilkos szülöket — mint homonnai tudósítónk jelenti — a csendőrség letartóztatta.

— **Új kanonokok.** A „Budapesti Közlöny” mai száma írja, hogy a király a vallás- és közoktatásiügyi magyar miniszter előterjesztésére Iványi János tonyos-pálczai és Vaszkó János huszti esperes-lelkészeket a munkácsi görög szertartású katolikus székeskáptalan tiszteletbeli kanonokjává díjmentesen kinevezte.

— **Három dekorált.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a király Sigmund Dezső, a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara elnökének a közgazdaság terén szerzett érdemei elismeréséül a harmadosztályú vaskoronarendet díjmentesen, ben-czenei és nagykallovi Gámán Zsigmond, ugyan-azon kamara titkárának a Ferencz József-rend lovágkeresztjét, Füzi Szaniszlónak, az irtalmas-rend főnökének pedig a betegápolás-ügy terén szerzett érdemei elismeréséül a harmadosztályú vaskoronarendet díjmentesen adományozta.

— **Egy ezredes halála.** Z e j b e k Ferencz császári és királyi ezredes, a bécsi arzenál átvételi bizottságának elnöke, ma reggel a budai 17. számú katonai kórházban meghalt. Az elhunyt ezredes a magyar fegyver- és löszergyár hivatalos vizsgálata miatt tartózkodott Budapesten és a Hungária-szállóban lakott, hol e hó 27-én megbetegedett. Beteg-ségét azonban nem tartotta, ő maga sem olyannak, hogy kórházba vitette volna magát, csak mikor rosszabbul lett, hívták el Kötli egyetemi tanárt, ki assistensével, Biebulával gyógyította a beteget és átvitette a budai 17. számú katonai kórházba, hol ma 51 éves korában meghalt. Az elhunytat díszes ravatalra tették és hétfőn délután 4 órakor katonai pompával fogják beszentelni, azután Prága vizik és a családi sírboltba helyezik örök nyugalomra.

— **Jogászok vizsgái.** Az egyetem központi irodája figyelmezteti az alapvizsgára készülő egyetemi hallgatókat, hogy eziránt való körvényeket augusztus 10-től 22-éig adhatják be. Hivatalos ügyekben a távol levő Herczegh Mihály helyett Berger János prorektor intézkedik vasárnaponként 11 és 12 óra között.

— **Ami az embert haza huzza.** Orosházi levelezőnk megható történetet ír le nekünk arról a szerencsétlen, meglevedt emberről, ki ott egyik biztosító-társaság pénzbeszedője volt. Vághy Györgynek hívták a négyszáz forintot elsikkasztott. A börtöntől való félelem miatt elbujdosott. Faluról-falura bujdosott és így jutott el a kikötővárosok egyikébe, Brémába, ahol esengve pislogott az Amerikába vitorlázó hajók után. Végre egyik hajóra felvették takarítónak és így jutott el az újvilágba. Míg az orosházi új Robinson bolyongott, addig Vághy gyermekei betegek lettek, az asszony férje becstelensége és szökése következtében egy éjszaka megöszült, majd ötétség borult elméjére. Most az Angyal földön ápolják. Künn pedig az elmenekült magyarra szörnyű inséges napok következtek. Hajléktalan volt és kereset nélkül. Most gondolt még csak sóvárogva haza, ahol a börtön is jobban esnék neki, mint itt az inséges szabadság. Majd mikor szülőházának, fészének zűlléséről értesült, végkép elhatározta, hogy visszajön újra, történetjék bármi, talán az otthonban őt is eléri az a vég, melybe nejét belesodorta. Orosházán gyűjtést rendeztek számára, hogy lehetővé tegyék neki a hazajutást.

— **A jezsuiták ünnepe.** A jezsuiták holnap ünneplik meg alapító védszentjüknök, Lojola Ignácznak ünnepét. Világszerte egyházi ünnepségeket rendeznek ilyenkor és így tisztelik meg annak a híres papnak emlékét, aki letette a XVI. század elején nemesi rangját és elhagyta fényes katonai pályáját, hogy szerzetes legyen. Lojola Ignác rendje azóta a föld leghatalmasabb szerzetes rendje lett és a római katolikus egyháznak ma is ez a legerősebb oszlopa. Budapesten a Mária-utcai rendházban, már ma délután elkezdődtek az ünnepségek és a jezsuita ztyák késő estig gyóntattak. Holnap pedig reggel hat órától egész délig folytonosan isteni tisztelet lesz náluk. Az ünnepélyt, melyet nyolcz-napi ájtatossággal kötöttek egybe, holnap 5 órakor ünnepi prédikáció zárja be.

— **A negyedmillió sikkasztás.** Mint aradi tudósítónk táviratozza, Köller vizsgálóbíró ma délután hallgatta ki a sikkasztó Krivány feleségét. Kriváyné sirva emlegette, hogy a férje dolgairól semmit sem tudott, neki azt beszélte, hogy sors-huzáson nyerte a sok pénzt. Azt is tagadta, hogy Keresztes az ő megbízásából zálogosította el az elsikkasztott értékpapírokat. Az egész vallomás alatt Kriváyné folyton sirt, ajdudozott, alélságából csak nehezen tért magához; a kihallgatás után anyjához utazott Baranya-Szentpéterre. — Vajda Ottó miniszteri tanácsos ma délután írja alá a ro-vancsoló-bizottság jegyzőkönyvét. A vármegye által kiküldött segélymi bizottság hétfőn ül össze a Köller vizsgálóbíró ugyanakkor kezdi meg az árvatár-ban a vizsgálatot.

— **Tűzek.** Soproni tudósítónk jelenti, hogy a csornai járás Vágh községében az elmúlt éjjel nagy tűzvész dühöngött, mely 33 háznak és számos pajtának és istállónak pusztulását

okozta. A katasztrófa emberáldozatot is követelt, amennyiben a 11 éves Maritz Ilona az egyik házban bennégett. — Nagy csapás érte tegnap délután a Nagyszombatai szomszédos Gerencsér községet. Eddig ismeretlen okból, de valószínűleg cséplés közben való vigyázatlanságból tűz támadt, melynek 49 pajta és egyéb épület esett áldozatul a község termésének jó részével együtt. Három hatalmas cséplőgép és egész sereg gazdasági eszköz is elpusztult. A kár 50—60.000 forint, melynek alig fele térül meg a biztosítás összegéből.

— **Vasárnap.** Holnap hat munkágyűlés lesz. Mindegyiken az általános útkos szavazati jogot tárgyalják.

— **A gyomai sikasztás.** A gyomai sikasztásra vonatkozott minapi hírnök kiegészítésére gyomai tudósítónk a következőket jelenti: Balogh Samu a gyulai törvényszék vizsgálóbírója Becskőy Miklós gyomai államvasúti pénztárnokot letartóztatta. Becskőy éveken át 2700 forintot sikasztott el a kezelésére bízott teheráru-pénztárból. Védelmére a nagyon megtört ember azt mondja, hogy nagyon sok legénykori adóssága volt, melyeket fizetni nem tudott s mikor megpróbált egyre-másra foglaltak. A letartóztatásban megnyugodott, de a vizsgálóbíró attól tartott, hogy kárt tesz magában, azért egy megbízható, öreg rabot tett melléje.

— **Halálos balesetek.** Eisenleitner József szíjgyártó-legényt ma éjjel a Ganz-féle vagongyárban munka közben elkapta a hajtó kerék, két-szer-háromszor megforgatta, azután a falhoz csapta. A szerencsétlen szörnyen halt. — Bachleda Albert szíjgyári munkás ma reggel a köbányai részvény söröző telepen a felhúzógéppel foglalatokodott miközben egy súlyos gerenda a fejére zuhant és agyonütötte. A rendőrség mind a két helyen megindította a nyomozást, nem terhel-e valakit felelősség a szerencsétlenséggért.

— **Szamosújvár veszedelme.** Szamosújvár városát nagy katasztrófától mentette meg az este négy század honvédbuszár. Alkonyatkor a város déli oldalán tűz keletkezett és a délyugati irányból jövő horzasztó szélvész az egész várost elhamvasztással fenyegette. Oly rohamosan terjedt a tűz, hogy rövid fél óra alatt három házat borított el és hamvasztott földig, mellékepületestül, takarmányostul. Az önkéntes tűzoltóság azonnal kivonult, de minden mentési kísérlete meddőnek bizonyult, amidőn hirtelen ott termett a városban állomásozó négy század honvédbuszár. A katonák teljes erővel, haláltüvegvel elszántsággal rohantak a veszedelembe s néhány perc alatt valóságos szétzedték az égő kolosszusokat, mialatt a tűzoltócsapadékok is derekasan dolgoztak. Ezzel a pusztító elem toraterjedését megakadályozták. A kár így is nyolcz-szer forint.

— **A viperacsipés áldozata.** Sztarina felső-zepléri községben most folyik az aratás. Hrabóczi Ferbála is az aratók közé állt, de jöllehet a vidéken sok a vipera, meztől végezte a munkáját és eközben a vipera megcsipette, de nem törődött vele. Másnap már mutatkoztak rajta a mérgezés tünetei és tegnap a szerencsétlen asszony iszonyú kínok közt meghalt.

— **Erdőégés.** Lőcséről írják: A Kaczin község tulajdonában levő erdő mintegy 20 holdnyi területben leégett. A kár 10.000 forintba van becsülve.

— **A nők barátja.** Friedmann Vilmos, aki egy Deák Ferencz-utcai üzletnek első segédje volt, általában nagyon szerette a nőket, de különösen azokat, akik a városligeti bódékban művészkednek és még egyet, egy orfeumi „divát”. Ezek a hölgyek mind viszonzásérték Friedmann, mert különféle szövegetek és selymeket kaptak tőle ajándékba, a miket azonban a fiatal ember a gazdájától lopott. Két esztendője tartott a barátság és két esztendő óta lopta meg főnökét a megtévedt fiatal ember. Az üzlethöz egyre-másra tűnöztek el mindenféle értékes árú és a tulajdonos mindenkire inkább gyanakodó volt, mint Friedmannra. Végre is utána-jártak, hogy hova tűnik a sok elcsikkadó portéka s ekkor megtudták, hogy Friedmann a tolvaj. Két napig nyomozta és fűrkészte a dolgot Kádár detektív, míg annyit terhelő bizonyítékot szerzett, hogy a tolvajt letartóztathatta. Friedmann hosszas vallatás és tagadás után bevallotta bűnét és mintegy ezer forintba teszi az ellopott árú értékét. Természetesen fogva tartották.

— **Körözött nemzetiségi agitátor.** A tegnapelőtt letartóztatott Pintye György bajtársát, a budapesti nemzetiségek egyik főemberét: Vukku Károlyt, a rendőrség már hónapok óta keresi. Izgatásért és lázításért rendelték el ellene körözést, de eddig nem sikerült kézrekeríteni. Pedig Vukku Károly állandóan Budapesten tartózkodik, sőt itt rendes hivatala is van. W. B. joghallgató tegnap bejelentette Gariathy rendőrkapitánynak, hogy a körözött agitátor sorra járja a főváros kávéházait. A kapitány azonnal intézkedett, hogy a detektívek Vukkut erőlyesen nyomozzák.

— **Elfogott szédelő.** Lőcséről írja levelezőnk: Klinga Bálint idevaló asztalossegéd nagyon is gyorsan akart szert tenni vagyonra. Megismerkedett egy Hobort Zsófia helybeli leányzóval, akitől 149 forintból szülő takarékbetétkönyvet házasságígéret ürügye alatt kicsalt és azzal otthagyta a könnyen hívő leányt. Mielőtt azonban a várost elhagyta, felvett nyolczvan forintot és azután Kassára szökött. Midőn pénzének fogytán volt, kiigazította a Hoborttól kicsalt betétkönyvet 1189 forintba és ezzel azután a legnyugodtabban elment a közjegyzőhöz, arra kérve őt, közvetítsen neki egy ötven forintból szóló visszafizetést. A közjegyző erre a könyvet elküldte a lőcsei királyi közjegyzőhöz s a visszafizetés eszközzésére fölkérte. Mily nagy volt azonban a közjegyző meglepetése, midőn a takarékpénztárnál megtudta, hogy a pénzre a tiltás be van jelentve és azonfelül kiderült az asztalossegéd csalási szándéka is. Az asztalossegédet letartóztatták és Lőcsére az ottani fogházba kísérték.

— **Eltűnt pénzes levél.** Josefstadtból táviratozzák, hogy tegnap délelőtt átadtak Kolar postatisztnek a theresienstadti garnizonnak címzett pénzes-levelet, amelyben több volt 18.000 forintnál. Délután két órakor észrevette Kolar, hogy az értékes pénzes-levél hiányzik és azonnal jelentést tett, de az eddigi kutatások eredménytelenek voltak.

— **Egy léghajó balesete.** Bécsből táviratozzák, hogy a jubileumi kiállítás léghajóját tegnap a felszállásnál a vihar elragadta és a fákhöz verődött, úgy, hogy az értékes léghajó kijavítására gondolni sem lehet. Szerencse, hogy a léghajóban senki seült.

— **Veszedelmes nevetés.** Egy tizenhárom éves berlini leánkával történt meg a következő dolog. Társnőivel töltötte az estét, még pedig ugyan csak vigan. Tréfás történeteket meséltek el egymásnak és a kis leány folytonosan jóízűen nevetett. Egyszerre azonban, a legvidámabb történet közepén, keservesen jajgatni kezdett és heves szurási fájdalmakról panaszkodott. Megpróbálták mindent, hogy megnyugtassák a leánykát, de minden kísérlet hasztalan volt, végre is orvost kellett hívni. Az orvos is konstataulta, hogy a leánka feltűnően nehezen lélekzik és ha állapota itt-ott javul is, a szurási fájdalmak csakhamar újból jelentkeznek. Hosszabb megfigyelés után végre kijelentette az orvos, hogy a betegség oka — a tulságos nevetés. A folytonos nevetési görcs ugyanis és a rekeszizom megerőltetett működése megsértett egy fontos ideget, amely a szívvel van összeköttetésben. A leánka állapota javult ugyan, de erősebb testi vagy lelki izgalmak után a szurási fájdalmak még mindig érzik.

— **Eltűnt bérkocsi.** Ma éjjel a vigadó-téri állomásról nyoma veszett Pressburger Armin egylovás bérkocsis kocsijának. Pressburger Armin tudniillik az itatás álláspontjára helyezkedett s ezt a műveletet önmagán hajtotta végre az egyik szomszédos kocsmában, ezalatt tűnt el a kocsi és a ló. A kocsinak 1164 a száma és a rendőrség azt hiszi, hogy hamarosan nyomára jut az eltűnt jöszágának.

— **A hódoló diszfelvétel körképe minden valószínűség szerint már augusztus hatodikán szombaton, megnyílik.** Eisenhut ez óriási festménye magába öleli a hódoló diszfelvétel egész bandériumát kívül a budai várat a várpalotával együtt, a Vármezőt egész környékével: a Gellérthegyét, a Svábhegyet egész a harmas határhegyig; a pesti oldalról látható a Duna a Margitszigettel, az új országház épülete, a lipótvárosi bazilika és a körüle elterülő háztenger, alant ismét a Duna a Ferencz-József híddal stb. Magán a festményen van több mint kétezer férfi és nő alak, tizenöt diszhintó, mintegy ezerháromszáz hintó- és hátsó ló, továbbá az ősi és modern diszhintók és fegyverzeteknek olyan rengeteg tömege, hogy azok úgy együtt ábrá-

zolva nemcsak pompás, színdus látványt nyújtanak, de valóságos és minden tekintetben ritka muzeumot is képeznek.

— **Kedvezmények a Bem-Petőfi körképénél.** A Bem-Petőfi körkép igazgatósága, mely a munkás-népnek az egykoronás belépőjegyek helyett 20 krajczáros, a tanulóifjúságnak pedig 10 krajczáros kedvezményes jegyeket adott, most, hogy a hazafias és par excellence katonás körképet a katonaságnak is könnyebben hozzáférhetőbbé tegye, a tisztikar számára harminczkrajczáros, a legénység számára pedig tízkrajczáros jegyeket adott ki s ezek már kaphatók is a József-utcai magyar királyi honvéd ténparancsnok-ágnál. A munkások az egyes gyárakban, a tanulók pedig az iskolákban vehetnek kedvezményes jegyet.

— **Villamos és gázcsillárokat ajánl a Csillár-gyár-részvénytársaság,** Budapest, VII., Ilka-utca. (Közlökedés zuglói közúti vasutal.)

— **Zoltán Béla** hírneves gyógyszerésznél Budapest, V. Nagykörön-utca és Széchenyi-tér sarkán kapható: a párisi dr. Boiton-féle Injectio Orientalis, mely meglepő gyógyhatásánál fogva a használatban egkitűnőbbnek bizonyult.

Napirend.

Naptár: Vasárnap, július 31. — Róm, kath. B. 9 Ignác. — Protestáns: B 8 Germán. — Görög-orosz: (július 19.) 8 Dúz — Zaidó: Ab. 12. — Napkél: 4 óra 20 perczkor. — Nugszik: 7 óra 20 perczkor. — Hold kél: 5 óra 25 perczkor d. u. — Nyugszik d. e. 1 óra 42 perczkor.

A miniszterek nem fogadnak.

Technológiai iparmúzeum nyitva 9—1-ig és 3—6 óráig.

Természettudományi gyűjtemények múzeuma nyitva 10—12-ig. (Múzeum-körút 4.)

Országos képtár az Akadémiában nyitva 9 órától délután 1 óráig.

Nemzeti múzeum képtár nyitva délelőtt 9—1 óráig. Többi tárai, köztük a néprajzi osztály is (Csillag-utca 15. sz.) 50 krajczár belépődíj mellett tekinthetők meg.

Az iparművészeti múzeum nyitva 9—12-ig és 3—5-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva 3—8 óráig.

Rovargyűjtemény a nemzeti múzeumban nyitva 9—1-ig.

Iparművészeti társulat kiállítása nyitva d. e. 9—1-ig.

Deák-mauzóleum a kerepesi-uti temetőben nyitva este 5 óráig.

Az új országház kupolacsarnoka megtekinthető 10—1-ig 50 krajczár belépődíj mellett.

Egy szerencsétlen anyja.

Gmundenből egy fenséges asszony súlyos megbetegedését jelenti a táviró. Mária Antonia toszkánai nagyhercegnő betegsége körül virraszt a nagyelterjedtségű toszkánai család.

A nyolczvannégy éves nagyhercegnő élete egyike a legtragikusabbaknak. Sok szenvedésben volt része és csak igen kevés öröm és boldogság jutott neki kárpótlásul. Látnia kellett, hogyan veszt el atyja, Szicília királya, trónját, és meg kellett érnie, hogy férjének, II. Lipót nagyhercegnek meg kellett válnia a sardiniai trónról. Mindez azonban nem bántotta szívét annyira, mint az a tragédia, mely kedvenc fia, János Salvator főherceg életét zárta le.

A toszkánai nagyhercegnő betegsége ismét élénk emlékeztetbe hoz egy már-már elfeledett nevet: Orth Jánosnak nevét, az előbb említett János Salvator főherceget, kinek rejtélyes eltűnése még ma sincs megmagyarázva.

Orth János! Mily varázssereje volt e névnek még néhány évvel ezelőtt. Egy herceg, kinek szíve tele volt nemes érzelmekkel, feje pedig tele ábrándokkal és a szó legnemesebb értelmében vett liberális gondolatokkal.

Rezső királyinak volt a legmeghittebb barátja. Együtt szótték ábrándjaikat, hogyan lehet a trón magasságából boldogítani a népeket és hogyan lehet boldoggá és nagygyá tenni egy birodalmat, ha a népek ezreivel együtt éreznek és gondolnak a nagyok és hatalmasok. Ugyanakkor, amikor Rudolf trónörökös elmondotta azt a beszédet, mely az emberi élet értékének becességét hangsúlyozta, ugyanakkor barátja: János Salvator főherceg kikelt egy világszerte szenzációt keltő beszédében a hadseregben uralkodó szellem ellen. „Erziehung oder Drill?” Ez volt a jelszava, melylyel azt hangoztatta, hogy a hadsereget nevelni kell, nem pedig fegyelmezni. A világ nagyjai összenéztek. Micsoda veszedelmes jelszavak ezek!

Egy főherceg mer ilyeneket mondani. Hisz ez egy véres szocialista a trón tövében! De mit

gondolt ez apró tűszurásokkal Salvator főherceg. Haladt tovább a maga útján, amikor egy pisztoly-lövés megölte az ő legjobb barátját és vele együtt az ő legmerészebb, legszebb terveit. Rajongással szeretett barátjának halálával megszakadt benne az a hur, melyen megszólalt szívének minden érzelme és — eldobta magától bihorát, rangját, állásának fényét. Egy szép napon Salvator főherceg megszűnt lenni és a főhercegi pompa hamvaiból kikelt Orth János, az egyszerű hajóskapitány, ki szívének válszítottjával, egy bécsi színésznővel, Stubei Lórával elment világot járni. Ezután még csak egyszer foglalkoztatta az a meteorszerű alak a világot. Amikor azt jelentette róla a táviró, hogy hajója elmerült az Océánban és a hajóval együtt elveszett Orth János is. Az emberek soká nem akarták elhinni ezt a tragédiát és legkevesebb akarta elhinni a lesújtott anya, aki folyton várta, hogy legkedvesebb fia visszatér. De nem jött többé vissza. Alakja eltűnt. Az anya gyászba öltözködött érte, bár nem akarta elhinni halálát sohasem. Most a halállal vívódik az anya is, ki talán halálos ágyán is reméli, hogy még visszatér hozzá a fia — már akár János Salvator, akár csak egyszerűen Orth János...

Mária Antónia főherceggasszony, özvegy toscánai nagyhercegné állapotáról ma a következő orvosi jelentéseket közli a hivatalos lap:

Első orvosi jelentés. Ámbár a hurut Mária Antónia főherceggasszony, özvegy toscánai nagyhercegné ő császári és királyi fenségénél oldódásra jutott, mégis fokozódó marasmus tünetei léptek föl. A fenséges beteg néhány nap óta jóformán semmi táplálékot sem fogad be; az érvérés mindazáltal még erőteljes. Gmunden, 1898. július 28. Dr. Gallasch s. k., dr. Pesendorfer F. s. k.

Második orvosi jelentés. Mária Antónia főherceggasszony, özvegy toscánai nagyhercegné ő császári és királyi fensége állapotában tegnap óta semmi változás sem történt. Gmunden, 1898. július 26-án. Dr. Gallasch s. k., dr. Pesendorfer F. s. k.

Pusztító viharok.

(Távirati tudósítások.)

Ma az ország több részéből pusztító viharok-ról kapunk híreket. Valóságos itéletű volt Verscezen és környékén, ahol több emberélet is áldozatul esett a viharoknak. A rettenetes pusztításokról a következő tudósítások szólnak:

Verscez, július 30.

Rettenetes orkán, vihar és jégeső pusztított tegnap este városunkban, amelynek több emberélet áldozata is lett. Hosszabb szárazság után este 6 óra tájban elsötétült a mennyboltozat, sűrű homokfelhő töltötte meg az utcákat, szélvész tépte ki a fákat és pusztította az épületeket. Majd megeregett a jéggel vegyes zuhogó zápor. A kőket megkaphatott az orkán, azokat elragadta. Embereket, állatokat a földre terített. A terhes szekerek felfordulva hevertek az utcákon. Egy lépésnyire sem lehetett látni. Közben dörgött és villámlott, mintha a végítélet közeledett volna.

A honvédlaktanya egyik raktárának fedélzetét és falát az utcára dobta a vihar és az omladék maga alá temette a gyakorlótérrel benemerkülő honvédek egy részét. Matisz Gyula honvédszázados és a legénységet úgy ásták ki a törmelék alól. A századosnak lába eltörtött, azonkívül fején, arcán és kezén súlyos sérüléseket szenvedett. A legénység közül egy őrsvezető azonnal meghalt. Popovits sósdi illetőségű honvéd ma reggel halt meg. Jorga honvéd haldoklik. Életveszélyesen meg vannak sebesülve Schönborn és Pápas honvédek.

A Pescha-féle házban az összedőlő fedél agyonvázta a Ringov szamedenai bolgár kerteszt és többeket életveszélyesen megsebesített. De súlyos sebesülés számtalan történt mindenfelé a városban és rengeteg dolgot adnak az orvosoknak. Nincs egyetlen köz- vagy magánépület, amely valami-féle kárt nem szenvedett volna. A keményítő-gyár egy nagy istállóját pozdorjává törte a vihar, a katolikus templom fedelét felig leszedte, a zárda-épület tornyának tetejét s a villam-világítási központi telep tetőzetét letépte. Sokat szenvedett a

városháza s az állami főreáliskola épülete is. Igen nagy a kár a vigadóban, amelynek bádofedélét elvitte s a mennyezet szép festményeit tönkretette a vihar. Nagyon megrongálta a táviró, telefon és villamos művezetékét is s a transzformátorok egyik részét összezúzta.

A most folyó csatornázási munkálatok miatt a nagy víz felduzzadt s a közlekedést megadályozta. A határban, de különösen a kertekben óriási a kár. A legvastagabb fákat is többől tépte ki a vihar és ledöntötte az utcákra, utakra, a buzakazlakat, a keresztekét pedig szertehajlítta. Sok állat is elveszett.

Hir szerint a szomszédos községekben Temesvár felé igen nagy a kár és több ember elpusztult. A verscezi sebesültek száma megközelíti a nagyvenet. Több ember most haldoklik. A lakosság elkeseredve látja a nagy pusztulást.

A kár nagyságát eddig még megközelítőleg sem lehet megállapítani. Minden ház tele van delibáti futóhomokkal, melyet idecipelt az orkán.

Homonna, július 30.

Kemence és Hosszmező községekben tegnap vihar okozott nagy pusztításokat. A hegyekből leszakadó ár eldöntött sok házat és teméntelen kárt okozott állatokban, termésben.

Husz év után.

Szerajvo, július 30.

Épen ma husz éve vonultak be csapataink Boszniába. Vajjon hányan vannak még életben azok közül, akik megvetették alapját a mai virágzó okkupált tartomány bámulatos művelődésének!

Vajjon megismernék-e a mai Szerajevóban azt az elhagyott kis fészket, amelynek meghódításáért annyi vér folyt? A bosnyák főváros azóta nagyon-nagyon megváltozott. A széles pályaudvarra berobogó vonat nyomorúságos sátrak helyett városi épületek, gyárak, csinos munkástelepek és gépműhelyek mellett visz el és hangosan szóló bizonyítéka huszávi békés munkásságnak. A pályaudvaron vidám zaj fogad, az utazó közönség azonban siet kifelé és zsufolásig megtölti a városi villamos kocsikat.

Azonban nem kell megijedniök azoknak sem, akik helyet nem kapnak. Egész sora a csinos kocsiknak áll az utazók rendelkezésére s ez kelle-mesebb ut is, mert egész könnyelmesen szemlélhet-jük így meg a várost, amelynek elején kaszárnyák emelkednek. Hármass fassor vezet be a városba, az egyik oldalon hatalmas háztömböt, a másik oldalon a dohánygyárat s egy csomó csinos villát látunk.

Feltűnő — s ez rögtön szembe tűnik — hogy az új építkezéseknél mennyire igyekeznek a keleti stílt érvényesíteni. A régi cigánynegyedet egészen új, hosszú utca vágja el és a végig szabályozott s magas partfalakkal körülvett Miljacka folyóig vezet egészen a városházáig, amelynek hatalmas, mór-stíljú, veres-sárga színre festett épülete úgy tűnik fel, mintha az „ezer és egy éj” tündérpalotái közül helyezték volna ide át. Egymás után tűnnek fel a népiskolák, a gimnázium, a felsőbb leányiskola, a szép evangélikus templom, amelyek bizony kissé elveszik a néző elől a gyönyörű kilátást.

Csak alig néhány bosnyák ház tarkállik ki a folyó balpartján. Az utak végig aszfaltozva vannak. Az egyetlen ivben épített császárhídon keresztül a Philippovics-térre érünk. Ott áll a régi török kaszárnya, amely a jobbpartról teljesen látható. Mint régi idők komor jele, szomorúan emelkedik ki Omer pasa régi épülete a körülfekvő házak közül.

Hosszadalmas dolog volna elsorolni mindama nevesebb katonai, hatósági és más középületeket, amelyeket utunkban érintünk.

Csupán az egykor kétségbeesetten védelmezett Ali pasa mosét említjük fel, amelyet díszes vasrács vesz körül és majdnem eltűnik a magas európai épületek között. A régi török temető árnyas parkká varázsolták át, amelyet számos villaszerű épület tarkít.

A Ferkadia-utcában már egyetlen régi ház sincs és egészen nagyvárosias jellege van.

A város központjára, a templomtérre érünk. Itt a katolikus székesegyház előtt ünnepnapokon élénk az élet. A Rudolf- és Ferencz József-utca hármelyik nagy városba beleillenek. Gyönyörű üzletek hatalmas kirakatokkal vannak itt, amelyeket esténként villamos ívlámpák világítanak meg, akár csak Budapesten a váci-utcában. A Ferencz József-utcában levő kávéházat elegáns közönség látogatja; ide hallatszik a szomszédos tisztikaszinóból a katonai zenekar vidám zenéje.

A mellékutcák is gyorsan épülnek és többnyire modern stílyben. A hegyi forrásvizet majdnem minden házba bevezették és majdnem minden modern házban villamos világítás van.

A lélekszám is erősen szaporodott az okkupáció óta. Akkor még csak 30.000 volt a népesség száma, ma már 50.000.

A lakosság most nagy ünnepre készül. A király születésnapját nagy díszszel és fényvel ünnepli meg.

Író az írónőnek.

Alig néhány éve, hogy a francia irodalom leg-hírnevesebb alakjai adáz hírlapi harcztot vívtak ama kérdés fölött, hogy szabad-e a lélekelemzést a végtelenségig vinni. A mindinkább elmérgesedő vitába Tolstoj, Ibsen sőt a kiváló olasz író: Srao Matild is beleszólt és számos cikkben védelmezték álláspontjukat, míg végre Sarcey zárta le a vitát kategorikus kijelentésével:

— Mindenben a középút!

A lélekelemzés nagy mestere, Bourget Pál nem tudott megnyugodni Sarcey itéletében. Leg-alább erre vall a napokban megjelent regényének: „A kék hercegnő”-nek előszava, melylyel újra sorompóba lép elveit.

Az előszó voltaképpen ajánlás. Paul Bourget Srao Matildnak, legkedvesebb ellenfelének ajánlja regényét. Miért épen Sraonak?

Nyár van és a nap sugaraitól meglágyult párisi aszfalt magába nyeli a járókelők cipőjét. És megindul a nagy népvándorlás az idegenek és bennszülöttek Babeléből a világ minden tájéka felé. Az ember szinte hallani véli, mint csöng a levegőben a régi harci riadó pendantja:

— Berlinbe! Berlinbe! Nyaralni! Nyaralni!

Bourget Pál Trouvilleben nyaral. És Srao immáron tizenégy vagy tizenöt éve, hogy a nyarat ugyanott tölti. Ez a tizenégy vagy tizenöt év nem jelenti azt, mintha Srao már túl lenne azon a koron, melyben a nők még hódíthatnak. Nem, egyáltalában nem! Bourget Leonja szerint:

— Az asszony abban a korban a legérdeke-sebb, mikor már egyenként tépdési ki az itt-ott megjelenő ősz szálatokat, amikor minden művésze-tét ki kell fejtenie, hogy valakit meghódíthasson.

Srao és Bourget együtt sétálnak Trouville fenyvesei alatt és szinte bizonyos, hogy mire Bourget regénye készen volt, akkorra Srao is megírta a maga cikkét, melyben az utolsó szög lezárolja ellenlábását. És a cikkek megírása után ismét találkozunk az örökzöld fenyőlombok alatt és Bourget mélabusan mondja az írónőnek:

— Igaza van, kedves barátnőm és még sincs igaza. A női lélek elemzésének csak azért nincs meg az irodalmi jogosultsága, mert nem lehet tökéletesen elemezni. Lásd, lásd, milyen nagy ideje annak, hogy jóbarátok vagyunk és mégsem tudunk összhangra jönni egymással.

Amire Srao nem felel valami irodalmi jelentőségű mondással, hanem szabad megnyilatko-zást ad az asszonyi mivoltában élő örök nőnek és szabadon idézi Henequin „Lili”-éből:

— Hát annak is ki az oka, kedves barátom?

Bourget pedig, kit némi joggal szellemesnek és még több joggal öregnek lehet nevezni, zavartan pirul el barátnője kérdésére és sietve csap át a kezéigébe eső témák valamelyikére.

— Ah Istenem, milyen önzodus a levegő itt, a fenyők alatt.

Amire azután mindketten sóhajtanak egyet és szenvedélyes hévvel vitatkoznak, hogy szebb-e

Trouville Neapolinál? Bourget, mint lelkes hazafi, buzgóan védelmezi hazája gyöngyhelyét.

— Az ember megifjodik, új erőt nyer a helyen.

Serao fölfogja a vágást és finoman ripsztíroz:

— Igaza lehet, barátom. De Nápolyban nincs szükségük a férfiaknak arra, hogy új erőt keressenek.

Bourget le van verve és megszágyonulva menekül íróasztalához, hol éles elmével írja meg új regényének előszavát.

— Asszonyom! Meghajlok ugyan regényeinek remekbe írt elbeszélő részletei előtt, de mindennek dacára is híve maradok a lélekelemzésnek.

És mint később mondja:

— Híve maradok annál is inkább, mert mint Walter Scottól Maupassant és Daudetig minden nagy regényíró munkája mutatja, a modern regény létjogosultságát a lélekelemzés adja meg.

Este van. A hullámozó habokra néző kávéház terraszán egy nő és egy férfi ülnek. Serao és Bourget.

— Tehát ön a reggel mondtam szavak után sem hódol meg, kedves barátom?

A férfi sziszegve dörzsöli végig reumás bal-karját.

— Hiába minden! Belátom, hogy igaza van, de már vén vagyok ahhoz, hogy változtassak rajta.

És irigykedve néz a park kavicsos útjára, melyen egy életerős fiatal ember siet tova.

— Milyen izmos, milyen ruganyos!

Serao mosolyog és mosolyában annyi a bá-fatos lemondás...

Ez a lemondó mosoly a legbájosabb kritika annak az előszónak, melyet „A kék hercegnő” első lapján olvasunk és amely körülbelül a következőket mondja:

— Nem tagadom, hogy regényeinek (Serao regényeiről beszélek) nyelvezete és remekbe írt elbeszélő részletei mély hatást tettek reám. De mindazek dacára is híve maradok lélekelemző irányomnak. Nagy hatást tettek ugyan reám Balzac, Tolstoj és a többi elbeszélők munkái, melyek annyira tiszta és csillogó képét adták az életnek, de hogy mégis így írtam meg emez előtttem fekvő regényt, mint ahogy megírva van, annak oka abban rejlik, hogy nemcsak erkölcsregényekkel, de a lélek érdekesebb rejtélyeinek megírásával is használhatunk az emberiségnek.

Évek előtt, mikor e regénynek megírásához kezdtem, az volt a célom, hogy a magam módja szerint fejtssem ki azt, amit legelőször Diderot kísérletet meg elérni híres munkájával, a „Paradox sur le comédien”-nel. Ez a cél nem más, mint annak a kimutatása, hogy milyen befolyást gyakorol a lélek ismerése a lélekre. És ezt csak úgy érhetni el, ha ismerjük és ki is tudjuk fejteni a lélek érzelmeit. Erre törekszik a festő színeivel és ecsetével, ezt a célt akarja elérni a színész hangléjtésével és arcmozdulataival, a zene-szerző a változó hangokkal és ugyancsak a cél felé kell evezni az írónak is a betűivel. Az egyéniség, a jellem, más szóval a lélek az, melyen minden dolog alapul. Shakespeare Jagójának, vagy Molière Tartuffe-jének nem a hullámozó, váltakozó érzések és indulatok helyes jellemzése adja-e meg az igazi becsét, hanem az események, melyeket átélnek? Balzac ez utóbbi nézeten volt. Legalább ez jut érvényre az „Illusions perdues” és a „Modeste Mignon”-ban. De Rubempré és Canalis, ez a két éles biztonsággal jellemzett alak már arra való-lanak, hogy a költő reánkadt arra az óriási különbségre, mely az író és kereskedő között, a gondolkodó, minden csekélységet latolgató agy és az érzések uralma alatt álló szív között van. Mindenesetre nem kell ezt a dolgot annyira a végtelékig vinni, mint ezt Balzac tette. Itt is nagyon ama bizonyos határvonal, melyet nem szabad túllépni, hogy se a tehetség ne tévedjen szertelenségekbe, se a természettel ne jussunk összpontosult, hogy meghatározata ezt a pontot és sohasem lépett túl rajta. De innen sem maradt. Természetesen ennek eltalálása nagyon nehéz és

csakis az összes adatok alapos összevetése és figyelmes megmérlegelésevel érthető el. Pergim misztikus madonnája, aki istenben való hitét elvesztette, nem a formák tökéletessége, az elborult homlok, az égre meredő szemek által jutott diadaira, hanem a szemlélő lelkében támadó rokon-érzelmek miatt. Abban a pillanatban, amikor papírra vetem gondolataimat, boldog megelégedettség-gel gondolok regényemre. Híve maradok ennek az iránynak, annál is inkább, mert mint dicső elődöim példája mutatja, a modern regényírás lét-jogosultságát a lélekelemzés adja meg.

SZINHÁZ ÉS MŰVÉSZET.

* Fái Szeróna szerződötése. Bölöny József, a kolozsvári Nemzeti színház intendantja Fái Szerónát 5000 forint évi fizetéssel egy évre a kolozsvári színházhoz szerződötette. A művész október 1-én kezdi meg ott működését.

* Berczik Árpád új vigjátéka. A Nemzeti Színház első eredeti őszi újdonsága valószínűleg Berczik Árpádnak „Himfy dalai” című négyfelvonásos vigjátéka lesz, melyet a szerző nemrégiben nyújtott be s melyet az igazgatóság már el is fogadott előadásra. A darab irodalomtörténeti vigjáték. Tárja: Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza szerelme, melynek a magyar irodalom a kései és a boldog Himfy-dalokat köszöni. A környezet, melyben az irodalomtörténetileg nevezetes és igaz szerelmi játékok folyik, a Badacsonyan szüretelő régi magyar némes urú társadalom a század elején. A szerző az érdekes tárgy darabjából egy nagyobb részletet fel is olvasott a Kisfaludy-társaságban.

* Századosból drámatör. Vilmos német császár Lauff József századosát kinevezte a wiesbadeni udvari színház intendantjává tanácsosává és drámatörjévé. Lauff írt egy „Burggraf” című színművet. Tudnunk kell, hogy a német császár éppen a wiesbadeni színházat akarja megtenni Németország mintaszínházává. Beavatóit körökben legalább úgy tudják.

* Jászai Mari Kassán. A Nemzeti színház kitűnő tragikája legutóbb Kassán vendégszerepelt. A „Széchy Mária”-ban, a „Lélektől való küzdelem”-ben és a „Niobe”-ben óriási sikere volt.

* Zola-premiére Berlinben. A berlini Alexanderplatz-színházban holnap adják elő először Zola „Pálinka” című drámáját, amelyet évekkal ezelőtt Budapestén is láttunk a népszínházban, Halmai Imrével.

* Magyar színészet Pöstyénben. A Pöstyénben működő német színtársulat holnap játszik ott utóljára. Augusztus elsején már magyar színészek fogják szórakoztatni a fürdőközönséget. A számos pályázó ajánlata közül a Mezei Bélaét fogadta el a színügyi bizottság.

* A városligeti szinkör. A városligeti szinkörben holnap, vasárnap, két előadás lesz. Délután fél négy órakor fél helyárrakkal a „Huszárcsinyi” elevenedik fel, este fél 8 órakor pedig tizenhetedszer kerül színre a „Háromláb kapitány”, amelyet a jövő hét csaknem minden estéjén adnak. Csütörtökön az „Orfeusz” mutatják be, Euridike szerepében Sziklay kisasszonnyal, Sziklay Kornélpak, az ismert kómikusnak nővérével. Szombaton érdekes estéje lesz a szinkörnek, a „Narcisz” című drámában lép föl Feld Zsigmond igazgató.

FŐVÁROS.

(A cselédügy rendezése.) A főváros jogügyi szakosztálya a cselédügy mizériáinak gyógyítására új szabályrendelet-tervezetet dolgoz ki. A tervezet megállapítja, hogy a cselédközvetítők száma a fővárosban nem lehet több havannál. Elrendeli, hogy a jövőre csak a rendőrség jóváhagyásával lehet a külföldre cselédek szerződötetni és megszorítja a helyiélküli kóbor cselédek helyzetét. Ezek ugyanis kilépéskor 14 napra szóló igazolványt kapnak a rendőrségtől és ha ezen idő alatt nem szereznek maguknak állást, akkor vagy csak fontos okból nyernek újból 14 napra igazolványt vagy többszöri helyváltoztatás után még az az eset is előállhat számukra, hogy az első 14 nap letelte után elto-joncsolják őket.

Az új szabályrendelet főbb pontjai ezek:

1. A székes főváros területén hatvanál több cselédelhelyező-intézetet nem engedélyeznek. Az életbe lépő szabályrendelet azonban a szerzett jogokat nem érinti.

2. Minden közvetítő csakis egy intézetet állíthat fel, fiókintézetet tehát nem tarthat.

3. Az óradékt ezer koronáról kétezerre emel-lik fel.

4. A közvetítési díjak csekély módosítással a mostaniak maradnak ugyan, de azt úgy a cseléd, mint a fölfogadó csakis a helybelépéskor tartoznak fizetni.

5. A közvetítési könyvek egy újonnan elrendelő minta szerint készülendők, hogy azokat a hatósági közegek könnyen áttekinthessék.

6. Minden cseléd a kilépésnél 14 napi igazolványt kap a rendőrségtől. Ez idő alatt tehát a cseléd új helyet tartozik szerezni magának. A köz-vetítő intézet tulajdonosa nem adhat ellátást a helyiélküli cselédeknek.

7. Külföldre csakis a rendőrség jóváhagyásával lehet cselédet elhelyezni. A rendőrség pedig utasítva van, hogy a szerződöteteket, valamint a külföldi utleveleket szigorúan ellenőrizze.

8. Aki a pontok ellen vét, azt 2–50 forintig terjedő pénzbírsággal büntetik. Aki pedig a külföldre rendőrségi jóváhagyás nélkül helyez el valakit, az ezenfelül még 5 napi elzárással is súj-tandó.

(Nyolczmilliósz rendkívüli kiadás.) A mérnöki hivatal a jövő évi költségvetés terhére 8,883,334 forint rendkívüli kiadást kér közmunkákra, köz-épületekre. Ebből csinálnak meg az új Rókus-kör-házat 2,800,000, a központi szegényházat 2,366,840 az új gyűjtőkörházat 400,000, az elmebetegeket megfigyelő intézet házat 860,000, az erzsébetvárosi polgári iskolát 157,716, az aréna-uti népiiskolát 297,000, tisztviselőtelepít 62,000, angyalföldi 58,000, a Csobánecz-utcait 158,000, a Bezerédi-utcait 87,000, a Lónyai-utcait 57,000, a Kemnitzer-utcait 80,000, a tűzér-utcait 150,000 s a maglód-uti iskolát 195,000 forint költségen. A mérnöki hivatal, úgy látszik, számolásaiha előre belevette azt az összeget, amit a megjelölés tekintélyesnek mondható rendkívüli kiadások költségvetéséből a bizott-ságok és a köztörvényhatóság lealkusznak.

(Második sínpar a Baross-utczában.) A buda-pesti városi villamos vasut részvénytársaság máso-dik sínpart kíván fektetni a Baross-utczai vonal belső szakaszán. A tervezett kiegészítésre nézve a kereskedelmi miniszter rendeletére augusztus 11-én közigazgatási bejárást tartanak. A tárgyalás reggel 9 órakor kezdődik a Lipót-utczai városház tanács-teremben.

(A szent-istván-bazilika költség.) A közgyű-lés a szent-istván-bazilika építésére 200,000 forint-t szavazott meg, anélkül, hogy tudta volna, miből fedezi a kiadást. Egyszerűen vettek az ötvenmilliósz kölcsönből azzal a szándékkal, hogy a főszámvevő később majd csak fölfüzdözi azt az alapot, amelyből a 200,000 forint kiadható. Majd esztendeje annak, a kérdés azonban maig sincs megoldva s úgy lát-szik, meg is feledkeztek volna a dologról, ha a belügyminiszter most sürgősen föl nem hívja a fő-városhoz, hogy a 200,000 forint fedezetéről haladék-talanul gondoskodják. Együttal figyelmezteti a miniszter a hatóságot arra is, hogy ilyesmit más-kor nem enged meg, ami, tekintettel a rendellen pénzügyi állapotokra, kissé kellemetlenül érinti a tekintetes tanácsot.

(Villamos vasuti mentő-eszközök.) A székes-főváros tanácsához legutóbb Preisinger Pál és Glück Ignác adtak be újtalálmányú mentő-készü-lékeket villamos vasuti halosetek ellen. A tanács a készülékeket a mérnöki hivatalnak adta ki s leg-közelebb ki fogják próbálni.

(Park a Gizella-téren.) A fővárosnak egyik legszebb tere a Gizella-tér, amely most bér-kocsik tanyázó helye. A fővárosi közmunkák tanácsa a bérkocsisokat ki akarja telepíttetni erről a helyről, hogy a téren parkot létesítsen.

(A Wesselenyi-utca megnyitása.) A főváros régi óhajta meggy teljesedése azzal, hogy a Wesselenyi-utczát a Károly-körutig meghosszabbít-szák. E munkalapot a Dréher- és Sebestyén-féle há-sak lebontásával már meg is kezdték. A Wesselenyi-utca megnyitásának nagy előnye lesz, hogy a kerepesi-ut városligeti forgalma decentralizálódik, amennyiben a körúti vaspályának már régibb ide-óta koncessziója van arra, hogy a Wesselenyi-utczát yt a városligeti villamos vasutat építsen.

TÖRVÉNYKEZÉS.

— A 87,000 forintos postakasszató. Tóth Kálmán és a feleségét ma nem hallgatta ki dr. Wiener Sándor vizsgálóbíró, mert az ut fíradalmait nagyon kimerítették őket. A postakincstár képviselőjét is csak holnap hallgatja ki a vizsgálóbíró, aki szintén csak holnap hoz végzést arra nézve, hogy Tóthné is fogoly marad-e?

— A hazafiattalan járásbíró ügye. Mahr járásbírónak Szabó főbíró ellen indított rágalmazási perében — mint Lugyrol jelentik — ma ítélte a karánsebesi törvényszék. Szabó főszolgabíró rágalmazásért 200 forint, nyilvános becsületsértésért pedig 50 forint fő és 20 forint mellékbüntetésre ítélte a törvényszék. Bilogh, Petrovics, Popovics, Förstner, Gramma, Epure és Bogdán körjegyzők nyilvános becsületsértésért 100 forint fő- és 50 forint mellékbüntetéssel sújtotta egyenként. A többi vádlottat felmentették. Az ügyész valamint az elítéltek fellebbeztek.

— Az egyetlen orvosok tiszteletdíja. Mint az „Ügyvédek Lapja” írja, a budapesti királyi törvényszék felelősségi tanácsa a következő érdekes ítéletet hozta az egyetlen orvosok tiszteletdíja dolgában. Az elsőbíró ítéletének az a része, mely szerint felperes keresetének a 75 forinton felüli részével elutasították, helybenhagyaták, egyéb részében azonban megváltoztatják s köteles alperes 75 forint tökélet, ennek kamatait és 13 forint költséget fizetni. Indokok: Az elsőbíró ítéletében megállapított azt a tényállást, hogy alperes-egyet felperest 1898. januárjától kezdődőleg évi száz forint tiszteletdíj fizetése mellett orvosként alkalmazta, hogy 1898. márczius 26-án kijelentette felperesnek, hogy működését továbbra igénybe venni nem kívánja s annak az év első negyedére eső 25 forint díjat kifizette, a felelősségi bíróság elfogadja. Azt a jogszabályt azonban, hogy az orvosi gyógykezeléssel való megbízás a megbízó által bármikor egyoldalul felbontható, nem osztja. Hanem jogszabály az, hogy az orvosi tiszteletdíj arra az évre, melyben a szerződés létrejött, követelhető s így a hátralevő háromnegyed részére az évről a követelési jog felperest megilleti. Az év háromnegyed részére hátralevő orvosi tiszteletdíjnak fizetésére tehát alperest az ítéletnek megváltoztatása mellett kötelezni kellett.

— A vadházasság vége. Bobu János jablanczai jómódú iparos ember vadházasságban élt egy szép oiafi leánnyal, Nyikora Sztanával. Három évvel ezelőtt együtt mulattak a falu kocsmájában, hol a szép Sztana nagyon kaczerkodott a többi asztalnál mulatozó legényekkel. Hazafelé menet e miatt hangos szóváltásba keveredtek és eközben a haragra lobbant Bobu úgy ütötte meg vasbotjával a leányt, hogy egy hét alatt meghalt. A karánsebesi királyi törvényszék és a temesvári ítélőtábla halált okozott súlyos testi sértés miatt két évi fegyházra ítélte a vádlottat, kinek büntetését ma a kuria, Szentimrey Jernő előadása alapján, három esztendőre emelte föl.

— A pánszláv ügyvédek ellen. Mudron Pál és Dulla Máté turóc-szentmártoni ügyvédek és Markovics Gyula vágujhelyi orvost, akik a miavai feloszlott polgári olvasóegyletben gyűléseztek és apostolkodtak, Csenkey Adolf főszolgabíró csendörökkel maga elé vitette. A jeles urak ezért Csenkeyt, azt állítva, hogy hivatalos hatalmával visszaélt, feljelentették. A panasz a nyitrai királyi törvényszék elé került, amely azt nemcsak elutasította, de a főbíró intézkedését mindenben helyesnek ítélve, meg is leczkértette a panaszokdó pánszláv agitátorokat s a következőket jelentette ki határozatában: Csenkey nemhogy hivatali hatalmával visszaélt volna, hanem egyenesen kötelességét teljesítette, mikor Miaván a lelketlen izgatások által elharapódzott államellenes nemzetiségi mozgalmakat áber figyelemmel ellenőrizte s nem cselekedett törvényellenesen akkor, mikor a nemzetiségi mozgalmak élesztése és ápolása végett Miaván egy, már épen ez okból betiltott nemzetiségi pánszláv egyet helyiségeibe összegyűlt Dulla Máté, Mudron Pál pánszláv vezérembereket, akik hatásköréből kifolyó törvényes meghagyásának két ízben sem engedelmességek, a csendörök által maga elé állította. Ezt a határozatot úgy a pozsonyi királyi tábla, mint ma a kuria is megerősítette.

SPORT.

+ A nagy kottlingbrunni handicap. Kedden futják a 10.000 koronával díjazott kottlingbrunni nagy handicap-ot, mely versenyre a következő telvérek maradtak állva:

Tip-Top 46	65 kg.	Zote 56	52 kg.
L'Astro 46	64	Duna 36	52
Hipp-Hipp Hurráh 60 1/2		Menyecske 36	51
Néni 46	56	Driver 46	49 1/2
Primula 36	55 1/2	Rothlicht 36	47
Rache 46	55 1/2	Daffy 36	46
Wienerwald 36	54 1/2	Candide 36	46
Morny 56	54	Alár 36	43 1/2
Margit 66	53 1/2	L'Eclairer 36	43 1/2
Barinkay id.	53	Thetis 36	39
Triptoteuse 46	52		

Jól állanak sulyban Wienerwald, Barinkay és Daffy.

Kottlingbrunni lóversenyek.

(Negyedik nap.)

A kottlingbrunni meeting mai negyedik napján is nagyszámu közönség rándult ki a Vöslau mellett levő versenyútra. Klasszikus fulam nem volt a programmon, mindazonáltal az egyes futamokban, kivéve az akadályversenyt, nagyobb mezőnyök állottak a starthoz.

A nap főszáma az államdíj volt, melyben a jelen voltak nagy meglepetésére Bátor volt a győztes, míg a ring kedvencei Brigand és Per pedes még helyet sem kaptak.

Bátorban, a Predswit-handicap idei győztesében azért nem bíztak, mert nem hitték, hogy állja a 2800 méteres távolságot. Hűségeseen futott Rose of Kildare, mely második volt.

Fogadási szempontból nagyobb meglepetés volt Grobian győzelme az urlovasok versenyében, mert győzelme után tizszeres pénzt fizetett a totalisateur.

A kétévesek versenyében Cid biztos győzelmével csak megerősítette azt a véleményét, hogy elsőklasszisu ló és hogy hosszú távolságu versenyekben a legjobbakkal szemben is kilátással mérkőzhetik.

Jelöltjeink közül ma Gábor, Petersell, Castagnette és Cid elsőnek, Magister és Rose of Kildare helyre érkeztek.

A részletes eredmény a következő:

I. Gátverseny-Handicap. Díj 4000 korona, távolság 2000 méter.

1. Herczeg Auersperg F. Gábor 65 kilogramm, lovagolta Williamson.
2. Péchy A. Divat 60 kilogramm, lovagolta Nichtingall.
3. Gróf Orsich P. Harwich 58 1/2 kilogramm, lovagolta Salter.

Futottak még: Miller J. Kleine Franzosin 55 kilogramm, lovagolta Printen. Ottó főherczeg Ex offio 65 kilogramm, lovagolta Kapusek. Szászbereki ménés Thetis 57 kilogramm, lovagolta Hesp. Dreher A. Reblaus 57 kilogramm, lovagolta Wheeler.

Bírói ítélet: Könnyen nyakhozszal első, nyolcz hoszzsal harmadik.

Totalisateur 5: 12, helyre 25: 34, 36 és 55.

II. Akadályverseny-Handicap. Díj 4000 korona. Távolság 4000 méter.

1. Miller J. Peterzell 71 kilogramm, lovagolta Printen.
2. Bárczay F. Feleség 60 kilogramm, lovagolta Salter.
3. Herczeg Taxis Trivial 68 1/2 kilogramm, lovagolta tulajdonos.

Bírói ítélet: Könnyen 2 1/2 hoszzsal első, rossz harmadik.

Totalisateur 5: 8.

III. Handicap. Díj 2000 korona, távolság 1200 méter.

1. Szászbereki ménés Castagnette 50 kilogramm, lovagolta Peake.
2. Péchy A. Magister 50 kilogramm, lovagolta Cleminson.
3. Silberer E. p. p. c. 41 1/2 kilogramm, lovagolta Fyran.

Futottak még: Miller J. ur Ise 53 1/2 kilogramm, lovagolta Martin, Dreher A. Sardelle 50 kilogramm, lovagolta S. Bulford, Wahrman R. Intruder 45 kilogramm, lovagolta Slack, Egyed A. Vértés 44 kilogramm, lovagolta Sands.

Bírói ítélet: Biztosan 1 hoszzsal első, öt hoszzsal harmadik.

Totalisateur 5: 28, helyre 25: 37, 32 és 76.

IV. Államdíj. Díj 5000 korona. Távolság 2008 méter.

1. Dr. Russo E. Bátor 61 kilogramm, lovagolta Sharpe.
2. Capt. George Rose of Kildare 55 1/2 kilogramm, lovagolta Shmith.
3. Obermayer E. Barinkay 57 1/2 kilogramm, lovagolta Buckenham.

Futottak még: Mr. Siltan Brigand 61 kilogramm, lovagolta Adams. Ottó főherczeg Trial 55 1/2 kilogramm, lovagolta Cleminson. Egyed A. Néni 55 1/2 kilogramm, lovagolta Griffiths. Báró Springer Per pedes 59 1/2 kilogramm, lovagolta Hyams.

Bírói ítélet: Biztosan háromnegyed hoszzsal első, nyakhozszal harmadik.

Totalisateur 5: 34, helyre 25: 59, 44 és 83.

V. Urlovasok versenye. Díj 1500 korona. Távolság 2800 méter.

1. Báró Korb. Weidenheim Grobian 73 kilogramm, lovagolta báró Eltz.
2. Wahrman R. Sorgenkind 64 kilogramm, lovagolta gróf Kinsky.
3. Dreher A. Zote 74 kilogramm, lovagolta Taxis.

Futottak még: Capt. André Szivós 61 kilogramm, lovagolta gróf Bethlen. Mr. Newmarket Orbad 61 kilogramm, lovagolta gróf Orsich. Pletzger főhadnagy Vignola 75 1/2 kilogramm, lovagolta a tulajdonos.

Bírói ítélet: Egy hoszzsal első, hat hoszzsal harmadik.

Totalisateur 5: 50. Helyre 70. 44. 36.

VI. Kétévesek versenye. Díj 4000 korona. Távolság 1300 méter.

1. Gróf Sztaray Cid 58 kilogramm, lovagolta Gilchrist.
2. Dreher Antal Brodler 60 kilogramm, lovagolta Smith.
3. Báró Königswarter Bonvivant 56 kilogramm, lovagolta Adams.

Futottak még: Ottó főherczeg Schlauberger 56 kilogramm, lovagolta Cleminson. Capt. Gaston The Winnings 54 1/2 kilogramm, lovagolta Barker. Mr. Siltan Isolda 54 1/2 kilogramm, lovagolta Ibbet.

Bírói ítélet: Négy hoszzsal első, négy hoszzsal harmadik.

Totalisateur 5: 14. Helyre: 40, 38.

VII. Akadályverseny. Díj 1800 korona, távolság 4800 méter.

1. Gróf Orsich Eglamour 74 1/2 kilogramm, lovagolta Csompora.
2. Báró Korb-Weidenheim Ettoile 65 kilogramm, lovagolta Sheybal.
3. Schwarz-Fekete Fejedelm 62 kilogramm, lovagolta istállófu.

Bírói ítélet: 6 hoszzsal első.

Totalisateur 5: 11, helyre 24: 30.

(Ötödik nap.)

Holnap kerül eldöntésre a meeting legjobban dotált futama, az 50.000 koronás helenenthal-díj, melyért legalább nyolcz kiváló kétéves fog megküzdeni. A valószínű indulók a következők:

Dreher A. pmje Per Butters	lov. Smith
Br. Edelsheim Gyulai pmje Killarney	Barker
Gr. Festetich Tasziló pmje Diadal	Park
Gr. Henckel A. smje Scipio	Fr. Hesp.
Péchy Andor pmje Pharo	Sharpe
Dr. Russo stpmje Karen	Cleminson
Br. Springer G. pmje Galifard	Hyams
Gr. Trautmansdorff pmje Chulalonkorn	Martin
Wahrman Richard pmje Dominik	Adams

E verseny propozíciói szerint a díjért csak olyan kétévesek indulhatnak, amelyek még nem jelentek meg a nyilvánosság előtt. A futam tehát teljesen nyitnak tekinthető s így akármelyik lenne is a győztes, nem menne meglepetésszámba. Ha a fogadásokat vesszük tekintetbe akkor Diadalban kellene biznunk, melynek odds-a csupán 2: 1-en áll a bookmakereknél.

Mindegyik istálló nagyra tartja a maga kiküldöttjét s így a futam rendkívül érdekesnek mutatkozik. A mi véleményünk szerint legtöbb eséllyel Per Butters indulhat, melyet ugy kiváló származása, mint a róla terjesztett kedvező hírek ajánlanak. Jelöltünk tehát a holnapi klasszikus futamra

Per Butters,

másodszorban pedig Galifard és Diadalban bizunk legjobban.

Tipjeink a holnapi napra a következők:

I. Magister—Bac—Apollónia.

II. Áldomás—Driver.

III. Emanek—Gábor—Ano.

IV. Per Butters—Galifard—Diadal.

V. Geh'st vira—Malteser—Wienerwald.

VI. Millefleurs—Eglamour.

VII. Sehr möglich—Jasmin.

AZ ORSZÁGOS HIRLAP APRÓ HIRDETÉSEI

Minden szó 2 krajczár.

Vastagabb betűkből szedve 4 krajczár.

Ha a hirdető címét is közli a hirdetésben, vagy a választ poste restante kéri, akkor minden közlés után még 30 krajczár kincstári bélyegilleték is fizetendő. — Csak a hirdető az apróhirdetést postautalványon beküldeni, s a szöveget az utalvány szelvényére írni; esetleg közönséges levélben, is lehet a szöveget s a levéljegyeket beküldeni. Minden i könnyen kiszámíthatja az apróhirdetés árát.

Kiadóhivatal:

VIII. kerület, József-körút 65. szám.

Előre fizetendő kasszpénzben, levélbélyegekben vagy postautalványon.

60 krajczár kincstári bélyegilleték is fizetendő. — Csak a hirdető az apróhirdetést postautalványon beküldeni, s a szöveget az utalvány szelvényére írni; esetleg közönséges levélben, is lehet a szöveget s a levéljegyeket beküldeni. Minden i könnyen kiszámíthatja az apróhirdetés árát.

APRÓ HIRDETÉSEK ÉS ELŐFIZETÉSEK

az

ORSZÁGOS HIRLAP

részére felvételnek kiadóhivatalunkon kívül (VIII. ker.,

József-körút 65.) a következő üzletekben:

- I. ker., Járnok-utca 22. **Érv. Balácskó György** nagytűzde,
II. „ Fő-utca 7. sz. alatt **Eisenbach Vilmos** fűszerkereskedése,
IV. „ Kecskeméti-utca 14. sz. **Esztó Már**, dohánytűzde
IV. „ Garisch-bazár **Déval József**, dohánytűzde
IV. „ Petőfi-tér 3. szám **Hemetsch A. J.** dohánytűzde és újságirada,
V. „ Nagykorona-utca 20. sz. **Löwinger Gyula**, fűszerkereskedése,
V. „ Dorottya-utca 13. sz. **Weil Vilmos**, dohánytűzde
V. „ Váci-körút 6. szám **Morano Janka**, dohánytűzde
V. „ Cipót-körút 22. szám **Wollak Zsigmond**, dohánytűzde
VI. „ Jeréz-körút 54. szám **Brauer József**, dohánytűzde,
VI. „ Andrássy-út 48. szám **Kohs, Nagy Ilona**, dohánytűzde,
VII. „ Erzsébet-körút 50. szám **Heisler Béla**, dohánytűzde,
VII. „ Erzsébet-körút 7. szám **Frenk J.** dohánytűzde,
VIII. ker., a Nemzeti színház bérh. **Sopronyi V.** dohánytűzde,

Ugyane helyeken mindennemű felvilágosítások készségesen megadatnak.

Apró hirdetések 20 kr.-on alól nem

közöltnének.

LEVELEZÉS.

Megismerkedni óhajtok egy fiatal hölgygel. Levelet kérek „Egyetlenem” jellegre e lap kiadóhivatalába. 5546—1

Leona. Na, mi újság? Mért nem felelsz levelemre? Most egész egyedül vagyok, mert Desider nincs itthon. Jobban vagy már? Erzsikének küldtem tegnap egy l... k, de irni elfelejtettem. Ugy-e okos vagyok? Csókollak M... 5582—1

Szöke Erzsike. Tegnap kedves leveléért forró köszönet, csekély megnyugtatólást szolgált. Azt hiszem, hogy magácska módot kereshetne a találkozáshoz, mely után annyira vágyom. Igen örülök ha, néhány sorral értesítené, vajon kívánságom teljesíthető-e? Kezeit csókolja hódoló K. A. 5566—1

Dr. ... V. Lehetetlen feljőnnöm, vendégem volt Alg. és csak holnap lehetek szabad. Tisztelek. 5564—1

Maros. Megkapta levelemet? Ugy-e nem haragszik már olyan nagyon? Lásd, én megbocsátottam már az elkövetett dolgokat. Reményem nem hogy sokáig várni aranyos levelére. Üdvözlő Bálint. 5572—1

Gizike nagysád. Az üzenetet igen köszönöm, sok-sok kézsök érte, fogok igyekezni mindennek, a mit parancsolt, eleget tenni és maradok hódoló tisztelője Főhadnagy. 5592—1

K. 26. Levelét elvárom „Róza” jelleggel ezen lapra. Üdvözlő Kincs. 1777—1

Rókuska. Minden leveledet megkapta. A kért nyomtatványt, levéllel együtt, jelzett napon feladom. Nagyon fáj, hogy oly nagy válasszal van köztünk s csak képzelődés lehet közeledbe, de bízunk és nem sokára ismét veled lesz a téged már ölelni vágyó imádó. Irjál sokat és gondold reám. 1775—1

Kékszemű. Azt a nagy, igen nagy kívánságot tehát megteszem és írok magának, de én is kérem most arra, hogy igyekezzen a személyes megismerkedésre, hisz ennek igazán nincs értelme, hogy én tudja, hogy kinek ir és én nem. Maradok forró üdvözléssel ismeretlen ismeretlenje. 5594—1

Női szépség biztosítatik a Raditz-féle **Mirtus-crème**, használata által, mely finomítja a bőrt, kisimítja a ráncokat, alaposan eltávolítja a szepit, májfoltot, bőrhámlást stb., 1 tégely 1 forint, hozzá a **Pulcheradin-szappan** dírbja 40 kr., 3 db 1 ft 10 kr. Barna kezek, arc, orr ellen az egyetlen gyógyszer a **Raditz-féle Mirtus-fehérítő**, ártalmatlan, 1 üveg 2 ft. Legfinomabb napi és esti poudra a **Pulcheradin-poudre**, doboz 50 kr. Készíti és szétküldi: **Raditz Róh. Apontógyógyszerháza, Budapest, József-körút 64** az Országos Hírlappal szemben. 6813—1

HÁZASSÁG.

Komoly ajánlat. Én egy 32 éves keresztény gazdasági kezelő vagyok, határozott szándékom a legrövidebb idő alatt nősülni és e végből oly jóházból leány ismeretséget óhajtom, ki néhány ezer forint hozománnyal bír. Levelet „Gazdász” jelleg alatt kérek. 5568—2

Férjhez adom csinos, kedves 19 éves hugomat 1000 ft hozománnyal egy komoly, intelligens izr. hivatalnokhoz. Levelek „S. S. 19” címen kéretnek a kiadóba. 5560—2

Házasság! Unokánővéremnek, ki egy szerény polgári család leánya óhajlanék egy biztos állásban levő hivatalnokot, vagy kereskedőt. Csakis komoly ajánlatokat „Jövő” jelleg alatt kérek. 5556—2

ALLÁST KERES.

Szerény fizetés mellett elfogadok irodai munkát. Szép és gyorsan írok. Szíves megkereséseket ezen laphoz kérek „Gyors munkás” címen. 5528—3

Fiatalki hivatalnok, elvállal bármilynemű irodai munkát délutánokra csekély fizetés mellett. Ajánlatot „Hivatalnok” címen kér. 5554—3

Szép írással bíró ügyvédi teendőkhöz jártas fiatal ember ügyvédi irodába ajánlkozok. Szíves megkeresést „Szorgalmas ifjú” címen kér ezen lap kiadója. 5550—3

Korrepitornak ajánlkozok négy polgári osztályt végzett fiu, ki alapos oktatást képes adni. Levélbeli megkeresést „Szerény igényű” címen kér a kiadóba. 5552—3

Egy intelligens középkorú szép asszony, ki a háztartás minden ágában teljesen megbízható, papi házban vagy magányos úrnál, esetleg szállodában vagy vendéglőben háztartónői állást elfogad. Szíves megkereséseket „Szép asszony 1749” cími alatt a kiadóhivatal továbbítja. 1749—3

IV. polgárit fényes sikerrel végzett tanuló órák adására ajánlkozok szerény fizetési feltételek mellett. Cím a kiadóban. 5440—3

ALLÁST KAPHAT.

Gyógyszerész- gyakornoknak felvétetik jó házból való törekvő fiatal ember kedvező feltételek mellett oly helyen, hol a német, szerb és román nyelv elsajátítható. Cím a kiadóhivatalban. 1751—4

Zanonz. Jó házból való fiu Horváth Ferencz vasár-üzletében, Budapest, Baross-utca 56. felvétetik. 1781—4

Gyermekek mellé kerestetik falura 12—14 éves leány játszótársul, a német nyelv tökéletes bírása szükséges. Ajánlatokat ezen lap továbbítja „Játszótárs” címen. 5598—4

Csemegeüzletbe egy csinos leány elárúsitónőnek felvétetik. Levélbeli ajánlatokat, a fizetési igények megjelölésével „Árusitónő” jelleg alatt a kiadóhivatal közvetíti. 5596—4

OKTATÁS.

Zongoratanárnőnek ajánlkozok egy végzett és kitűnő diplomával bíró konzervatóristanő. Címe a kiadóhivatalban megküldhető. 5496—5

Kereskedelmi akadémiát végzett fiatalember szívesen feltelek mellett a szűnidei időre helyben, vagy vidéken korrepitóriai állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5462—5

HÁZ- ÉS TELEK-ELADÁS.

Megbízható és jártas egyén, kik venni vagy eladni szándékoznak házat és telket (Újpest környékén), jutányosan közvetít. Az érdeklődők forduljanak hozzá egész bizalommal. Cím a kiadóhivatalban. 5268—7

A Ságymányoson, valamint Angyalföldön Szent László-úton és Petneházy-utczában, néhány telek jutányos árban eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5402—7

Újpest legszebb helyén ujonan épült ház, a villamos vasúti állomás mellett, 14.000 forintért eladó. Szükséges tőke 6000 forint, a többi bankteher. Cím a kiadóban. 5020—7

Rákospalotán a Széchenyi-telep, illetőleg a körvasút közvetlen közelében egy 2000 négyszögöl nagyságú telek jutányos árban eladó. 5256—7

ELADÁS.

Butor. Egy becsért háromajtós barokk-kredencz és állér-szekrény, asztal, valódi bőrszékek, teljes barokk-háló, berendezés matraccokkal, szalon garnitúra, ingaóra, íróasztal, consol nagy tükörrel, csáládi Singer varrógép igen jutányos áron eladó László Ignác butorraktárban Budapest, Károly-körút 22. sz. I em. 2. Róser barár. 6867—8

Czimbalom, pedálos, gyönyörű hanggal (Horváth-féle), szép kiállítású, kitűnő ajándék. 5544—8

Jugaóra, pontosan járó, 10 ft-ért, valamint egy 2 ajtós szekrény is 12 ft-ért eladó. Cím a kiadóhivatalban. 5542—8

Butor jó, szolid kivitelben, előnyös részletfizetésre Nánán Ignác kárpitos és asztalosbutor egyed. foraktárában VII., Erzsébet-körút 23. sz. Árjegyzéket vidékre ingyen és bérmentve. 6835—8

Jóhangu czimbalom helyszúka miatt eladó. Hol? megmondja a kiadóhivatal. 5494—8

VÉTEL.

Butort óhajtok részletfizetés mellett venni olcsó árban. Ajánlatok „Pontos részletfizető” jelleg alatt ezen laphoz intézendők. 5584—9

KIADÓ SZOBÁK.

Előkelő úrnőnél elegánsan butorozott szoba külön bejárattal, minden kényelemmel, ellátva a Kertész-utczában egy vagy két ur részére, esetleg teljes ellátással kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 1779—10

Utczai földszintes szoba, csinosan butorozva, tágas, két ablakos, a kazinczy-u. és kerepesi-ut sarkától pár lépéssnyire, f. é. augusztus hó elsejétől kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5334—10

Nagyon elegánsan butorozott utcza szoba a József-körúton, fürdőszoba használattal kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5392—10

LAKÁS KERESTETIK.

A Csengery- Izabella- és Vörösmarty-utczában, a Király-utca tájékán 2 szobás utcza lakás minden hozzátartozóval kerestetik. Levélbeli ajánlat „Tiszta lakó” címen a kiadóhivatalba intézendők. 5506—11

Lakást keresek a VI. kerületben, mely álljon 2 utcza szobából, előszoba, fürdőszoba, sájból. Az ár megemléstével ellátott ajánlatot a kiadóba kérek „Terézváros” címen. 5512—11

SZOBÁ KERESTETIK.

Teljes ellátást keres intelligens fiatal ember egy intelligens keresztény családnál. Ajánlatok „Építész” címen kéretnek a kiadóba. 5570—12

Szép utcza szobát keresek a Ferencz-körúton. Az ár megemléstével ellátott ajánlatot a kiadóhivatalba kérek „Gárgon” cími alatt. 5536—12

KIADÓ LAKÁSOK.

Lakások, 2, 3 és 4 szobából állók, a körút mellett, Podmaniczky-utca 18. szám és Eötvös-utca 39. szám alatt, minden kényelemmel f. é. augusztus, illetve novemberre bérbeadó, felvilágosítás ugyanott, vagy Szilasi Simon házközelnél Andrássy-út 11. 1771—13

A vigszinház tőzomszédságában ujonan épült palotában néhány lakás, valamint légszusz- és villamvilágítással legnagyobb komforttal és elegáns berendezéssel, azonnal kiadó. Ugyanott földszinti helyiségek üzletnek vagy raktárnak. Házbér igen mérsékelt. Cím a kiadóban. 5388—13

A Garai-utczában 2 utcza szoba, előszoba, konyha, speiz stb.-ből álló lakás sürgős elutazás miatt rendkívül olcsó áron kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5236—13

KIADÓ BOLTHELYISÉGEK.

Jrodának, műhelynek, divatszalonnak, egyleti helyiségnek, vívóteremnek, magániskolának vagy nagy lakásnak alkalmas nagy helyiség 1-ső emeleten augusztus 1-ére kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 3662—17

Nagy bolthelyiség a József-körút legnagyobb forgalmu helyén kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 4706—17

KÜLÖNFÉLE.

A nagyméltóságú m. k. belügyminiszter által 49851—1897. sz. a. elrendelt egyszéki köpöcsészek (13405. sz. a. törvényileg védett minták) kaphatók: Egyedül magyarhonai üveggyárak részv. társ. Budapest VI., Nagymező-u. 8. 6851—18

Köhögésnél, rekedségnél vegyen 30 kr-ért Réthy-féle Pemeteft-czukorkát. 1537—18

A legelegánsabb utcza ruhákat olcsó árban készít egy elsőrangú varrónő. Cím a kiadóhivatalban. 5428—18

Teljes ellátást nyerhetnek intelligens fiatal emberek vagy tanulók egész éven át szerény feltételek mellett. Cím a kiadóhivatalban. 5448—18

Jgen ügyes női ruhá- varrónő ajánlkozok házakhoz napi 1 ft 50 kr-ért. Cím a kiadóhivatalban. 5508—18

ÜZLETI HETI SZEMLE.

Gabona. A külföldi piacokon a fogyasztás jobb érdeklődést tanúsított. New-Yorkban nagyobb áresés következett be. Angliában a hangulat szintén lanya. A francia piacokon az árak csak a hét végével voltak némileg emelkedők. A többi kontinentális piacokon korlátozott a forgalom.

Nálunk csupán buza iránt mutatkozott jobb kereslet, takarmánycikké változatlanok maradtak.

Buza lanya irányzatban indult. 50 krajczárral olcsóbbodtak, de az üzlet további folyamán ez árvezetéség ismét pótolható volt. Prima áru könnyen volt a legmagasabb jegyzések mellett elhelyezhető. Kiviteli kereslet alig mutatkozott. A hetiforgalmat 140.000 métermázsára tesszük, a hozatalok 144.000 métermázsára rugnak.

Rozs. A múlt héthez viszonyítva ca. 15—20 krajczár áresés mutatkozik és helyben árére 6.95—7.10 forint volt elérhető.

Árpa (takarmány és hántolási czélokra) e héten is csak szóróányosan került a piacra és változatlanul 5.50—5.75 forint között jegyez helyben.

Zab. Új zabban a kínálat nagyon bő volt és a hét vége felé 5.50—5.80 forint között jegyezzük.

Tengeria folyó határidő árán felül 15 krajczárral drágább. Tiszavidéki államásokon gyenge forgalom mellett 4.95—5.05 forint között fizettek.

Olajmagvak. Új káposztarepeze kisebb tételekben 11.75—12.40 forint között jegyzett helyben. Határidő káposztarepeze 12.75 forintig jegyez. Bányai repeze 11.—11.50 forint, gomorka 9.—9.50 forint, vadrepeze 5.50 forint.

Vetőmagvak. A terméskilátások heremagot illetve még bizonytalanok és így speculáció még tartózkodik a vásárlástól. Amerikából löheremagot az eddigienél is alacsonyabb áron ajánlanak, de még ezen alacsony jegyzések sem bírtak vételkedtet keltetni. Tárlórepamagnak folytatólag jó kereslete volt, mustármagnak, hajdinának szintén, ellenben muharagnak gyengébb volt a forgalom, mint a múlt héten. Őszi vetésre való magvak iránt, mint: őszi búkköny, őszi borsó, homokbúkköny stb. élénk érdeklődés mutatkozik.

Liszt és korpa. A lisztüzlet a lefolyt héten annyiban kedvezőbbnek mondható, hogy a kereslet valamivel élénkebb, de természetesen egészseges üzlet nem fejlődhetik ki, míg az árak meg nem állapodnak. Miután a malmok lisztkészletek nélkül állanak s a vevők sehol sincsenek ellátva, megvan a kellő alap arra, hogy mielőtt az árak megállapodnak, nagy és terjedelmes üzlet fejlődjen ki. A külföldi üzletfelek még mindig tartózkodnak a vásárlástól, ámbár onnan is több érdeklődés mutatkozik magyar liszt iránt.

A korpa-üzlet csendes s az árak csökkentek.

Árjegyzéki átlagárak:

0	1	2	3	4	5	6
17.60	17.—	16.40	15.60	15.—	14.20	13.20
7	7½	8	F	G		
11.20	9.80	6.—	4.80	4.20		

100 kilónként, zsákostól Budapesten szállítva.

Repceolaj és repceporácsa. Repceolaj. Az emelkedő repceárak folytán az irányzat szilárdabb. Készárut elég élénken keresik és jegyez nagyban vételnél 34 és fél forint, kicsinyben vételnél 35 forint. Határidőre arat ugyanannyiba kerül. Repceporácsában a készárutüzlet pang, mivel a szükséglet ez idő szerint nagyon kicsi. Határidőre külföld sűrűsösen keresi és az árak emelkedő irányzatúak. Teljes kocsiaromány vételnél a mai jegyzése 5.70 forint.

Zsiradéküzlet. A lefolyt héten az üzlettelenség folytán az árak inkább némi csökkenést szenvedtek. A kereslet csaknem megszűnt, ami arra a körülményre vezethető vissza, hogy a zsiradékkeszletek készlettel bírnak és így azonnali szükséglet csak kevés helyütt állott be. Amerikából a hét utolsó napján ¼ márká csökkenést jeleznek. Bécs. Az e heti vásáron a sertésárak az előbbi hétnél 1 krajczárral voltak olcsóbbak. — Disznózsírban kötések nem fordultak elő. — Szalonna nagy keresletnek örvendett és 59—60 forinton kelt, de csak kevés kötés történt, minthogy a készletek

minimálisak. Budapest. A hét végével jegyeznek: la. pesti disznózsír 63.50, pénz 64.— forint áru, 100-os fehér táblaszalonnát 60.— pénz 61.— forint áru, 100-os fehér táblaszalonnát 59.50 pénz 60.— forint áru, 100-os füstölt táblaszalonnát 64.— pénz 65.— forint áru.

Cukor és kávé. Budapest, július 30. A gyarmatár emelkedése és az a tény, hogy a kárteli a kontingensnek csak 2 százalékat bocsájtotta rendelkezésre, sem tudta az árakat fölemelni, ami a cukorrépának kitűnő állásáról leli magyarázatát. Az árak teljesen változatlanok. — Nagyban, ab Budapest vasút, fogyasztási adó nélkül. Finomított prima 36.50—37.25 forint, koczka 37.50—38.— forint, Pile 36.—36.25 forint, Kristály-cukor 35 forint, Candis fehér 46 forint, Candis, sárga 41.— forint, Szőlőcukor 25 forint. Kávé. A brazilai terméskilátásokról érkező jelentések még most is, néhány nappal az aratás megkezdése előtt, kitűnő hozamról tesznek említést. A nyugatindiai, hollandi és ázsiai termés is, kivált mennyiség tekintetében, kitűnőnek ígérkezik s az utóbbiak a múlt évi hozamot kétszeresen is felül fogják mulni. Így a finomabb fajokban is további áresés várható. Árak: Santos good average 41—42 forint, Santos superior 46—49 forint, Portorico 100—120 forint, Jáva sárga 90—124 forint, Menado 140—170 forint, Caracas 68—80 forint, Laguayra 88—98 forint, Jamaica 90—110 ft, Salvatore 75—85 ft, Lahat 100 ft, Mocca Hodeida 108—114 forint, Preanger 118 forint, Középamerikai 104 forint, Rio 50—58 forint, W. J. B. 100—140 forint, detto gyöngy 128—145 forint, Viktoria 50—56 forint, Viktoria-gyöngy 68 forint, Santos-gyöngy 72 forint, Bogota 72—75 forint, Kávé-gyöngy 86—92 forint, Guatemala 100—112 forint. Nagyban, ab Trieszt.

Fűszer és déli gyümölcs. Budapest, július 30. Keletindiaiól az összes fűszerekről nagyon jó termési hírek érkeznek. A kakaó kitűnően érik, a bors rendkívül dúsatást ígér s valószínű, hogy tulmagas ára már a legközelebbi időben le fog esni, annál is inkább, mert az európai piacokon három évre való készlet van még felraktározva. Datolya: Kalafát 26—32 ft, alexandriai 20—24 forint, koszu 15 forint, szabadon 22—26 forint. Füge: koszu 18.—18.50 forint, Calamata 20.50 forint, kosáru 14—15 ft, szabadon 13.—15.— ft, Puglia 9—12 ft. Szmirna 34—38 ft, Maratonisi 14.—13.50 forint. Mogoró. Sziciliái 23.50 forint, nápolyi koszu 34.—, isztriai 35.— ft, Levante hámozott 34.50—35.50, Levante 16—17 forint. Szent János kenyér. Puglia új 9.50—10.50 ft, M. A. A. Avola courris 89—96 forint, Molletta 80.— ft, Catania 84 forint, Palma girgen 86 forint, Bari 75—78 forint, edes Puglia 90—92 forint, dalmát új 78.50—80 ft, armelin 45 ft. Pignol 62 ft per láda. Mazsola szőlő: Vourla 36—38 forint, Yerli 36—39 ft, Caraburno 45.—56.— ft, Eleme 22 ft, vörös Samos 18 forint, fekete Thyra 16 ft, fekete Samos 22 forint. Szardella 68—70 forint, Ajóka 35—56 ft. Bors. Singapore fekete 50—56, forint. Penang fekete 46.— forint, detto fehér 76 ft. Gyömbér: bengali 28.50 forint. Szegfűszeg 40 ft. Fahéj 56.— forint, fahéj-törmelék 28, babérlevél 10.— forint, per 100 kilogramm cif. Trieszt.

Konzervek. Mai hamburgi jelentések szerint az árak a következőleg alakultak: Ánánász, szingaporei, számbavehető áru már nincs a piacon. Az ázsiai kikötőkbe most érkeznek az új terméstről az első mutatóanyagok. — A gyümölcs bőven termett s elég kiváló minőségben. — Gadeloupe szintén kevés van már a piacon. — 100 darab 1 kilós doboz 98 márká; detto Bahajna, láda a 24 doboz 162—165 márká; detto Saint-Miguel érkezett 100 láda, aukcióra került 80 láda, 5 márká emelkedéssel, per 100 kgramm 272 márká. Tengeri rák: 96 dobozos láda a ¼ kgr. 60 márká, detto 48 dobozos láda a ½ kgr. 52 márká. Lazacz 48 dobozos láda a ¼ kgr. 30 márká; detto magas dobozban 26 márká. Mustár maille 12 doboz a 1 kgr. 9.50 márká; detto ½ kilós doboz 6.50 márká; deuto diaphane 12 doboz a 1 kgr. 6.75 márká; detto 12 doboz a fél kgr. 4.50 márká. Szarvasgomba: Perigord, legjobb minőség, 10 darab ½ doboz 65 márká, detto üvegben 60 márká; szárított per kgr. 14 márká. Sajtok: Viktoria 20—30 kilós darabokban per kgr. 2.40 márká; Chester 7—30 kilós darabokban per kgr. 2.30 márká; Stilton 4—8 kilós darabokban per kgr. 3.80 márká; Roquefort 2½ kilós darabokban 2.30 márká. Neufchatel 37 darabos kosárban 4.75 márká. Eidam 2 kilós gömbben 1.50 márká; hollandi-tejszín per 10 kgr. 20 márká. Svájci per 10 kgr. 18 márká; Parmesan per 10 kgr. 18 márká. Sardines à l'huile a lefolyt héten mintegy 2000 ládával érkezett. A francia áru némileg engedett, egyéb eredetű ára szilárd. Az előjelekből ítélve az idei halászat eredménye nem fogja a tavalyiét sokkal felülmúlni. Ugyanez a vélemény uralkodik a héring halászat hozamáról s így nincsen tetemes áresésre kilátás.

Szesz. A szeszüzletben e héten a nagy kínálat folytán lanyább irányzat uralkodott és a szeszárak azonnali szállításra 50 krajczárral olcsóbban zárulnak. Finomított szesz budapesti gyárak által 57.25—57½ forintig, vidéki gyárak által 56.75—57 forinton kelt el. Élesztő szesz lanyább és 56.50—57 forinton jegyeztetik nagyban. Mezőgazdasági szeszgyárak által kontingens nyersszesz e héten olcsóbb bécsei kontingens nyersszesz-jegyzések folytán 50 krajczárral olcsóbban jegyeztetik. Galicziából e héten kínálat nem volt. A kontingens nyersszesz ára Budapesten 19.50—19.75 forint. A kivitel e héten több tétel finomított szesz vásárolt budapesti és vidéki finomító gyáraktól. Vidéki szeszgyárak közül: Arad, Losonez, Baja, N.-Várad, Temesvár 25, a többiek 50 krajczárral drágábban zárulnak.

Budapesti zárlatárak e héten: Finomított szesz 57.25—57.75 forint, élesztő szesz 56.75—57 forint, nyers-szesz adózva 56.25—56.75 forint, adózatlan 16.—16.12 forint, denaturált szesz 22.—22.50 ft. Az árak 10.000 literfokonként, hordó nélkül, bérmentve Budapestre szállítva, készpénzfizetés mellett értendő. Bécs: Kontingens nyersszesz azonnali szállításra 19.50—19.80 forinton kelt el. Prága: Adózott triplószesz 55.50—56.50 forint, adózatlan szesz 18.75 forinton jegyeztetett. Arad: finomított szesz 56.25—56.50 forint. Temesvár: Finomított szesz ¼ forinttal olcsóbban jegyeztetik. Losonez: Élesztő szesz 57—57.25 forint. Kenyérmező: Finomított szesz 56.75—57.— forint, denaturált szesz 21—21.50 forint. Trieszt: Kiviteli szesz 12.75—13.— forint 90% hektoliterje.

Gépolajok és kenőcsök. Budapest, július 30. Olivaolaj valódi pugliai 44 ft, gyári olivaolaj 40 forint, Bakolaj valódi orosz 22 forint, Ragosinolaj 26 forint, transmissióolaj 28 forint, turbinaolaj 33 forint, vulkanolaj 22 forint. Kenőolajok: Cilinderolaj valódi amerikai 38.— forint, egyéb cilinderolaj 22—36 forint, consilons gépkenőcs 30—35 forint, bányakocsikenőcs 16—18 forint, sodrony- és kenderkötélkenőcs 24—26 forint, valvolinolaj elsőrendű 50—55 forint, fogaskerékkenőcs 20—24 ft, szij- vagy szerszámkenőcs 35—40 ft. Gyantaárak: Serfőződeszurok 15—17 ft, terpentinolaj fehér orosz 27 ft, amerikai 38 ft, osztrák 36 ft, gyanta 7—11 ft, gyantaolaj 18—20 ft. Kátránytermékek: Carbolineum 12—13 ft, kőszénkátrány 4—4.25 forint, fenyőkátrány 10—12 ft, Vaselin bórkenőcs 20—25 ft, szerszám- és fegyverkenőcs 30—35 ft. Halzsír: svéd 36 ft, grönlandi 35 ft, orosz-lánzsír 12—13 ft. Lenolaj: 26 ft, valódi hollandi 30 ft. Lenolajkenőcs: leülepített 22—30 ft, Vaselinkenőcs 35—40 ft. Faggyu: 38—40 ft. Tejszinszapann 22 ft. Kocsikenőcs: fekete vagy sárga 5.50—5.25 ft, fehér finom 6.50—7.— ft, montalkonet 7.50 ft, kék finom 7 ft, uszó 7.50—9.— ft, fehér 7.50 ft, fiakerkenőcs 9.75—10 ft, finom belga paraffin 7.30 ft. Schellaeck: narancs 116 ft, fél-narancs 98 ft, rubin 85 ft. Szalmiak: fehér angol 56 ft, jegecz 28 ft. Naftalin: hordókban 14.50. ft. Glicerín: 48—90 ft. Benzin: fehér 28 ft mind per 100 kilogramm ab Budapest, vasut. Kolofónium: belöldi 6.75—7.25 forint, amerikai elsőrendű 6.50—11 ft. Szurok: bognárszurok 7.25—8 ft, fenyőszurok bóyor 12.25—12.75 ft, detto fehér 5.50—6.75 ft, vargaszurok 10.50—12 ft, mind per 100 kilogramm ab Bécs. Gummi: arabiai 75—77 ft, detto kevert 39—42 ft, keféskedelmi 45—48 ft, Litt 34 ft per 10 kgr. ab Trieszt. Táblaolajok: Hangulat folyton lanya. Albániai tisztított 33—36.25 forint, orosz, finom és szuperfinom, 57—68 forint, levantei 33—36 forint per 100 kilogramm vám és hordó nélkül ab Trieszt. Algirban az új termés már piacra került. A boggyó nagyon bőven és szép minőségben termelt, az olaj szép tiszta és enyhe. Levanteben és Olaszországban is szépen érik. A ké n ára a külföldi piacokon megszilárdult.

Vas. A lefolyt héten a piacon meglehetősen élénkesség uralkodott, a vidéki vevő elem különösen nagy számban jelent meg. A vasgerendák árában csekély árcsökkenés mutatkozott. Kötések elég szépen köttettek. Áruink a következőképp alakultak: magyar nyersvas 4.45—4.65 ft, Bessemer nyersvas: 4.65—4.75 forint, wilkowitzi nyersvas: 4.50—4.60 forint, fél nyersvas: 4.20—4.30 forint, magyar rudvas: 10.20—10.50 forint, stájer rudvas: 11.—11.50 forint, hengerelt vasgerenda: 11.40—12.40 forint, vaslemez: 12.50—12.90 forint, magyar kazánlemez: 20.20—20.60 forint 100 kilogrammonként, készfűtés mellett 2 százalék pénztárgedmenynyel. Ócska vasak: nehezebb vasdarabok: 3.30—3.40 forint, könnyebb vasdarabok 2.90—3.— forint, 1-rendű öntött vastörmelék 3.70—3.80 ft, elégetett öntött vastörmelék: 1.50—1.80 forint 100 kilogrammonként netto készfűtés ellenében.

MINDENFÉLE

Az Océánok mélysége. Worton angol tengernagy a „Penguin” hadihajóval Ausztrália vidékén az Océán mélységét vizsgálta. Ott olyan mélységeket talált, melyek fölülmulják az eddig ismert legnagyobb mélységeket. Már 1888. évben talált volt Aldrich angol hajóparancsnok a Fidgin-szigetektől nyugatra 26.568 lábnyi mélységet, melyet eddig a Csendes-Océán legnagyobb mélységének tartottak; most azonban a „Penguin”-ről Grenwichtől számított déli szélesség 23° 40' láb és a nyugati hosszúság 175° 10' láb, 29.400 láb mélységet találtak. E ponton azonban a mélység még nagyobb, mert midőn a mérőkészülék 29.400 lábnyi mélységben volt, eltört, anélkül, hogy a fenéket érte volna. De ha csak a 29.400 lábnyi mélységet is tekintjük, azt találjuk, hogy ez is fölülmulja az eddig ismert 27.530 lábnyi legnagyobb mélységet, mely Urup szigete mellett van. Ezek után arra az eredményre jutunk, hogy az Océánok közepes mélysége fölülmulja a kontinensek közepes magasságát és hogy az Océánok ismert legnagyobb mélységei fölülmulják a kontinensek ismert legmagasabb hegycsúcsait, mert míg a legmagasabb hegycsúcs — a Himalaya Sanhaursancar csúcsa 29.000 láb magas, az Océán legnagyobb mélysége 29.400 láb!

Hová lett Herkules? Párisból írják: A párisi előkelő társaságnak ama tagjai, akik kénytelenek nyáron is a francia fővárosban maradni, egészen comme il faut-vá tettek, hogy este tíz és tizenkét óra közt kilátogassanak a híres neuillyi vásárra és ott gyakran igen kétes értékű előadásokon és mutatványokon gyönyörködjenek. Így történt, hogy P. herceg és hercegnő estéje után az egész előkelő társaság ellátogatott a neuillyi bohaczkuszba. A jól begyakorlott állatkák ügyesen lövöldöztek a sorban felállított miniatűr-ágyukból, vígan húzgálták a csepp papírkocsikat, négyest táncoltak, szóval fényesen eljátszották a repertoirt. Végül a cirkszusz igazgatója bemutatta Herkulest, egy nagyon ügyes kis urat, aki azonban ahelyett, hogy gazdája parancsának engedelmeskedne, egy kecses oldalugrással P. hercegnőnek a csipkék közül csábítóan fehérle nyakára szökött. A parányi athléta nagyon jól érezhette ott magát, mert a következő pillanatban eltűnt a csipkék közt. A hercegnő zavarában biborpirossá lett, de előzékenyen ajánlkozott, hogy a szökevényt megkeríti urának, csak adjanak alkalmas helyet hozzá. A cirkszusz gazdája könnyebbülten fellélegzett és az előkelő hölgy számára kinyitott egy kis, üres szobát. A hercegnő nemsokára örömtől sugárzó arccal tért vissza és átadta az állatkát, melyet ovatosan finom ujjai közt fogott meg, a tulajdonosának. Az igazgató azonban, amikor a szökevényt megnézte, kétségbeesetten így kiáltott föl:

— Ez nem az én Herkulesem! Ez teljesen idegen állat!

E szavakra az egész társaság harsogó kaczajban tört ki. A szegény hercegnő jólelkűségében ismét vállalkozott arra, hogy visszamegy a szobácskába és a bujdosót megkeresi. Szerencsére Herkulesben fölébredt a kötelességérzet, saját jószántából előszökött a hercegnő ruhája újjából és a kezén engedelmesen elfogatta magát. A hercegnőnek azonban nem volt ahhoz már kedve, hogy Herkules mutatványait végignézzé.

Tízezer éves halak. Sokat beszéltek, irtak már arról, hogy meddig maradnak el a halak a mondtak is már róla hihetetlen dolgokat. Tízezer éves halat azonban eddig nem igen láttak úgy, hogy husának, szálkájának teljes épségében lett volna. Ilyenek kerültek elő nemrégiben az amerikai Egyesült Államok nyugati részében, ahol most egy nagy sóbányát ásnak, amelynek hossza ötven, szélessége husz kilométer. A dolgozó munkások munkájuk közben száz meg száz halra akadnak, amelyek husuk épségét teljesen megtartották, mintha csak valami jégszekrényben lettek volna. A halak a csukához hasonlítanak, de elütnek a vidék halaitól. A sóbánya munkásai megfőzik s megeszik ezeket az ősi halakat. A tudósok, akik elmentek e csodálatos dolog megtekintésére, úgy képzelik, hogy a sóbánya helyén valamikor tenger lehetett s a halak legalább tízezer éve szorultak benne.

BABEL.

Francia regény.

(2)

Írta: Augustin Filon.

Ez a „Place de la Bastille” legfőbb kiejtésével volt mondva. Fagnan polgár barátja az ismeretlen segítség felé fordult. Czipész volt: karjai meztelenek, úgy jött a szemközti boltból, szerszámmal a kezében. Segítségével megértették egymást. Nemcsak, hogy nincs itt semmiféle Fagnan, hanem tíz év óta nem is lakott ebben a házban ilyenü ember.

Az asszony közbeszólt:

— Lám, mondtam Marcel, bolondod tartott a jó barátod! . . . Ah, te pedig jól tartottad, chartreuse-el itattad azt a komédiást! . . .

— Jól van no! — mormogá Marcel bozusan, téged nem kérdezett senki.

És esőkönyösen újra szólt:

— De hát itt van feljegyzett czime és ő maga mondta, hogy jöjjenek el.

A czipész elnéző filozófiával végre így szólt:

— Gyakran mondanak az emberek dolgokat . . . Elvégre is a dolog így áll . . . Ön egy szobát akar nemde? A asszonyság talán adhat egyet.

És édeskes tisztelettel tette hozzá:

— Eszter asszonyság a bérbeadó.

Eszter asszonyt felvilágosította a dolgokról, aki megvető pillantással mérte végig a kopottos máhát, az egyetlen biztosítékot, mit a jövevények nyújtani tudtak. Biztos, hogy tagadólág felel. De a cseléd eszébe juttatta, hogy a bolt fölött van egy szoba. Hat hónap óta lehetetlen volt azt kiadni, mert már hárman haltak meg ott himlőben. Ennek híre terjedt: hiszen a szomszédok rosszabbak, mint az újságok. És aztán nem hagyta-e meg az egészségügyi biztos, hogy a falakat újra kell meszelni, az ágyneveteket elégetni?

Polly eszméje nem volt rossz. A francziákat a bolt fölötti levő szobában helyezték el, elkészülve arra, hogy kidobják őket, ha a hét végéig nem fizetnek. A himlős kis szoba tehát szerencsésük volt.

Marcelt és családját bevezették a nekik kijelölt lakásba. Rosszul világított, szomorú kis szoba volt ez. Egy nagy vaságy, egy asztal, egy törött nádszék; az ablakokon szürke függönyök, inkább rongydarabok, melyeket fel sem lehetett húzni, míg a kis függönyökből porfelleg szállt fel, ha csak hozzájuk ért az ember. Aztán volt itt egy kályha, Istenem, milyen kicsiny! Egyszerre három darab szénél többet nem lehetett bele tenni. A szoba közepén egy kerek valami, ami hajdan szőnyeg lehetett, de amiből eltűnt minden szín vagy minta. Szinte kórikus hatása volt ez a gyalultatlan padló, ezek a hideg falak és ez a hajdani szőnyeg. S mindebből a kopottságból olyan dohos szag áradt ki, hogy az asszonyon beléptekor borzadás futott végig.

— Oh Istenem! Istenem! mormogá.

Pedig nem is tudta, hogy a halálnak micsoda kipárolgása vegyült ebbe a dohos, poros hidegségbe.

A czipész, aki, mint párisi munkás, ismerte embereit és tudta magát hogy viselni, így szólt Marcelhez:

— Amig az asszonyság elrendezkedik, jó lesz, ha elmegyünk az utca végére . . . Aztán most nyitják ki a „public house”-t s ön bizonyára szomjas.

Marcel inkább éhes volt, mint szomjas, de nem merte megmondani. Megértette, hogy a czipész jó tanácsainak viszonzásul azt várja, hogy egy pohárka itallal kínálja meg. A kocsis egy kis angol-pénzdarabot adott neki vissza, melynek értékét nem ösmerte. Annál rosszabb, ha az egészt kell feloldoznia.

Egyébként a czipész udvariásan szabadkozott.

De Marcel, ki tudatában volt kötelezettségének, kitűnő modorral, hősiesen föjtotta el aggodalmait. A tisztesség mindenekelőtt s azután jönnek a gyerekek, a feleség: ilyen dolgokban nincs különbség a Faubourg St-Antoine és a Faubourg Saint-Germain felfogása között.

A scotch whisky, mely jóval erősebb, mint az ő hazájabeli cognac felhangolta őt egy kissé. S csakhamar elmesélte történetét.

Lyonban született, a Pont d'Ecully kerületében. Ismeri-e azt a vidéket, varga uram? Nem, bizonyos, hogy nem. Sohse barangolt Frankhon e tájain. De mit se tesz! Barátok nevelték észre akartákvenni, hogy álljon be közéjük. Anyja, ki igen vallásos volt, szintén rábeszélte s egyideig gondoltisarra, hogy a csapdába menjen.

Ostobaság! Az első szöke leányfej, a melyen megakadt szeme, megváltoztatta szándékát. És ime, katona lett, még pedig mintakatoná. Harczolt Olaszországban, lelkes katona volt és imádta Badinguet-t.

— Igen, abban az időben így volt . . . Teli torokkal kiáltam: „Éljen a császár!” és életemet áldoztam volna érte. Hm! kellett-e? gondolja? . . . De végre is, én nem ösmerem az ön meggyőződését és bocsássa meg, ha megbántottam.

— Én? mondta a czipész bizonyos ünnepélyességgel. Én gyermeke vagyok a szocializmusnak. Atyám decemberi proskribált volt. Ő Lambessának tapsolt.

Marcel tiszteletet és vonzalmat érzett e szókra.

— Nos, akkor beszélgethetünk.

Folytatta elbeszélését. Csakhamar mulni kezdett lelkesedése a katonai hivatás iránt, maga sem tudta, hogyan és miért. S amire adjutáns lehetett volna, otthagya a katonaságot és elment Párisba. Kitűnő bizonyítványai és szép írása miatt csakhamar egy nagy vaskereskedésben kapott állást. Ez nem tartott sokáig, szökváltásba elegendett gazdájával. Azután egy algiri borkereskedő-czég képviselője lett. Ekkor szép jövedelme volt: több mint 4000 frank évenként. Oh? micsoda életet élt ekkor! A pénz jött is, ment is . . . Nem volt az a lebuj, az a korcsma, melynek alkalmzottjait nem ismerte volna a gunynevükön.

Most a czipészen volt a nekimelegedés sora.

— És ebben az időben a montmartre-i „Elyséeben” ismerkedtem meg Leontine-nel . . .

— A feleségével?

— Azzal. A rue de Clichy egyik nagy üzletében volt elárusító kisasszony. Jól fizeték. Sok szabad ideje is volt, hát mulatott. És nem is mentünk el a maire-hoz, hogy adjon össze bennünket, csak úgy kerültünk össze. Ah! higgye el, kérem, kitűnő leány volt ez a Leontine . . . legalább eleinte, de mióta a gyerekek jöttek, megváltozott, mint magam is. Mikor az ember tulvan a negyvenen, nem bírja már a folytonos éjjelezést, érti? A kávéházban dominó-partiekat játsztam hirlapírókkal, írókkal.

— Például Fagnan urral?

— Fagnan urral és másokkal . . . Ezek az urak kinyitották a szemeimet s gondolataimat elterelték sok mindenféle dologra s bizony megértették velem, hogy minden, minden rosszul van, amint van.

— Minden . . . hogy-hogy?

— Nos hát a társadalom! és mindazok a szabadságok, amiket élveznünk kellene és Mexico és a hadsereg költségvetése és mind az a pénz, amit Badinguet emészt fel a szenátorokkal, püspökökkel és egyéb gazságok . . . En olvastam könyveket, miket kölcsön kaptam és mindent megértettem. És magamévá tettem a nép szenvedéseit.

— Elhiszem önnek — szólt a czipész meghatottan. Ezek az én eszméim . . . magam is ilyen vagyok.

— Azután — folytatta Marcel mindinkább belemelegedve — eljártam a népgyűlésekre, nem maradtam el egyikről sem, tebarátja voltam minden vezérférfiúnak. Egyszer Rochefort megvereggette a vállamat, igaz, hogy tévedett, mert valami ösmerősének nézett . . . de ez egyre megy. És aztán eljött a háború, eljött szeptember 4-ike. Én az első között voltam, kik a tuillériához rohantak s ha nincs ott egy csomó nemzetőr, kik nyomban visszazorítottak bennünket, hát akkor akasztófa áll Badinguet hálósobájában . . . De végre is nem tesz ez semmit . . . Ami elmúlt, elmúlt, ugy-e?

Megrendelhető:

1. Utánvétellel bérmentve.
2. Két forintos havi részletre a megjelenő 12 kötet egyszerre szállítva.
3. Egy forintos havi részletre egyelőre 6 kötet szállítva, 10 részlet lejártatása után további 6 kötet.

Mikszáth Kálmán

művel:

- A tekintetes vármegye.
- Az apró genyri és a nép.
- Mezoföld uraimék.
- Pipacsok a buzában.
- Tavaszi rügyek.
- Urak és parasztok.
- A két koldusdiák.
- Club és folyosó.
- A beszélő köntös.
- Perayn.
- Lovagvárok, kis primák.
- Katángy Menyhért levelei.

Mikszáth Kálmán

összegyűjtött munkái.

Olcsó egyöntetű diszkiadás
12 kötetbenA gyűjtemény ára
diszkiadásban **36 frt**

A kötetek fényesen vannak kiállítva, piros vagy barna kötésben.

Meltóztassák az alábbi rendeléslapot levágni és aláírva lapunk kiadóhivatalához beküldeni.

A Réval Testvérek Irodalmi Intézet Részvény-társaságának Budapest. Megrendelem a t. Társaságtól az „Országos Hírlap” kiadóhivatala útján.

MIKSZÁTH KÁLMÁN összegyűjtött munkáit
12 diszkiadású kötetben 36 forintért.

a) Utánvétellel bérmentve.

b) 2 frtos havi részletfizetés mellett, a 12 kötet egyszerre való szállítást kívánva.

c) 1 frtos havi részletfizetés mellett, clyképen, hogy 6 kötet azonnal szállíttassék, a további 6 kötet pedig 10 részlet kifizetése után.

Az első részlet utánvétellel szedendő be, a továbbiak 1898. hótól mindaddig fizetendőek a Társaság pénztáránál Budapest. míg a mű vételére készen nem állnak. A részletfizetések be nem térítése esetén szíveskedjek a Társaság az esedékes összeget postai megbízás útján, a postaköltség hozzászámítása mellett beszedni. A részletek elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és a gyűjteménynek teljes vételára esedékesé válik. A gyűjteménynek a befizetett részletek által meg nem fedezett része a részvénytársaság tulajdona marad.

Lakhely

Név

Kelet

Állás

Küldjétek az 1897-1898. évi kiadású kiadványaimat.

FÖLDES Y L.

puskafőző

BUDAPEST,

Muzeum-körút 3. szám alatt.
 Lőcsővű Lefaucheur vadászfegyver 15 frt,
 Lőcsővű Lancaster 18 frt 50 kr., Lőcsővű
 Lancaster kakas közötti kulcsal 23 frt
 50 kr., Lőcsővű Lancaster kakas közötti
 kulcsal, patkószeg damaszt csővel 34 frt,
 Lőcsővű Lancaster Pieper-féle 34 frt, két-
 csővű Lancaster Pieper-féle finom patkószeg
 damaszt csővel 48 frt, Greenerrendszerű két-
 csővű Lancaster finom damaszt csővel 50 frt.
 Régi fegyverek újakra kicserélhetők.

Az ős-zes vadászszíjakkal és fegyverekkel való illusztrált árjegyzékeket ingyen és bérmentve küldöm.

PAULA-VIZ

A legjobb gyógyviz gyomor-, bél-, vese-,
 alhasi-bántalmaknál női és bőrbetegségek
 ellen. Számos előkelő orvos által ajánlva. Kiváló jó-
 hatású főfájás, émelygés és felbőgös, nem-
 különben aranyérképződés megakadályozása ellen.
 A keserűvizek hatásával azon előnyt
 egyesíti, hogy

nem keserű, hanem kellemes ízű.

Megrendelhető a

PAULA gyógyforrás kezelőségénél,

Budapest, V., Lipót-körút 19. szám.

FOG-

MÜTEREM.

Eckel Arthur

Kerepesi-ut 5. sz.

a Nemzeti Színház épületében.

Olcsó árak, pontos kiszolgálás.
 Megbízható és lelkiismeretes
 munkáért 20. évi kitüntetés
 gyarmatombán kelt garau-
 csiát nyújt. Részletfizetésre is

MŰSZAKI IRODA

Engelsmann

Rezső

Magánmérnök

BUDAPEST

Múzeum-körút 15.

Elfogad

MŰSZAKI MUNKÁK

Kivitelet

TALÁLMAZOK

SZABADALMAK

Műszaki

kidolgozása

értékesítése

Magyar üvegbiztosító-társaság

Budapest, Váci-körút 31. szám.

Biztosít tükör-üvegtáblákat portálékhán, üvegtáblákat egész épít-
 ményeknél, a legolcsóbb díjak és a legpontosabb beszállítás
 mellett. Több évre szóló biztosításnál tetemes kedvezmények. Elvállal
 szállítási biztosításokat is. 1311

Ügyes Ügyndökök keresteknek.

BUTOROK

részletfizetésre

leggyutányosabb áron

Ehrentreu és Fuchs

testvéreknél

Budapest, Teréz-körút 8.

Iglófürdő

Klimatikus gyógyhely, vizgyógy-
intézet, nyaraló-telep.

Vasúti állomás: Igló (kassa-oderbergi vasút),
 ezepesmegeyében, 580 méter magasságban a tenger színé-
 Slett, nagyterjedésű fenyvesek közepette pompás
 sétányokkal. Tükör-, kád- és fenyő-fürdők, villanyozás,
 massage. Kiválóan alkalmas gyógyhely idegyengesség,
 légző-szervek bántalmaiban szenvedőknek, üdülők
 részére.

Jó konyha, mérsékelt árak, zongora, olvasóterem,
 lawn-tennis.

Fürdő-nyaralás május 15-től szeptember végeig. Elő-
 és utóidényben tetemes árleengedés. Fürdőorvos
 Dr. Neubauer Lajos. — Posta- és telefonállomás hely-
 ben. Utazás: Budapest-Kassa-Igló vagy Budapest-Rutka-
 Igló. Prospektusokkal szolgál.

a fürdő igazgatóság.

Dr. Lanting Gusztáv

gyógyító intézete Gutenbrunn

Badenben Bécs mellett. (Telefonsz. 67.)

A kontinensen a legtekélyesebb és legnagyobb intéze-
 tek egyike. Teljesen újonnan épült és modernül be van
 rendezve. Teljesen vizgyógyító eljárás, gyógyász. és szén-
 saasfürdők, nap-, lég- és homokfürdők. Masszázs, testgyö-
 nézet és medikó-mechánika Zander-intézet, elektrother-
 rapia (villamos fenyőfürdők, villamos kétrekeszes fürdők). Belgy-
 és, pneumotikus kamara, ivó-helyi-átrondí kurák. Fango-
 keselés. Gyógyító eszközök még kün lakó betegeknek is
 rendelkezésre bocsátotnak. 1051

Egész éven át nyitva van. Prospektus kívánatra ingyen.

Japán

arezhörtisztító papír

béval és legártalmatlanabb
 szer az arezhört üdőségében
 megtartani. Izzadás ellen leg-
 czészerűbb. 1 csomag 50 kr., bér-
 mentesítéssel 65 kr.

KANITZ C. és FIAI

Budapest, Dorottya-u. 12.

Makulatura-

papír

olcsón kapható

Bővebbet

a kiadóhivatalban

Nekünk bemutatott számtalan megbízható
 hiteltel közönműtár folytatn ezen negyed-
 század óta fennálló rendelő-intézete a legmele-
 gebben ajánlható.

TITKOS BETEGSÉGEKET,

hugycsőfolyásokat és sebeket, az énfertőz-
 tés utóhatásait, az olgyangult főrőst, magö-
 mások, a bujakor utóhatásmányait, nőknél
 fertőzöt, bármennyire idősök is, vala-
 mint mindazon női betegségeket, melyeknek
 a magtalanúság egyik főokozója és bűrbeteg-
 ségek gyógyítását a győgyiműt. szegint, biztos
 sikerrel, gyorsan és alaposan.

Dr. GARAI ANTAL

orvos-, sebész-, szemész- és szülész-tudor v. cs. kir. oszt.-főorvos
 Budapest, Belváros, IV. ker., Kigly-utca 1. szám.
 II. emelet. Bejárat a léposónél.

Rendel naponta déltől 10 óráig egész délután 4 óráig, este
 7 óráig 8 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszlatotik és gyógy-
 szerekkel is gondoskodva lesz.

Nekünk küldjétek a vártatam.
 Ugyanott megjelent és a szerzőnél: Dr. GARAI ANTAL-nál
 megrendelhető:

NÉPSZERŰ ÚTMUTATÓ.

(Már a 12-ik kiadásban megjelent) a neml betegségek és ezek
 sziszteru gyógykezeléséhez ezim könyv volt ára 2 frt 50 kr., most
 csak 90 kr. A könyv jól becsomagolva lesz elküldve, 1 frt be-
 küldése mellett bérmentve, vagy 90 kr. utánvét mellett.
 A könyv tartalma: I. Az ivarszervek leírása. II. A női élet
 átrondás. III. Az énfertőzötés és a női magtalanúság IV. Hügy-
 csőfolyás (gúny) és hügycsőfolyás V. A bujakor (siphilis). VI.
 A fertőzöttség. VII. Olgyangult főrőst. VIII. Női magtalanúság.
 IX. Az ivarszervek megbetegedéseinek főtünyezője: a prostitúció.

Szíves figyelemztetésül.
Csak a jó tőr utat magának. Az én villanyos delez „Volta-keresztet” a szerint van átalakítva, hogy az villamos-áram és delez-erőben az eddigieket messze fölszámolja, kimutathatólag 0.78 Volta-villanyfókat tartalmaz.
Az én villanydelez „Volta-keresztet” nem titkos szer, hanem tudományos physiologiai törvényeken alapszik és minden környezetben a villanyosság oszlopa.

Elektro-Volta-Kereszt.

Nem lehet eléggé ajánlani minden embernek, hogy hordja mindig a VOLTA-KERESZTET, mely az idegeket erősíti, megújítja a vért és az egész világon összehasonlíthatatlannak elismert szer a következő betegségeknek: köszvény, rheuma, neuralgia, ideggyengeség, álmatlanság,

FELDMANN ANTAL-nál

hideg kezek és lábak, hipochondria, stpör, asthma, benulás, görcsök, bőrbetegségek, aranyér, gyomorbajok, influenza, köhögés, sükettség, fülzúgás, fej- és fogfájás stb. stb. Az életörök önkénytelen elvesztése, tehetetlenség és elgyengülés a volta-kereszt folytonos viselése által gyógyítható.

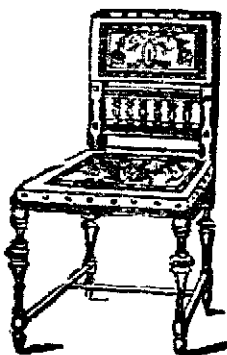
Yölgys és leányok a kritikus időkben csakis a volta-keresztet hordják, mert ez ugyszólván mindenkor csillapítja a fájdalmat. Villanyos árama megörökkellemen következményektől, amely már oly sok fiatal életet oltott ki a kritikus időkben.

Reformátusok és izraeliták csillag-alakban kaphatják. Ára darabonként 1.80 kr., vidékre franko 2 frt.

Megrendelhető: Budapest, VII. kerület, Kerepesi... 50. sz. Erzsébet-körút sarkán.

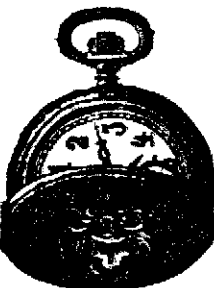

Bőrszékikar és butorbőrsajtolás

KENDI A. BUDAPEST
az evang. iskola-épületben.
Nagy raktár valódi bőrszékikar és butorbőrsajtolás, jóval olcsóbb árban, mint eddig.
Videk: megrendelések gyors és pontos kiszolgálása.

Dupla láncszal csak 5 frt 50 kr.

Órásknak és magánvevőknek, akiknek jó óra kell, tudomására juttatjuk, hogy az újonnan feltalált **Goldin-remontoir-órát** könnyűen javított reform-tökéletességi művel ellátva, egyedül árusítását átvetjük.

Ezen órák dupla fedetlel, pompás és elegáns kivitelben, valódi arany-órától még szakemberek által sem különbözethetők meg. A csodaszép, ezüstbevonott órák állandóan abszolút változatlan marad és pontos járásúak. 3. évi írásbeli jóállás adatik. Ára darabonként elegáns goldin dupla 5 frt 50. láncszal csak.
Minden órához bőrtök díjazlanul és kizárólag kaph. a központi raktárban.

Anton Rix & Bruder

Bécs, II., Praterstrasse 16.
Szétküldés utánvétel. — Még nem feleltért pénz vissza.

Ezen goldin-órát eredeti aranyozott gáztanóval, éppen oly pontosan járnak és tartósak, mint 100 és 150 forintos arany-órák és az idejéig járulnak kiállításra. Minden óra ezen védjegyvel van ellátva.

Tan- és nevelő-intézet

Rákos-Palotán. (Budapest mellett.)

Kies és egészséges fekvése folytán a fővárosi előkelőbb közönségnek kedvelt nyaralóhelye.

Kényelmes közlekedés a fővárossal a villanyos vasutak és a m. áll.-vasút által.

Az intézet egy öt hold kiterjedésű parkban fekszik. Növendékek felvételnek 4 elemi, 6 polgári, 8 gimnasiunai osztályba. Az elemi, polgári és a négy alsó gimnasiunai osztályok a nyilvántartás jegyével vannak felirakozva. A gimnasiunai négy felső osztályába járó tanulók is alapos oktatásban részesülnek és mint magántanulók egy nyilvános főgimnasiunumban tesznek vizsgát. A magyar, német, francia, latin nyelvek alapos tanítására különös súlyt fektetnek. A szellemi tehetségek fejlesztése mellett a test edzésére is kiváló gond fordították. Kifűnő tanerők. Alapos oktatás és gondos felügyelet. Erőt adó jó táplálék. Kifűnő víz. A növeldei díj mérsékelt. Ismertetővel (programmal) és bővebb felvilágosítással szívesen szolgál Rákos-Palotán (Budapest szomszédságában, vasúti, posta- és távirat-állomás.)

Wagner Manó,
igazgató, intézetfőigazgató.

1193

Ügynökök

magas provisió mellett felvétetnek egy igen előnyös szép biztosítási ág terjesztésére a Hamburgi katonaszolgálati, kiházasítási és korbiztosítási társulat vezérigazgatójának, Budapest, Almásy-utca 4. Biztosításokban nem jár-tasakkellően kiképezettek. Ugyanolyan egy pénzbeszedő felvétetik 500 frt kaucezió mellett.

Nagy bolt-helyiség

a József-körút leg-élénkebb helyén f. é.

augusztus hó 1-ére

kiadó.

Cím a kiadóhivatalban.

KERESKEDELMI AKADEMIA

Kolozsvárt.

Bentakással 100 tanuló részére.

Ezen intézetet végzett ifjak jogosítottak akatoni önkéntességre. A bentakás a kényesebb igényeket is kielégítő modern berendezésű, egészséges és tágas munka- és háló-termekkel, ebédlővel, kórórával, fürdővel, olvasó-, zene-, vívó- és játéktérrel (összesen 68 terem), tekepályával, 4488 négyzetméter tágas udvarral, a tornászatra teljes berendezéssel, vízvezeték és légszusz-világítással van ellátva. Az intézet közvetlen közelében van a városi sétaligetnek. A teljes ellátásért 400 frt fizetendő s a folyamódások augusztus 15-ig benyújtandók.

Az első osztályba négy középosztályt végzett ifjak vétetnek fel; évi tandíj 80 frt.

Az intézet 1878. óta áll fenn; a múlt évben 258 növendéke volt.

1254 Részletes programot küld az Igazgatóság.

Bank- és váltóüzlet-részvénytársaság
Budapest, Dorottya-utca 12. sz.

390,000 korona nyerhető:

1 drb. Osztárk hitel-sorsjegy-igérvényével. Huzás szept. 1-én, főnyeremény 300,000 kor. frt. 6.50 1 drb. Osztárk földhitel-sorsjegy-igérvényével. Huzás aug. 15-én. Főnyeremény 90,000 kor. 2.— frt

a kettő együtt csak 8 forint.

Hirdetések

felvétetnek lapunk kiadóhivatalában

VIII., József-körút 65. szám.

MIKSZÁTH KÁLMÁN Katángy-Naptár-a 1899-re,

melyet az ORSZÁGOS HIRLAP előfizetői ingyen fognak megkapni, hirdetések közlésére a legalkalmasabb.

Hirdetéseket elfogad:

az ORSZÁGOS HIRLAP KIADÓHIVATALA

VIII. ker., József-körút 65. szám.

GUMMI

eredeti párisi gummi és halhólyag, finomság és jószág tekintetében még a legmagasabb igényeket is meghaladó, tucatonként 1, 2, 4, 5, 6, 7 és 8 forintért. Bouts Amer. (rövid) 3 és 4 frtért, legfinomabb női szivacsok 2, 3, 4 és 5 frt. Női preservatívák Hasse után 2 frt. Messinger tanár után 2 frt 50 kr darabja Suspensoriumok stb. kimerítő árjegyzék szerint. Szétküldés a leg-diszkrétebbül.

REIF J. BÉCS,

1. Brandtstrasse 3.
Praktikus teljes mintagyűjtemények urak számára 2, 3, 4, 5 frt.
Árjegyzék zárt borítékban ingyen.

ADRIA

kerékpárok

városi raktár

a legelőkelőbb és legnagyobb zárt kerékpáriskola folyó évi augusztus hó 1-től

Andrássy-ut 69.

a Plasztikon épületében létezik.

Jókai Mór

összes művei nemzeti kiadása

Diszes kötésben 250 frt

90 kötet már megjelent

Ez év folyamán a nagy munka teljesen elkészül

100

KÖTET

Beszerezhető csekély havi részletfizetésre is, áremelés nélkül

Az eddig megjelent 9 sorozat, illetve 90 kötet összesen 1787 1/2 nyomtatott ívet tesz ki a következő tartalommal:

1. Erdély aranykora.	A debreczeni lunatikus	65. Egy hírhedt kalandor.
2/3. Törökvilág Magyarországon I/II.	35. Szélszend alatt. — Az életből ellesve.	66. Szabadság a hó alatt.
4/6. Egy magyar nábob I/II.	36. A magyar elődökből. Egy asszonyi hajsza.	67/68. Szeretve mind a vérpádig I/II.
6. Kárpáthy Zoltán.	37. Novellák.	69. Még egy csokrot.
7. A jancsárok végnapjai. — Fehér rózsza.	38/40. Szünművek I/III.	70. Egy játékos, a ki nyer.
8. Hétköznapiak.	41. Szerelmek bolondjai.	71/72. A löselei fehér asszony I/II.
9. A régi jó táblabírák.	42. Fekete gyémántok.	73. A három márványfej.
10. Csataképek a magyar szabadságharcból.	43/44. Eppour si muove. És mégis mozog a föld. I/II.	74/75. A kiskirályok. I/II.
11/13. Dekameron I/III.	45—46. Az arany ember. I/II.	76. A tengerszemű hölgy.
14. Árnyképek.	47/48. Enyém, tied, órá. I/II.	77/78. A lélekidomár I/II.
15. Szegény gazdagok.	49. Virradóra.	79. A gazdag szegények.
16. Népvilág.	50. Föld felett és víz alatt.	80. Rákóczy fia.
17. Politikai divatok.	51. Rab Ráby.	81/82. Fráter György I/II.
18. Szomorú napok.	52/53. A jövő század regénye. I/II.	83. Péter Péter. — Asszonyt kísér.
19. Véres könyv.	54/55. Az élet komédiásai. I/II.	84. A cigánybáró. — Minden poklokra keresztül.
20. Délvirágok. — Ozeánia.	56. A Damokoszok.	85. Nincsen ördög. — A Maglár-család. — A ki holta után áll boszút
21. Hangok a vihar után.	57. Szép Mihály.	86. A fekete vér. — Lenczy fráter.
22. Vadon virágai.	58. Targallyak.	87. A két Trenk, Trenk Frigyes.
23. Erdélyi képek.	59. Egész az északi pólusig. Ki a szívét a homlokán hordja.	88. Sárga rózsza. — A Krao. — A háromkirályok csillaga.
24. Új földesur.	60. Bálványos vár.	89. Magneta. — Tégy jót.
25. Milyenek a nők. — Milyenek a férfiak.	61. Megtörtént regék.	90. De kár megvénülni.
26/27. Egy az Isten. I/II.	62/63. A kik kétszer halnak meg. I/II.	
28. Mire megvénülünk.	64. Görögötöz.	
29/30. A köztű ember fia I/II.		
31. Az elátkozott család.		
32/33. Névtelen vár. I/II.		
34. Felfordult világ. — Észak honából. —		

A munkát megrendelni kívánó tisztelt olvasóknak szíveskedjenek az alábbi rendelőlapot levélben és külföldi lapunk kiadónivalához beküldeni.

Blaha Lujza

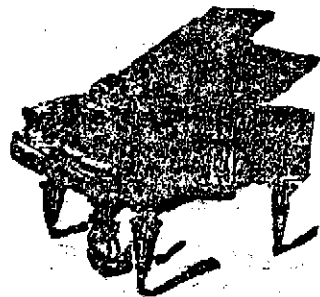
pipere-crème.

Ezen Blaha Lujza pipere-crème egy ünnepelt nagy művésznőnek, valamint a főváros legelőkelőbb hölgyeinek kedves pipere-crème, mert szeretői finomságait, meglepő és feltűnő hatását, mely már az első kísérlet után is észlelhető, minden hölgy, aki csak egyszer is használta ezen pipere-crème, annak többé más nem kell. Mert mint a vegyvizsgálat igazolja, teljesen ártalmatlan és színtelen, egészen új bőrpóroló és bőrjavító pipere-crème, mely a bőrre kenve azonnal beszívódik és a bőr gyengén kifehéredik, miáltal az arczmárczások, színpadok, fénytelen határozottság, fehérség és üdorság nyer. És ezen úde zománcz Teint Parisien alatt az arczbőr összes tisztáltsággal u. m. szőlő, pórsenek (winnierlik), bőrtka (mittessz), a zsíros, nyers, durva vörös arczszin, az orr, nyak, kar és kéz vörössége,

a redők és bőrfoltok mind eltűnnek, s mert ezirrintes és arczmárcz, valamint a főváros legelőkelőbb hölgyeinek kedves pipere-crème, mert szeretői finomságait, meglepő és feltűnő hatását, mely már az első kísérlet után is észlelhető, minden hölgy, aki csak egyszer is használta ezen pipere-crème, annak többé más nem kell. Mert mint a vegyvizsgálat igazolja, teljesen ártalmatlan és színtelen, egészen új bőrpóroló és bőrjavító pipere-crème, mely a bőrre kenve azonnal beszívódik és a bőr gyengén kifehéredik, miáltal az arczmárczások, színpadok, fénytelen határozottság, fehérség és üdorság nyer. És ezen úde zománcz Teint Parisien alatt az arczbőr összes tisztáltsággal u. m. szőlő, pórsenek (winnierlik), bőrtka (mittessz), a zsíros, nyers, durva vörös arczszin, az orr, nyak, kar és kéz vörössége,

Óvakodjunk a rossz utánzatoktól.

Zongorák és pianinok

A világ első gyáraiból, valamint saját készítmények, melyek zeneművészek által a zongoráiknak nevezettek el, ez időben legsolidabban vásárolhatók. 724

Keresztély mintazongora termében

Budapest, Váci-körút 21. sz.

Ócska zongorák becsértetnek és hangolások valamint javítások lelkismeretesen eszközöltetnek.

Váci-körút 21. sz. (Ipár udvar).

Kávé

levárolva és bórmentve házhoz szállítva.

4 1/2 kg. Kuba . . . 6.50
4 1/2 kg. Mocca . . . 8.50
4 1/2 kg. Jáva . . . 6.50
4 1/2 kg. Gyöngy . . . 8.80
4 1/2 kg. Portoriko . . . 5.80
4 1/2 kg. Santos . . . 4.50

valódisága garantálva.

Marsner-féle

pezsgő-limonádé

100 drb 2 kros . . . 1.40

140 " 1 " . . . 1.—

bermentve küld a Budapesti főrakáros

Belák István

Budapest, VII., Höttenbiller-utca 4. Fiume, Mátka 113.

A Magyar

Aszfalt-részevényszerűség

Budapest, Andrássy-ut 30. sz

elvállalja jótállás mellett, legolcsóbban

94

Aszfalt-

burkolatok

fektetést és nedves lakások,

pincesz al. gyökerez szárazza

tétel.

TELEFON. 724

Jókai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapesti előfizetési felhívást bocsát ki a

JÓKAI MÓR ÖSSZES MŰVEI NEMZETI KIADÁSA

ezimű műre, mely 100 kötetben, 2000 íven, erős papíron, szép nyomással, nyolczadrét alakban, kötetenként átlag 20 ívvel rendkívül diszes vázalkötésben jelenik meg

Előfizetési feltételek: Jókai Mór összes műveinek nemzeti kiadásából eddig 90 kötet jelent meg

Az egész mű ára diszes vázalkötésben 250 frt.

2 forintos havi részletfizetés mellett szállítandó az első 10 kötet	3 forintos havi részletfizetés mellett szállítandó az első 10 kötet
1. 20	1. 20
2. 20	2. 20
3. 20	3. 20
4. 20	4. 20
5. 20	5. 20
6. 20	6. 20
7. 20	7. 20
8. 20	8. 20
9. 20	9. 20
10. 20	10. 20

A további kötetek a teljesített részletfizetések arányához képest, illetve 10—10 részlet befizetése után egy újabb 10 kötetből álló sorozat.

A részletek a szállítástól kezdődően minden hó 1-én a Jókai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság Budapesti központjánál Budapesti központjánál mindaddig, míg a mű teljes vételére kiegészítve nincs. A részletek be nem tartása esetén a részletek pótlásig visszafizetésre kötelezett és a be nem fizetett részleteket a Társaságnak jogában áll a postaköltség hozzászámítása mellett postai megfizetésre kötelezni. A részletek be nem tartása esetén a részletek pótlásig visszafizetésre kötelezett és a be nem fizetett részleteket a Társaságnak jogában áll a postaköltség hozzászámítása mellett postai megfizetésre kötelezni. A részletek be nem tartása esetén a részletek pótlásig visszafizetésre kötelezett és a be nem fizetett részleteket a Társaságnak jogában áll a postaköltség hozzászámítása mellett postai megfizetésre kötelezni.

A fenti előfizetési feltételeket tudomásul vevő és csak alapszám megfizetésére a fentnevezett munkát 250 frtyi előfizetés mellett a részletek pótlásig visszafizetésre kötelezett és a be nem fizetett részleteket a Társaságnak jogában áll a postaköltség hozzászámítása mellett postai megfizetésre kötelezni.

Lakhely és kelte:

Név és állás:

Támogatás

határozat

KÖZGAZDASÁG.

A tőzsde hete.

Több olyan dolog történt a héten, amely a tőzsde hangulatát emelhette, forgalmát élénkíthette volna. Az első mindjárt az volt, hogy a spanyolok és amerikaiak között a békétárgyalásokat megkezdetteknek nyilvánították. A külföldi tőzsdékre ez a hír nagyobb hatással volt, mint a miénk. Részben azért, mert közvetlen érdekeink a háboruszkodó feleknél csekélyebbek. Másrészt pedig azért, mert a kedvező hírt, amíg nálunk elterjedt, már meg is csáfolták és újra azon látszat kerekedett felül, hogy az amerikaiak inkább halasztani szeretnék a békétárgyalást, hogy nagyobb költségekre hivatkozzanak, többet követelhesse a legyőzött ellenfelettől.

A másik kedvező mozzanat az volt, hogy a pénz európaszerte olcsóbb lett, amit a hónapvégi probangúciónál úgy a könnyebb lefolyásban, mint a fizetett tételek alászállásában érezni lehetett.

A legfontosabb ténynek azonban azt nevezhetjük, hogy tőzsdékörökben végre a magyarországi gabonatermés jelentőségét felismerni és helyesebb becsuben részesíteni kezdtek. Mindaddig az értéktőzsde emberei kétkedően viselkedtek úgy a termés mennyiségéről, mint értékéről szállongó hírekkel szemben. Senki sem tudhatta bizonyosan, hogy Magyarországon termelt-e annyi fölösleges buza, amely a külföldi esetleges kereslet kielégíthetné. Ennél még sokkal bizonytalanabb volt az, hogy ez a külföldi kereslet hozzánk fog-e fordulni az idén. Hiszen mindenütt jó a termés és a többi kiviteli országokban még sokkal jobb, mint nálunk. Ez országok tehát győzelmesen megállhatják a versenyt velünk szemben. A dolgok így fejlődésének természetesen az lett volna a következménye, hogy a szomszédországok kínálata lerontotta volna a mi árainkat és végül ott álltunk volna, hogy buzánk ugyan lesz, de pénzt nem kapunk érte.

Ez az okoskodás tette óvatossá a tőzsde embereit a gabonatermés behatásának kérdésében.

Az utóbbi napokban e tekintetben megfordult az emberek véleménye. A külföldi termésekről beérkezett adatok mégis valószínűbbé tették, hogy a gabonánk irányában az idegen kereslet habár késik, de nem fog egészen elmaradni. Sőt részben már meg is indult a mennyiben, hogy bécsi kereskedők a hozzájuk közelebb fekvő termelő államokhoz máris vásárolni kezdték a buzát; viszont pedig nálunk szintén hozzákészülnek üzemüknek az eddiginél nagyobb mértékben való gyakorlásához.

E két körülmény megszilárdította az üzletet a gabonátőzsdén, mely körülmény nem maradt hatás nélkül az értéktőzsdére sem.

Különösen a bécsiek voltak azok, akik Magyarországot ideiglenes termésként általános gazdasági értékét fölismerték. Ők kezdtek magasabb árak mellett vásárolni mindazon magyar értékeket, melyek jövőbeli növekedése közvetlenebbül hozzá van fűzve a mezőgazdaság prosperálásához. Ez intést hamar elértették nálunk is, és a rendes üzlet tárgyat képező majdnem összes magyar értékek, különösen pedig a bankpapirok követni kezdték az áremelkedés útján a fent jelzett vezérő értékeket, úgy, hogy két-három napig valóságos hausse nyilvánult a magyar értékekben.

Nem gátolta meg az áremelkedést még külkereskedésünk legutóbbi megjelent kimutatása sem, habár ennek egyenlege eléggé kedvezőtlen. Ugy vélekedtek az érdekeltek, hogy az egyenleg megjavítására éppen a magyar termésben van megadva a természetes eszköz, minthogy kimutatás éppen azért oly rossz, mert a lefolyt gazdasági évi termésünk nem volt. Ha már most a legszebb minőségű magyar gabona ismét megtalálja útját a külföld felé, a kereskedelmi mérlegünkben mutatózó nagy hiány (65.000.000 forint ez év első felében) nagy részben meg fog szűnni.

A magyar értékek kelendősége tehát nem csökkent.

Nem csökkent egész ma délig. A tudósításunk tárgyát képező hét utolsó óráiban azonban a berlini tőzsde kissé elrontotta örömműnkét. Berlinből nagy árhanyatlásokat jeleztek egyes odavaló iparértékekben, a lanyhulás elragadt nemzetközi értékeinkre is, ez viszont hirtelen megállította a magyar értékek árfeljedését is.

Berlin azonban hamar el szokta intézni saját részleges derouteit. Remélhetőleg a ma délutáni sem fog soká tartani, sem komolyabb következményekkel birni. Így tehát a jövő hétre fentartjuk a jobb hangulat reményét.

Mezőgazdaság.

Jég és vihar. A földmívelésügyi minisztériumhoz a gazdasági tudósítókól beérkezett tájékoztatók jelentései szerint: Csana vármegyében, Nagy-Lakon, július 29-én este 6 órakor 20 perczig tartó jégvihar volt, mely a kerti veteményeket, gyümölcsöt és szőlőt részben megsemmisítette. — Temes vármegyében Nagy-Zsám községben ugyancsak július 29-én volt este nagy vihar, mely különösen a kukoricát károsította meg.

A komló értékesítése. A földmívelésügyi minisztériumban tegnap a komlóértékesítés kérdésének megbeszélése tárgyában Nemeskürösi Kis Pál államtitkár elnöklése alatt értekezletet tartottak. Az értekezleten dr. Rodiczky ismertette a komlótermelés fejlődését és jelenlegi állását, melynek kapcsán rá utalt, hogy a termelési ágának különösen Erdélyben, de az ország más részeiben is ez idő szerint már jelentősége van s annak továbbfejlődését főleg az értékesítés nehézsége akadályozza. A komlótermelők és a fogyasztó sürgyárosok közvetlen összeköttetésbe hozatalát jelezte kívánatosnak, mely célra Budapesten aukció tartását ajánlotta. Elek Pál kedvezmények-kiszakozását tartja kívánatosnak. Gróf Széchenyi Imre az aukció intézményét a komló értékesítésénél nem tartja alkalmasnak, hanem inkább valamely azzal megbízandó közvetítő útján központosított bizományi árusítást.

Gazdasági kiállítás Eperjesen. A sárosmegyei gazdasági egyesület 1898. évi október havának 1., 2. és 3-ik napján Eperjesen általános gazdasági állat-, gép- és eszköz-kiállítást rendez. Ugyanakkor gyümölcsvásárral egybekötött gyümölcs-kiállítás is lesz.

Ipar és kereskedelem.

A magyar petroleum-ipar részvénytársaságának ma délbén Freund Adolf elnöklése alatt tartott XIV. rendes közgyűlésen elfogadták az igazgatóságnak azt a javaslatát, hogy a tartalék alap igénybevétele mellett öt százalék kerüljön kiosztásra.

A tőzsde belépti jeggyel. A tőzsdetanács közlése, hogy a tőzsdei napijegyek árait a mai naptól kezdve, ideiglenesen, egyelőre folyó évi augusztus hónap 31-éig terjedő hatállyal, 3 forintról 1 (egy) forintra szállította le.

Budapesti konzum-sértésvásár, július 30. A ferencvárosi petroleum raktárnál levő székesfővárosi konzum-sértésvására 1898. július 29-én érkezett 1298 drb. Készlet 233 darab, összes felhajtás 1531 drb. Elszállított budapesti fogyasztásra 1062 drb, elszállítatlan maradt 469 drb. Napi árak: 120—180 kilós 56—58 kr, 220—280 kilós 57—59 krajczár, 320—380 kilós 57—58 kr, öreg nehéz 55—58 krajczár, malacz 38—44 kr. A vásár hangulata élénk volt.

BUDAPESTI GABONATŐZSDE.

Budapest, július 30.

A felhozatal buzában e héten 144.530 métermázsát tett; ebből elszállítottak 3436 métermázsát, beraktároztak a tárházakba 10.100 métermázsát, magánraktárakba mintegy 20.000 métermázsát. Maradt tehát éppen csak annyi, amennyire a malmoknak redukált üzemük fentartására szükség van, eltekintve attól, hogy a hozatalok egy része előre eladott tételekből áll.

Már most, ha a lisztgyárak teljes öröképességüket kihasználni kezdik, ami végre is belátható időn belül okvetlenül meg fog történni, azonkívül, ha hozzáfognak némi raktárkészlet gyűjtéséhez, mert rendszeren fél millió métermázsát a mal-

mok állománya nyerterményben, most pedig egyáltalában nincs raktárak; végül, ha majd a teljes végeladason keresztülment raktárakat is felszerelik: akkor a hozatalok egyáltalán nem fognak megfelelni a keresletnek, feltéve, hogy továbbra is a mostani keretben mozognak. Már pedig egyelőre nem nyílik kilátás arra, hogy a felszállítás jeleltékenyen szaporodjék, mert eltekintve a termelők rátartóságától, a budapesti malmoknak a szokottnál is kényelmetlenebb versenytársaik vannak ez időszertint a vidéki lisztgyárak, valamint az osztrák fogyasztás képeben.

Lehetetlen tehát, hogy kimaradjon a további árjavulás, ha a szezon szerű vásárlások megkezdődnek. A tultermelés hívei azonban csak használják fel minél bátrabban a husz fillérvnyi áremelkedéseket újabb és újabb eladásokra. Mentől korlátatlanabb a contremine tobzódása, annál egészségesebb helyzet áll elő; annál jobbat készítik elő a talajt a szilárdulásnak. Hiszen látni: a közelmúlt napokban, hogy a baisse szolgáltatja a „legszebb vevőket”; ezek a spekulánsok ijednek meg leghamarább és fedeznek aztán nyakra-főre a legcsekélyebb vészlővésre.

Csak képzelegjenek tovább is abban a rögeszmében, hogy a buza non valeur-ré degradálódik az idén, mert az európai import államok javarésze állítólag nem szorul egyáltalában bevitelre és mert ha mégis keresik némely helyütt majd az idegen származékot, ott Amerika, a Balkán és Muszkország kiűt bennünket a nyeregéből és husz millió métermázsás feleslegünk (sic!) oly asztmátikus zavarokat idéz elő gazdasági életünkben, hogy beláthatunk. Majd ut még ezeknek is a kijózanodás keserű órája, amidőn megtanulják saját kapunkon, hogy az a készletnélküli átmenet az új campagneba, amelyet az egész világon észlelnek, bizony nem alacsonyuló faktor. Oly tényező az, amely a földgömb termelő országainak átlagos közepes termését hatásként majdnem silány hozamra szállítja alá.

Ami pedig saját termésünket illeti, hát csak rajta! Hadd szuggerálják egymásnak, hogy az egyszerűen páratlan; hogy vannak táblák, amelyek kataszter-holdankint 12—13 métermázsát fizetnek. Igenis — mi is tudunk róla! — Felsőmagyarországon egész járasok örvendenek ily mesés hozamnak. De van akárhány megye, ahol csak 4—5 métermázsát hordtak be. És aztán ne az egyes vidékeket nézzük, hanem az országos átlagot. Ezzel pedig végre is tisztába kell, hogy jöjünk.

Legfőbb ideje már, hogy véget vessünk a sok kószá birnek. Az érdekelteknek — és ki nem volna érdekelve ez eminens fontosságú kérdésnek? — joguk van ahhoz, hogy az aratási eredmény fölől lehetőleg pontos információt követeljenek. Tudniuk kell, hogy kinek adjanak hitelt e tekintetben, a földmívelésügyi miniszternek vagy a tőzsdének és közegeinek a sajtóban, amelyek ellentétben a hivatalos jelentéssel, csökkönyösen ragaszkodnak a 37 usque 40 millió métermázsányi buzahozamhoz. Volt alkalmunk egy kiváló nemzetközi gabonacég levelét látni, amelyben e világház rámutat — különféle, nem éppen hízogó megjegyzések kíséretében — ez ellentétre.

Mondjuk, a kombinálókkal végre komolyan le kell számolnunk. Ehhez most volna a legjobb alkalom. A gazdasági tudósítók ma küldik be újabb jelentéseiket a minisztériumhoz, ahol hétfőn fognak hozzá az adatok feldolgozásához. A kormány jól tenné, ha ez egyszer nemcsak az országos állagot mutatná ki, hanem nyilvánosságra hozná, hogy az egyes járasok tudósítói őszi és tavaszi buzará nézve hány métermázsára taksálják a kataszteri holdankint várható ideit termést. E perczen, amikor ezeket a becsleéseket már nem eszközlik úgy szólván vaktában — miután már minden megyében legalább is próbacsépléseket végeztek — mindenki abban a helyzetben lesz, hogy az illető jelentést ellenőrizhesse és hogy meggyőződjék arról, hogy az e tudósítások alapján kimutatott országos összesítés helyes-e.

A magunk részéről egy perczig sem kételkedünk abban, hogy ez által a napnál is világosabban kifog tűnni, mikép a hivatalos jelentés eddig is szigorúan a tények-

I. Államadósság.		Maj. ár- árfolyam		Maj. ár- árfolyam		Maj. ár- árfolyam		Maj. ár- árfolyam		Maj. ár- árfolyam	
a) Magyar Államadósság.		penz	ár	penz	ár	penz	ár	penz	ár	penz	ár
Magyar aranyjárdék	10 000 frtos.	170.50	121.-	170.50	121.-	170.50	121.-	170.50	121.-	170.50	121.-
Magyar kőszárazjárdék		9.80	99.28	9.80	99.28	9.80	99.28	9.80	99.28	9.80	99.28
1870. évi államadósság		120.-	121.-	120.-	121.-	120.-	121.-	120.-	121.-	120.-	121.-
1870. évi államadósság		119.50	120.-	119.50	120.-	119.50	120.-	119.50	120.-	119.50	120.-
1870. évi államadósság		100.-	101.-	100.-	101.-	100.-	101.-	100.-	101.-	100.-	101.-
1870. évi államadósság		83.50	84.-	83.50	84.-	83.50	84.-	83.50	84.-	83.50	84.-
1870. évi államadósság		153.-	154.-	153.-	154.-	153.-	154.-	153.-	154.-	153.-	154.-
1870. évi államadósság		157.50	158.-	157.50	158.-	157.50	158.-	157.50	158.-	157.50	158.-
1870. évi államadósság		160.50	161.-	160.50	161.-	160.50	161.-	160.50	161.-	160.50	161.-
1870. évi államadósság		161.-	162.-	161.-	162.-	161.-	162.-	161.-	162.-	161.-	162.-
1870. évi államadósság		97.-	98.-	97.-	98.-	97.-	98.-	97.-	98.-	97.-	98.-
1870. évi államadósság		97.75	98.75	97.75	98.75	97.75	98.75	97.75	98.75	97.75	98.75
1870. évi államadósság		138.25	139.25	138.25	139.25	138.25	139.25	138.25	139.25	138.25	139.25
1870. évi államadósság		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) Oszt. államadósság.		101.70	102.70	101.70	102.70	101.70	102.70	101.70	102.70	101.70	102.70
Egyes. járdék papír lebr. aug.		101.70	102.70	101.70	102.70	101.70	102.70	101.70	102.70	101.70	102.70
Egyes. járdék augst. jan.-jul.		101.50	102.-	101.50	102.-	101.50	102.-	101.50	102.-	101.50	102.-
Egyes. járdék apr.-okt.		101.50	102.-	101.50	102.-	101.50	102.-	101.50	102.-	101.50	102.-
Oszt. aranyjárdék		121.50	122.-	121.50	122.-	121.50	122.-	121.50	122.-	121.50	122.-
Oszt. koronajárdék		100.75	101.75	100.75	101.75	100.75	101.75	100.75	101.75	100.75	101.75
Államorsz. 1854. év. 500 ft p.p.		163.50	164.50	163.50	164.50	163.50	164.50	163.50	164.50	163.50	164.50
1859. 500 o.e.		142.-	143.-	142.-	143.-	142.-	143.-	142.-	143.-	142.-	143.-
1860. 100 o.e.		161.25	162.25	161.25	162.25	161.25	162.25	161.25	162.25	161.25	162.25
1864. 100 o.e.		192.50	193.50	192.50	193.50	192.50	193.50	192.50	193.50	192.50	193.50
1864. 50 o.e.		192.50	193.50	192.50	193.50	192.50	193.50	192.50	193.50	192.50	193.50
II. Más közkölcsönök.		97.75	98.75	97.75	98.75	97.75	98.75	97.75	98.75	97.75	98.75
Bosnyák-Hercegov. orsz. kölcsön		100.-	101.-	100.-	101.-	100.-	101.-	100.-	101.-	100.-	101.-
Budapest főváros 1890-ki kölcsön		98.-	99.-	98.-	99.-	98.-	99.-	98.-	99.-	98.-	99.-
Budapest főváros 1897-ki kölcsön		91.75	92.75	91.75	92.75	91.75	92.75	91.75	92.75	91.75	92.75
Temes-bégyvölgyi kölcsön		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
III. Záloglevelek és kölcsönkötvények.		100.25	101.25	100.25	101.25	100.25	101				